

157. Keskiviikkona 3 päivänä joulukuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

- 1) Hallituksen esitys valtioneuvoston
lainanottovaltuuksista vuonna 1998 5293

Hallituksen esitys 139/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1997
vp

- 2) Hallituksen esitys vuoden 1997 toi-
seksi lisätalousarvioksi „

Hallituksen esitys 226/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1997
vp

Toinen käsittely

- 3) Hallituksen esitys vuoden 1998 vero-
asteikkolaiksi 5304

Hallituksen esitys 101/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1997
vp

- 4) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain
ja veronkantolain 12 c §:n muuttamisesta 5316

Hallituksen esitys 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1997
vp
Lakialoite 77/1996 vp, 3, 19, 45, 90, 102,
111, 125/1997 vp
Toivomusaloite 41, 42, 45/1997 vp

- 5) Hallituksen esitys kuntajakolainsää-
dännön uudistamiseksi 5318

Hallituksen esitys 135/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 24/1997 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalais-
lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 207/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 25/1997 vp

- 7) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain
muuttamisesta „

Hallituksen esitys 143/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
13/1997 vp

- 8) Hallituksen esitys laeiksi kuntoutus-
rahalain 31 §:n poikkeuksellisesta sovelta-
misesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja
palkansaajan työttömyysvakuutusmak-
sun huomioon ottamisesta eräissä päivära-
hoissa 5325

Hallituksen esitys 153/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
28/1997 vp

- 9) Hallituksen esitys vuonna 1998 perit-
täviä sosiaaliturvamaksuja ja kansanelä-
kelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsää-
dännöksi 5326

Hallituksen esitys 165/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
29/1997 vp
Lakialoite 1, 44/1997 vp
Toivomusaloite 259, 265, 285/1997 vp

- 10) Hallituksen esitys laiksi laitteiden energiatehokkuudesta 5336
- Hallituksen esitys 220/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 33/1997 vp
- 11) Hallituksen esitys luottolaitostoinnasta annetun lain ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 208/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 34/1997 vp
- Ensimmäinen käsittely
- 12) Hallituksen esitys laiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta 5337
- Hallituksen esitys 198/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1997 vp
- 13) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalaan muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 211/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1997 vp
- 14) Hallituksen esitys laiksi Opetusalan koulutuskeskuksesta ”
- Hallituksen esitys 127/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 21/1997 vp
- 15) Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakoikeilusta annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta 5341
- Hallituksen esitys 203/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 13/1997 vp
Lakialoite 22/1997 vp
Toivomusaloite 320, 325, 326/1997 vp
- Mietintöjen pöydällepano
- 16) Hallituksen esitys laeiksi luottolaitostoinnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 223/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 35/1997 vp
- 17) Hallituksen esitys rahanpesun estämisestä ja selvittämistä koskevaksi lainsäädännöksi 5341
- Hallituksen esitys 158/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 26/1997 vp
- 18) Hallituksen esitys laiksi passilain muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 182/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 27/1997 vp
- 19) Hallituksen esitys laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain kumoamisesta ”
- Hallituksen esitys 197/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1997 vp
- 20) Hallituksen esitys laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain sekä eräiden muiden metsätalouden rahoitukseen liittyvien lakien muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 212/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 17/1997 vp
-
- Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.
-
- Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Nissilä, Alho, Bremer, Elo, Enestam, Hurskainen, Huuhtanen, Hämäläinen, Jaakonsaari, Juhantalo, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Lamminen, Lax, Leppänen J., Lindqvist, Markkula-Kivisilta, Nikula, Olin, Penttilä, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Rantanen, Sasi, Siimes, Soininvaara ja Taina.
- Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Penttilä, Alho, Pietikäinen S., Lindqvist, Ala-Nissilä, Jaakonsaari, Siimes, Bremer, Juhantalo, Lax ja Taina.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Markkula-Kivisilta, virkatehtävien takia ed. Taina sekä yksityisasioiden takia edustajat Bremer, Juhantalo, Kaarilahti, Lax ja Rantanen sekä tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia ed. Enestam.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1998

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 139/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 39/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelua ei synny.

Valtioneuvoston lainanottovaltuudet vuonna 1998 hyväksytään mietinnön ponnien mukaisesti.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys vuoden 1997 toiseksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys 226/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 40/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Lopuksi käsitellään muut mietintöön sisältyvät ehdotukset.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. **V i s t b a c k a:** Arvoisa puhemies! Kuluvan vuoden toinen lisätalousarvio pitää sisällään

myönteistäkin, kilahtaahan valtion kassaan muutama ropo takaisin niistä miljardeista, joita pankkitukeen on kansalaisten verovaroja jouduttu pumpaamaan. Tällä kertaa voittokuuhujensa pintaa sipaisevat Postipankki ja osuuspankit. Toistan kuitenkin perussuomalaisen jo vuoden 1998 budjetin lähetekeskustelussa esittämän kannan, että pankkitukea tulisi periä pankeilta huomattavasti nykyistä nopeammassa tahdissa ottaen huomioon pankkien merkittävät voitot kuluvalla tilikaudella sekä Meritan yhdistymisen ruotsalaisen pankin kanssa. Lapsiperheet, eläkeläiset ja opiskelijat kaipaavat kipeästi takaisin heiltä pankkituen takia höylättyjä sosiaalisia tukia.

Käsittelyssä olevassa lisätalousarviossa on kuitenkin yksi asia, johon en voi olla puuttumatta. Liikenneministeriön pääluokassa ehdotetaan pienen 4,5 miljoonan markan konsulttimäärärahan turvin tehtäväksi järjestely, joka vaikuttaa jokaisen suomalaisen elämään. Postin ja Telen yksityistämistä on tarkoitus viedä jälleen yksi askel eteenpäin irrottamalla Posti ja Tele kahdeksi erilliseksi, suoraan valtion omistuksessa olevaksi osakeyhtiökonserniksi. Lisäksi Telen osalta on tarkoitus luopua valtion määränemistöstä, valtion enemmistö osakkeista kuitenkin säilyttäen.

Arvoisa puhemies! Sanon suoraan, että kyse on saman suuntaisesta suuren asian piilottelusta kuin pankki selittäisi lainan koron kaksinkertaistamista velalliselle pelkäksi pennien pyöristyksiä. Telen osalta osittain ymmärrän tarpeen kehittää toiminnan yhtiömuotoa lähemmäs normaalia liiketoimintaa. Näen kuitenkin riskinä valtion luopuessa määränemistös asemastaan sen, että tulevaisuudessa saattaa yhtiölle tulla sellaisia omistajatahoja, joiden pyrkimyksenä on pelkästään tehdä mahdollisimman paljon rahaa keskittymällä lähinnä ulkomaantoimintoihin ja suurten kaupunkien palveluihin. Maaseudun haja-asutusalueet, joissa Telen asema on ratkaiseva, ovat silloin vaarassa joutua lapsipuolen asemaan yhtiön kiinnostuksen lopahtaessa liian pienten tuottolukujen takia. Katsonkin, että eduskunnan täytyy pystyä turvaamaan kaikille suomalaisille riittävät ja tasavertaiset teleliikennepalvelut huolimatta alan nopeasta kansainvälistymisestä ja yksityistymisestä.

Kokonaan toinen asia hallituksen esityksessä on se kohta, jossa myös Suomen Posti Oy muutetaan erilliseksi osakeyhtiökonserniksi tehtäväalueenaan postitoiminta. Olemme voineet viime vuosien aikana huomata, kuinka Postin nykyi-

nenkin yhtiöittämiskehitys on johtanut varsin kyseenalaiseen lopputulokseen. Postin omat toimipisteet ovat sammuneet toinen toisensa jälkeen, ja monin paikoin on useiden kuntien ryp-päitä, joissa ei ole oikeata postitoimistoa. Postin palvelut on annettu yksityisten yritysten hoidet-taviksi korvausta vastaan. Ongelmana on kuiten-kin se, ettei niiden palvelukokonaisuus ole yhtä kattava kuin oikeissa Postin konttoreissa. Lisäk-si kun on kyse syrjäseutujen pienyrityksistä, on aina merkittävä riski yrityksen kannattavuuden loppumisesta ja sen lopettamisesta. Tästä puoles-taan seuraa postipalvelujen jatkuva paikasta toi-seen siirtymisen riski, mikä ei ole osaltaan aina-kaan parantamassa palvelujen tasoa.

Mikäli eduskunta nyt suurella yksituumaisuudella sallii postitoimintojen eriyttämisen omaksi osakeyhtiökonsernikseen, on vaarana seuraa-vaksi muutaman vuoden sisällä se, että myös Suomen Posti Oy:ssä halutaan luopua valtion määräenemmistöstä ja lopulta yksityistää se täy-sin. Ihmettelyn suuresti sitä sinisilmäisyyttä, joka vallitsee niin Postin henkilöstöryhmissä kuin val-tiovarainvaliokunnassakin tästä hankkeesta. Postin henkilöstön osalta vielä ymmärrän tilan-teen jotenkuten tietäen sen, että määräysvalta on tietyt suurten kaupunkien jäsenmäärältään suurissa osastoissa, joiden jäsenkuntaan uudis-tus johtaessaan lisäkarsintaan toimintaverkos-tossa vähiten kohdistuu. Maaseudun pienellä jä-senkunnalla ei ole riittävää sananvaltaa herrojen tietoyhteiskuntapilvilinnojen romuttamiseksi.

Huomattavasti enemmän ihmettelyn sitä, että valtiovarainvaliokunnassakaan ei ole syntynyt minkäänlaista epäilyä käsittelyssä olevan jär-jestelyn vaaroista, edes pienen ponnen vertaa. Olen tähän asti kuvitellut, että keskusta välittäisi edes hieman maaseudun haja-asutusalueiden tulevai-suudesta ja sen palvelutasosta. Taitaa kuitenkin olla niin, että puheenjohtaja Ahon huhuttu hel-sinkiläiseksi siirtyminen onkin merkki suurem-masta linjanvedosta puolueessa, niin että keskus-tastakin on tulossa yksisilmäinen kaupunkilais-puolue. Puolueessa lienee huomattu maanvilje-lyksen ja maaseudun synkkä tulevaisuus Emu-Suomessa ja luovuttu toivosta.

Katsen kuitenkin, että maaseudullamme on oikeus asua ja elää normaalia elämää, johon kuu-luvat myös toimivat posti- ja telepalvelut. Tämän takia eduskunnan ei tulisi mielestäni hyväksyä hallituksen esitystä Suomen PT Oy:n jakamisesta kahdeksi erilliseksi osakeyhtiökonserniksi vaan sen sijaan palauttaa Suomen Posti Oy valtion liikelaitokseksi. Tällöin valtiovallalla ja edus-

kunnalla olisi parempi ja suorempi mahdollisuus ohjata ja puuttua tarvittaessa kansalaisten posti-palvelujen kehitykseen. Tämän takia teenkin tätä tarkoittavan muutosesityksen lisätalousarvion momentin 31.99.88 perustelujen kolmanteen kappaleeseen. Uskon, että ainakin keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Saari kan-nattaa sitä lämpimästi ja pysyy näin julkisuudes-sa esiintuomassaan kannassa Postin palauttami-seksi valtion liikelaitokseksi.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella tulen ehdottamaan, että momentin 31.99.88 pe-rustelujen kolmas kappale hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

"Valtioneuvostolla on oikeus tehdä Suomen PT Oy:tä koskevia omistusjärjestelyjä siten, että Suomen PT -konsernista muodostetaan yksi eril-linen suoraan valtion omistuksessa oleva osake-yhtiökonserni, jonka toimialoina on teleliikenne sekä siihen liittyvä tietoliikenne- ja tietotekniik-ka. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan luopu-maan muodostettavan telekonsernin osakkeiden määräenemmistöstä valtion enemmistö osak-keista kuitenkin säilyttäen. Suomen PT -konser-niin kuuluva tytäryhtiö Suomen Posti Oy pure-taan yhtiömuodoltaan ja muutetaan valtion lii-kelaitokseksi, jonka päätoimialana on hoitaa postitoimintaa."

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Ilmoi-tan, että tulen kannattamaan ed. Vistbackan muutosehdotusta.

Valotan vähän sitä, minkä takia kannatan eh-dotusta. Tässähän on yleisönosastoja, jos joku lukee. Tai voi olla, että sekin on aika turha kysy-mys, koska ainakaan näköjään Yleisradion ka-navia ei kukaan kuuntele ja televisiota katsele, jos ajattelee erästä valtion omistaman laitoksen keskustelua tässä taannoin, mutta yleisönosas-toilla on ollut aika rankkaa tilitystä siitä, että maaseudulla ja pienemmillä paikkakunnilla, kun posteja on vähennetty, pienistä eläkkeistä sitten menee suurin osa siihen, kun täytyy taksilla käy-dä hakemassa jostain muutaman kymmenen ki-lometrin päästä, ehkä vieläkin kauempaa eläk-keensäkin, kun ei siellä ole edes niin sanottuja joukkokuljetusmuotojakaan säilytetty.

Yleensäkin tällainen kansan eriyttäminen tai jättäminen yksikseen maaseudulle ... Voi olla, että tämä hallitus on ollut vielä julmempi kuin edellinen hallitus juuri sen takia, että ne äänet tuntuvat niin turhilta. Kun kannattajat ovat sel-västi suurimman oppositiopuolueen kannattajia joka tapauksessa, ne voi hylätäkin ilmeisesti,

koska politiikka on Suomessa joka paikassa niin syvällä. Jos se ei ole siitä kiinni, silti minä pidän sitä aika moraalittomana. Kyllä valtion pitäisi tällaisissa peruspalveluissa, jos puhutaan kansalaisten yhdenvertaisuuksista, pitää kontrolli itsellään, koska kun tutkii jo osuustoimintaliikkeen syntyä aikoinaan, sata vuotta sitten todettiin, että markkinavoimien tai kapitalistisen yhteiskunnan armoilla oltaessa ei terveeltä pohjalta vaikuta siltä, että asiat pystytään hoitamaan demokraattisesti ja kansanvaltaisesti.

Tässä asiassa sanon sen, että kannatan ed. Vistbackaa.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Uusliberalismin ideologian mukaisesti pyritään valtion roolia kaikin puolin heikentämään. Tämä uusoi-keistolainen linjaus on näkynyt viime vuosina hyvin selvästi myös siten, että valtionyhtiöitä on pantu myyntiin yksi toisensa jälkeen. Monista valtionyhtiöistä on jo hyvin isoja osia mennyt kokonaan yksityisille.

Mitä tästä seuraa, se on nähty hyvin selvästi muun muassa Valmetin tapauksessa. Valmethan lopetti kartonkikonetehtaan toiminnan Tampereelta. Toiminta keskitetään Ruotsiin. Tämä tietää Tampereella 500 uutta työtöntä. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö siinä mukaan lukien joutui vain levittelemään käsiään, kun näin tehtiin, koska määräysvalta oli jo annettu pois muille yksityisille. Valtio oli menettänyt otteensa Valmetista. Voisi tietysti sanoa niinkin, ettei enää haluttukaan käyttää sitä vähääkään vaikutusvaltaa, mikä oli, koska ajan henki on se, että pörssiyhtiöt toimikoot niin kuin parhaaksi näkevät eli siten kuin pörssipelien ja isoimman tuoton kannalta on parasta.

Tämä on muutos aikaisempaan ajattelutapaan Suomessa. Aikaisemmin valtionyhtiöt nähtiin välineinä hoitaa monia tärkeitä tehtäviä, kuten koko maan kehittämisen näkökulmasta katsoen asioita tarkasteltaessa pitää tehdä. Valtionyhtiöt ovat olleet välineitä hoitaa aluepolitiikkaa. Valtionyhtiöiden kautta on menty myös aloille, jotka olisivat ehkä muuten jääneet huonosti kehittymään. Valtionyhtiöillä on ylipäättään ollut tasapainottava rooli, jonka kautta valtio on saanut määräysvaltaa talouselämään ylipäätään.

Nyt on sitten vuorossa teletoiminnan yksityistämisen aloittaminen. Nyt lisäbudjetissa oleva esitys on johdantoa siihen, että koko Tele siirtyy ajan myötä yksityiseen omistukseen. Minä en kannata tätä esitystä siksi, että näen sen ensinnä-

kin vaarantavan sen, että teletoimintaa kehitetään tasapuolisesti koko maan mitassa. Varmaaahan se on, että tiheimmin asutussa Suomessa teletoiminta kehittyy jatkossakin hyvin. Se kehittyy hyvin niillä alueilla, joilla kysyntä on suurinta ja investointikulut kysyntänäkymiin nähden pienimmät. Mutta miten käy koko maan? Se on ihan eri asia. Kun teletoiminta ajan myötä nyt on siis päätetty siirtää yksityiseen omistukseen, isona vaarana on se, että harvaanasutut alueet jäävät heikommalle kehittämiselle, investoinnit putoavat ja tulee eroja maan sisälle. Tämä vaikuttaa sitten ihan suoraan yritysten sijoittumiseen ja muun muassa siihen tulevaisuuden näköalaan, joka on hyvin lupaava, eli etätyön mahdollisuuksiin. Telen tehtävänähän on luoda edellytykset juuri tähänkin. Mutta jos mennään yhä kovempaan bisnesajatteluun, johon nyt suuntaa otetaan, tällaiset näkökulmat jäävät sivulle ja voiton tavoittelu pyyhkääse kaiken yli.

On myös niin, että Tele on tuottanut rahaa valtiolle, valtion budjettiin. Tämäkin on näkökulma, joka panee minut ihmettelemään, miksi se ollaan nyt sitten myymässä. Sehän on ollut hyvin tuottoisa laitos, ja sillä on katettu valtion budjettia. Minä en siis ymmärrä, miksi valtio luopuu sellaisesta alasta nyt ensin osassa ja sitten lopulta kokonaan, joka tuottaa hyvin ja on nopea kasvuala. Sitähän teletoiminta nimenomaan on. Tietenkin voi esittää myös juuri toisin päin tämän saman asian, ollaanko Tele myymässä juuri siksi, että isot yksityiset suomalaiset ja sitten myös ulkomaiset yhtiöt haluavat juuri tällaisia toimintoja käsiinsä, joista saa paljon rahaa ja jotka kasvavat nopeasti myös tulevaisuudessa.

Tulenkin yksityiskohtaisessa käsittelyssä, herra puhemies, ehdottamaan, että esitys Telen osakkeiden myynnistä yksityisille lisäbudjetista poistetaan.

Ed. Penttilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan lisätalousarvion suurin asia on Kokkolan pommiväylän lisäksi ilman muuta Posti-Tele Oy:n jakaminen kahteen eri konserniin ja Telen osittainen yksityistäminen.

Tältä osin valtiovarainvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä kuultiin tietysti normaalisti ministeriön edustajien lisäksi myös henkilöstön edustajia nimenomaan johtuen myös siitä, että julkisuudessa oli tähän asiaan liittyen ajallisesti Postin

nan tulee omalta osaltaan tähän asiaan eri yhteydessä palata.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Entinen liikenneministeri ed. Vistbacka kuvasi Posti-Telen toimintamallia, ja kun muistetaan, millä tavalla hän täsmälleen samalta korokkeelta joutui politiikkaansa aikoinaan liikenneministerinä puolustamaan, varmasti hän puhui tiedon perusteella mitä suurimmassa määrin. Minusta on tietysti aika kurjaa palauttaa mieleen vanhoja asioita, hänen ja kuuluisan Posti-Pekan eli entisen liikenneministerin Pekka Vennamon aikoja. Kuitenkin tässä yhteydessä, kun ed. Vistbacka nyt ehdottaa eräänlaista paluuta taaksepäin, on syytä palauttaa mieleen, minkälaisia puheita samalta paikalta ja valtiosalissa historian saatossa on käyty.

Jos koskaan niin silloin, kun liikelaitostamista toteutettiin, annettiin harvinaisen selviä lupauksia toisaalta ministerin taholta ja aivan erityisesti kansliapäällikkö Korpelan taholta siitä, miten asiat hoidetaan, millä tavalla työntekijöiden asema turvataan ja millä tavalla koko järjestelmä hoidetaan käytännössä ja aivan erityisesti palvelutasolla. Nyt on voitu nähdä tuon jälkeisenä aikana Korpelan ollessa edelleen kansliapäällikkönä, että mikään ei ole pitänyt, ei hitustakaan. Toisin sanoen se on ollut tällaista houru-ukon haastelua kaikki, mikä meille silloin esitettiin.

Jos sitten katsotaan, mikä on tulevaisuuden kuva sen mukaan, mitä hallitus nyt esittää ja miltä pohjalta mietintö on rakennettu, telepuolen ymmärtää sillä tavalla, että koko telekulttuuri on muuttunut aika rajusti. Se on aivan tosiasia. Mutta suomalaisen yhteiskunnan kannalta kuitenkin Posti-Tele-konsernin teleosapuolella on ollut aivan erityinen merkitys esimerkiksi Lapin syrjäseutujen teletoiminnan ylläpitämisessä, siis siltä osin, missä ei ole kermankuorinnasta kysymys vaan nimenomaan telepuolenkin peruspalvelun turvaamisesta. Toisin sanoen ei ole samantekevää, kuka päätösvaltaa sillä puolella käyttää. Siis ratkaisevaa on juuri tämä.

Sitten mikä koskee postipuolta, minun henkilökohtainen havaintoni on se, että Posti Oy:llä on ollut keskeisenä voittotuloksen aikaansaaminen, ei se, että palvelupuolta olisi pyritty ensisijaisesti turvaamaan peruspalveluna. Postin kulku on heikko. Kun otetaan huomioon postin kulkemi-

nen Oulusta tänne Helsinkiin eduskuntaan, ykkösposti tulee huonoimmillaan, kurjimmillaan kolme päivää. Kyllä se tulee yhdessä päivässäkin mutta kurjimmillaan näin. Kakkosposti tempaisee viikon. Paras tulos, jonka olen noteerannut, on se, että kun maanantaina lähettää, perjantaina on kakkosposti perillä. No, sen on luvattu todella toisen luokan postia olevan, joten varmasti se on toisen eli viimeisen luokan postia nopeudeltaan. Siinä suhteessa lupausten mukaisesti on toimittu, mikä postimerkki on ja mikä numero kuoren päälle on merkitty.

Kysyn vain, kun otetaan huomioon, että suomalaiselta yhteiskunnalta edellytetään varsin kiihvasta elämänrytmiä nykyisin, kaikkea mahdollista perustellaan markkinatalouden vaatimuksilla, minkä ihmeen takia tässä tapauksessa tämä palvelujärjestelmä ei palvele tätä tarkoitusta. Herää vain kysymys, miksi. Siinä ilmeisestikään tämä instituutio ei ole säilyttänyt alkuperäistä merkitystä palveluorganisaationa, juuri sen primääritarkoituksen kannalta, mitä varten Posti-Tele ja sen postiosapuoli on. Tässä suhteessa sympatisoimaan niitä ajatuksia, joita entinen liikenneministeri ed. Vistbacka esitteli, mutta tietysti hallituksen uskollisena soturina olen kaikesa kauheudessa mukana, mitä tältä hallitukselta tulee.

Ed. S. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä ed. Pulliaiselle tuli pieni muistikatko. Olen ollut ennen 90-lukua liikenneministerinä, ja ed. Pulliainen muistaa varmasti, milloin Posti on yhtiöitetty. Silloin ei puhuttu sanaakaan yhtiöittämisestä. Silloin oli meneillään liikelaitostaminen valtion liikelaitokseksi, ja se päätös oli tehty ennen kuin itse menin ministeriksi.

Arvoisa puhemies! Voin vakuuttaa ed. Pulliaiselle, että jos eduskunnan pöytäkirjasta löytyy yhtäkään äänestystulosta, jossa minä olen kannattanut Postin ja Posti-Telen yhtiöittämistä, niin perun kaikki puheeni tältä osin.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vähän ihmettelin ed. Pulliaisen kritiikkiä postilaitosta kohtaan. Nimittäin asiaa on ihan kansainvälisestikin tutkittu ja Suomen Posti kestää kyllä vertailun ihan mihin maailman maahan tahansa. Itse asiassa Posti on noin maa-

ilman mitassa aivan kärjessä niiden postilaitosten joukossa, mitä ylipäänsä löydettävissä on.

En oikein ymmärtänyt niitä esimerkkejä, joita ed. Pulliainen esitteli, koska minun korviini ei ole kuulunut yhtään sellaista viipymistä, johon ed. Pulliainen viittasi. On muutama tapaus, jossa postia on kadonnut, jolloin se ei ole tullut ollenkaan. Sitten muutama tapaus, joissa kadonnut posti on tullut niin pitkän ajan kuluttua, että on puhuttu jopa viikoista, kenties kuukausistakin. Mutta ne aikataulut, joista ed. Pulliainen kertoi, tuntuivat kovin uusilta ja oudoilta. Postin taholta tällaisia tietoja ei kyllä ole vahvistettu, kun sellaisista aina joskus olen kuullut.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinkin ed. Kekkoselle totean, että minä kerroin omista havainnoistani enkä mistään Postin tutkimuksista eli nämä olivat luotettavia tietoja henkilökohtaisesta empiriasta.

Sitten ed. Vistbackalle: Ed. Vistbacka on taitava unohtamaan sen, mitä silloin puhuttiin. Silloin ei ollutkaan kysymys tästä vaiheesta, mitä hän kuvasi, vaan siitä, kun me sanoimme, että tämä on vain yksi vaihe ja seuraava vaihe on yhtiöittäminen jne., yksityistäminen. Toisin sanoen me sanoimme, että kun on ensimmäinen askel otettu, on samalla otettu kaikki muutkin askeleet, ja juuri niin on käynyt. Tämän kiisti kansliapäällikkö Korpela silloin, että näin tulisi käymään, ja samoin silloiset SMP:n liikenneministerit.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Perussuomalaisten osalta kyllä hyvin paljon olen samoilla kannoilla kuin ed. Pulliainenkin, mutta kuten ed. Kekkonen totean sen, että kyllähän niitä yksittäisiä tapauksia postinkannossa aina ilmenee. Minullakin oli kolme kuukautta yksi kirje matkalla ja se löytyi Toijalasta postisäkin nurkkauksesta. Mutta sehän saattaa käydä maailmassa tällä tavalla.

Ylipäänsä olen sitä mieltä, että postinkulusta ja postiasioiden hoidosta kansalaiset aika vähän valittavat tänä päivänä. Etupäässä naristaan täällä eduskunnassa poliittisista syistä. Minä tiedän, olen keskustellut maalla ja kaupungissa asuvien ihmisten kanssa ja kaikki ovat suhteellisen tyytyväisiä. Näin täytyy ollakin, eikä lähteä seikkailemaan mihinkään kilpailupuolelle postilla. Postin täytyy olla yhteiskunnan peruspalvelu ja tämän homman pitää olla yhteiskunnan hanskassa, vaikka sitä tietysti hoidetaan liiketalou-

dellisesti oikein. Tässä mielessä olen sitä mieltä, että Posti toimii tänä päivänä varsin hyvin.

Mitä tulee telepuolelle, se on kovin kaksijakoinen. Toisaalta tietysti on ajateltavissa, että eräät alueet joutuvat sorsituksi, jos Telestä tulee yksityinen liikelaitos sillä tavalla, että siellä puhtaasti markkinatalouden lait jossain määrin määräävät. Mutta toisaalta se on kuitenkin tietoliikennettä ja tekninen ala ja lähempänä markkinataloutta kuin postinkulku. Siellä vaaditaan ehkä sillä tavalla yhteyttä muuhun tietotekniseen markkinatalouteen, että sillä puolella yksityistäminen on hieman toinen asia, sitä täytyy kehittää eri tavalla kuin Postia.

Postin pitää olla tietysti valtion hallinnossa, mutta teleliikennepuolella ajattelen vähän kaksijakoisesti asiaa. Ymmärrän senkin, että sitä pitää kehittää, yksityistää ja asettaa mahdollisuuksia kehittymiselle ja kilpailulle toisten vastaavien yritysten kanssa.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Posti-Telen hallinnollinen muutosprosessihan käynnistyi Holkerin hallituksen aikana. Syynä oli silloin lähinnä se, että juuri teletoimi oli muuttunut niin nopealiikkeisesti, nopeasti muuttuvaksi, että valtion virastona se ei voinut kovin hyvin toimia. Niin kuin me jokainen muistamme, valtion virastossahan kaikki investointimäärärahat on oltava budjetissa ja virasto myös tulouttaa kaikki tulonsa valtion kassaan. Silloin teletoimen kehitys muuttui niin kiivaaksi, että tällainen virastopohjalla tapahtuva päätöksenteko oli kohtuuttoman hidasta telelle, joka toimi kuitenkin jo silloin määrättyllä tavalla kilpailumarkkinoilla.

Nyttemmin lainsäädäntö on muuttunut niin, että Tele toimii kokonaan kilpaillulla alalla, siellä ei ole oikeastaan enää mitään monopolitoimintoja. Sen vuoksi, kun näyttää siltä, että kehitys mene enemmän ja enemmän kaikissa maissa siihen, että on erilaisia koalitioita, erilaisia yhteistyökuvioita, niin uskon, että Telen osittainen yksityistäminen on tässä tilanteessa kohtalaisen hyvin paikalleen osuva toimenpide.

Jo lähetekeskustelussa kuitenkin arvostelin tapaa, jolla hallitus yksityistämistä toteuttaa, ja sitä, että hallituksen lisäbudjettiesityksen perusteluissa oli hieman harhaanjohtavasti sanottu, että tällä toimella vahvistetaan Telen rahoituspohjaa. Näinhän tässä ei tule käymään. Yksityistäminen ei millään tavalla vahvista Telen rahoituspohjaa, vaan rahat tulevat valtion kassaan. Hallitus ottaa siitä rahat ja Telelle tämä ei mitään rahoituksellista lisämahdollisuutta anna. Minus-

ta olisi ollut varsin oikein, kun kehitetään suomalaista tietoyhteiskuntaa ja tietoverkkoja, jos tämä olisi tehty sillä tavalla, että yhtiö olisi voinut tehdä osakeannin ja saada siitä myös hyödyn.

Hyvää esityksessä on mielestäni se, että Posti erotetaan tästä konsernista. Maailmalla on erilaisia malleja, luulen, että yleisempi malli on se, että Posti ja Tele toimivat erillisinä. Meillä päättyttiin vanhan virastorakenteen mukaan siihen, että liikelaitostaminen ja yhtiöittäminen tehtiin yhteisen konsernin puitteissa. Nyt hallituksen esityksen mukaan Posti erotetaan konsernista ja se jää sataprosenttisesti valtion omistukseen. Mielestäni se on hyvä.

Täytyy muistaa, että Posti huolehtii todella kansalaisten peruspalveluista. Tulevaisuutta ajatellen ainakin minulla on sellainen pelko, että jos Posti vietäisiin yksityistämisprosessiin niin, että se olisi ehkä osittain yksityisten omistama ja ehkä jatkossa jopa enemmistöomistus joskus voisi olla yksityisillä sijoittajilla, on vaikea kuvitella, että sellainen yritys voisi huolehtia sellaisista kansalaisille välttämättömistä peruspalveluista, jotka eivät ole liiketaloudellisesti kannattavia.

Pelkään myös, että se johtaisi sellaiseen postitoiminnan vapauttamiseen, kilpailun avaamiseen postitoiminnan alalla, joka toteutuessaan ajan oloon romahduttaisi meidän tällä hetkellä erinomaisen hyvän Postin tasahintajärjestelmän. Minusta on erinomaisen hyvä asia ja yksi sivistysvaltion tunnusmerkki, että Posti toimii sillä tavalla, että missä tahansa maassa voi lähettää kirjeen minne tahansa maassa samanhintaisella postimerkillä. Jos tämä kilpailu avataan ja asetelma puretaan, pelkään, että se ennen pitkää johtaa postihintojen differoitumiseen ja sen seurauksia meidän olisi hyvin vaikea nähdä. Todennäköisesti seuraukset olisivat hyvin paljon voimakkaampia kuin millään aluepoliittisella lainsäädännöllä voitaisiin kompensoida.

Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen edellä arvosteli Postin toimintaa. Tässä voin kyllä yhtyä ed. Kekkosen käyttämään vastauspuheenvuoroon. Mittaukset eivät ole Postin omia, vaan ne ovat kansainvälisen postijärjestön suorittamia puolueettomia mittauksia, joissa eri maissa verrataan postin palveluja ja kulkunopeutta. Siinä vertailussa Suomen postilaitos on kyllä erinomaisen hyvin menestynyt.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lisäbudjettiesitys jättää Postin osalta avoimeksi, nyt kun Posti jätetään sataprosenttisesti valtion omistukseen, myös sen mahdollisuuden, että joskus jatkossa Posti voidaan palauttaa liikelaitokseksi. Minusta

tällaista mahdollisuutta olisi hyvä tutkia, hyvä selvittää. Sen yhtäkkinen päättäminen tällaisessa yhteydessä on tietysti hieman vaikeaa, koska tällaisesta tapahtumasta ei ole esimerkkejä meillä eikä ilmeisesti juuri missään muuallakaan. Mutta periaatteessa niitten tulevaisuudenuhkien edessä, joita paine postitoiminnan kilpailun avaamiseen on, minusta meillä pitäisi olla valmius harkita myös vakavasti postilaitoksen palauttamista liikelaitokseksi. Tässä suhteessa voin kyllä tukea ed. Vistbackan ponnien loppuosaa. Alkuosa on minusta hieman vaikeaselitteinen, mutta siltä osin kuin se koskee Postin palauttamista liikelaitokseksi, se on minusta oikea ehdotus.

Liikenneministeri A u r a : Arvoisa puhemies! Ensin haluaisin kiittää niistä kauniista sanoista, joita Suomen Posti Oy:n palvelutasosta on sanottu. Itse olen sitä mieltä, että Suomen Posti Oy toimii hyvin, ja yhteiskunta pystyy sitä valvomaan ja ohjaamaan postitoimilain avulla ja sitä kautta toimimaan postitoiminnan sääntelijänä. Meillä on kansainvälisesti korkeaa tasoa oleva Posti ja itse näen Suomen Posti Oy:n kehittyvänä toimintana. Usein näissä keskusteluissa tulee sellainen kuva, että postitoiminta on jokin maailmanlopun ala. Se ei ole sitä. Se on kehittyvää liiketoimintaa ja kokemukset osoittavat, että sitä voidaan hyvin kehittää.

Puheenvuoron pyysin ed. Saaren puheenvuoron takia, koska hän sanoi, että tässä ei vahvisteta muodostuvan Tele-konsernin rahoitusasemaa. On tietenkin niin, että tällä kertaa ei vahvisteta, mutta avataan mahdollisuus vahvistaa tulevaisuudessa. Tele-konsernilla ei ole tällä hetkellä tarpeita oman pääoman lisäämiseen. Se on oikeastaan sijoitusihmisten sanojen mukaan ylikapitalisoitu eli oman pääoman osuus on jopa liian suuri. Mutta kun se avataan ja myydään osa yksityisille markkinoille, noteerataan pörssissä, niin se avaa mahdollisuuden hakea omaa pääomaa jatkossa markkinoilta. Jos sitä ei olisi viety pörssiin kautta, niin oikeastaan ainoa mahdollisuus hakea uutta pääomaa, jos ei sitä valtiolta haluta ottaa ja valtio ei varmaan ole halukas rahaa siihen käyttämään, olisi tehdä niin sanottu strateginen allianssi jonkin ulkomaisen teleyhtiön kanssa, mitä me emme halua. Me haluamme avata mahdollisuuden, että tarvittaessa sille osakkeelle on olemassa noteeraus, ja jos Tele tarvitsee omaa pääomaa investointitarpeisiin, se pystyy silloin sitä hakemaan. Eli tällä avataan mahdollisuus Telen rahoitusaseman parantamiseen tulevaisuudessa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä liikenneministeri Auran äskeisessä puheenvuorossa paljastui se perustavaa laatua oleva ero, joka ajattelussamme on. Hän puhui kehittyvästä liiketoiminnasta, minä puhun perustavaa laatua olevasta yhteiskunnan tarpeista lähtevästä palvelutoiminnasta. Siinä on ero kuin yöllä ja päivällä ja sillä siisti.

Kun on tilaisuus, niin kommentoin ed. Saaren äskeistä puheenvuoroa sillä tavalla, että varmasti, kun otetaan mikä tahansa sopiva kansainvälisesti valittu vertailukohta, se, mihin viittasitte ja mihin ed. Kekkonen aikaisemmin viittasi, pitää paikkansa. Minä en puhukaan siitä, vaan kokemuksista suomalaisessa yhteiskunnassa Postin suurena käyttäjänä — yli viisi tonnia tänä vuonna postimaksuja.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kertoi, että nimenomaan Tele-konserni viedään pörssiin. Oma käsitykseni on se, että silloinhan ennen kuin pörssiin päästään, pitää yksityistää määrätty prosenttimäärä osakkeista. Olisi mielenkiintoista kuulla, minkälaisia suunnitelmia ministeriössä nyt on. Onko se 5 prosenttia, 10, 20, 30 vai 40 prosenttia ennen kuin lähdetään yksityistämään ja tarjoamaan pörssiin? Eli minun mielestäni sekun on aika ratkaiseva seikka, kuinka nopeasti lähdetään yksityistämään.

Liikenneministeri Auran: Arvoisa puhemies! (Ed. Saari: Antakaa sisäpiiriin tietoa!) — Valitettavasti en voi antaa sisäpiiritietoa, koska nämä kaikki tiedot on julkistettu silloin, kun talouspoliittinen ministerivaliokunta teki tämän päätöksen, on julkistettu täällä lähetekeskustelussa ja julkistettu liikennevaliokunnassa. — Eli tarkoitus on myydä 15—25 prosenttia. Helsingin Arvopaperipörssin sääntöjen mukaan pitäisi vähintään 25 prosenttia olla jonkun muun omistuksessa, mutta siihen voidaan saada poikkeuslupia, ja esimerkiksi HPY:n annissa on tällainen poikkeuslupa saatu. Eli on ilmoitettu 15—25 prosenttia, ja se todellakaan ei ole sisäpiiritietoa.

Ed. Kankaniemi: Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä PT-konsernin jako kahteen yhtiöön on ihan paikallaan, kannatettava toimenpide. Myös teletuominnon osalta linja, jota tässä toteutetaan hallituksen toimesta ja joka nyt on saamassa täällä vahvistuksen, on ihan paikallaan.

Sen sijaan keskusteluun Postin toiminnasta

haluan muutaman sanan sanoa. Olin tietysti mukana siinä vaiheessa, kun tämä yhtiömuoto rakennettiin, liikelaitoksesta siirryttiin osakeyhtiömuotoon. Siinä tilanteessa menttiin ehkä näin katsoen liian nopeasti. Vaikka periaatteessa Posti toimii tänä päivänä, Suomen Posti Oy, posti-toiminnan osalta varsin hyvin, paljon siinä on kuitenkin puutteita, ja kun sitä viedään voimakkaasti bisnesperiaatteella eli liikeperiaatetta korostaen, se linja on kyllä sellainen, joka panee miettimään erityisesti laajojen maaseutualueiden palvelujen säilymistä.

Mielestäni Postin pitää olla palvelulaitos. Siellä tulee olla palvelun johtavana periaatteena ja liikeperiaatteen, bisneksenteon, aivan toissijaisena periaatteena. Tänä päivänä on omassa kunnassanikin alueita, joille posti tulee iltapäivän tunteina perille. Ei se ole aivan kohdallaan silloin, jos se siitä vielä heikkenee, niin kuin vaara on.

Ymmärtäisin, että ed. Vistbackan tekemä muutosehdotus tarkoittaa juuri tätä linjaa, jota itsekkin näen olevan syytä hyvin vakavasti harkita, jopa sitä, että Suomen Posti Oy muutetaan takaisin liikelaitokseksi. Sillä varmistettaisiin se, että Posti olisi palvelulaitos eikä voittoa tavoitteleva liikelaitos.

Ed. Kekkonen: Herra puhemies! Ensinnäkin on hyvä, että tästä asiasta keskustellaan, koska tämä on juuri niitä asioita, jotka, jos mitkä, kuuluvat tähän saliin. Kysymys on kansalaisten palvelemisesta, mikä ei välttämättä merkitse sitä, että se pitäisi nähdä ristiriidassa sellaisen toiminnan kanssa, jota voidaan bisneksesikin kutsua. On hyvä, että Posti pysyy sataprosenttisesti valtion omistuksessa. On aivan välttämätöntä, sivistysvaltioon kuuluvaa, niin kuin ed. Saari sanoi, että tasahintajärjestelmä säilyy.

Sen sijaan hänen kanssaan olen siitä hiukan eri mieltä, pitäisikö virittää jonkinlaista keskustelua tai antaa mahdollisuutta palata liikelaitokseksi. Minusta tässä on nyt tapahtunut niin paljon niin nopeasti, että pidetään nyt pieni hengähdystauko Postin ympärillä. Minusta tulo johonkin ja sitten lähtö takaisinpäin, mihin ed. Saari hieman viittasi, olisi takaperoista kehitystä. Katsotaan nyt, miten tässä asiassa käy. Minun mielestäni kovin lyhyellä tähtäyksellä paluuta ei ole. Katsotaan, miten tämä toimii. Sitä paitsi Postilla on tällä hetkellä hyvä draivi päällä, niin kuin sanotaan, hyvä tempo työssän.

Sen sijaan Telen pörssiinmeno on erilainen asia. Ihan vain pikku yksityiskohta: sillä on muis-

taakseni noin 80 tytäryhtiötä ympäri maailmaa. Minusta se on sellainen rakenne, joka erinomaisen hyvin sopii aika kapitalististyyppiseen toimintaan, mitä tämä pörssipuuha on. En pidä kovin pahana asiana sitä, että Tele on tämän askeleen ottanut.

Mutta se asia, mikä minusta on ehdottomasti pidettävä mielessä, on se, että konsernin henkilökunta on ollut tavattomassa rasituksessa jo pitkään ja nyt heille pitäisi antaa sen kaltainen työrauha, että pelkoja esimerkiksi työpaikkojen menetyksen suhteen ei olisi eikä tulisi.

Ed. Lindqvist merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a a p u n k i: Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen otti oleellisen asian esille, että Telellä on 80:n luokkaa oleva määrä tytäryhtiöitä eri puolilla maailmaa ja telepuolella on valtavaa kehitystä tapahtunut koko maapallolla. Telen on pakko, jos mieltä kilpailukykyä säilyttää, kansainvälistyä. En näe mitään muuta mahdollisuutta kuin tämän, joka on nyt ratkaisu, että Tele menee pörssiin. Kuitenkin valtio pitää enemmistön sillä puolen eikä nyt kovin paljon pane, noin 20 prosenttia, pörssin kautta markkinoille. Sitä kautta Telen hinta määräytyy markkinoilla, ja minä uskon, että se nousee, koska se on erittäin hyvin johdettu yhtiö. Olen havainnut, että Tele on pitänyt yhtiömuotoisenakin kyllä Pohjois-Suomen ja harvaanasutun alueen viestintäliikenteen kunnossa.

Myös Posti tänä päivänä toimii erinomaisen hyvin. Mielestäni, jos sillä puolen piiputusta tapahtuu eikä tule hoidettua kenttä kunnolla, harvaanasutun alueen postinjakelu, silloin pitää harkita kyllä takaisin liikelaitospuolelle menemistä, jolloinka pystyy esimerkiksi tämä talo määräämään paljon enemmän Postin sisäistä toimintaa. Mutta minä en millään ymmärrä tilannetta, että nyt lisäbudjetin kautta, samanaikaisesti kun annetaan Telen mennä pörssiin, rakennettaisiin tilanne, että Postin yhtiömuoto muutettaisiin liikelaitokseksi. Minä en sitä tekniikkana ymmärrä. Ehkä minulla on vaikeaa tuo tajun kulku, mutta minun mielestäni tämä antaa mahdollisuuden, että jatkossa voidaan liikelaitostaa. Eikö tämä ole kokonaisuudessaan melko hyvä ratkaisu? En minä ymmärrä, että tästä nyt tämmöinen mekastus pantiin päälle, kun itse olen pitänyt tätä erinomaisena ratkaisuna.

Ed. T e n n i l ä: Herra puhemies! Postitoiminnan osalta ei pääongelmana ole kirjeiden kulun hitaus. Ongelmana on postitoimintaverkon harvuus, ja se on todellinen ongelma, sitä on harvennettu oikein raskaimman jälkeen. Se on erittäin suuri ongelma maaseutualueilla, mutta se on kasvava ongelma myös taajamissa. Suuremmassakin taajamissa postitoimiverkkoja on erittäin harvassa ja pahoja jonoja. Tämän vuoksi ed. Rajamäen lakialoite siitä, että muutetaan postitoimintalakia velvoittamaan postitoiminnan harjoittajaa pitämään yllä riittävän tiheä verkko koko maassa, on ihan oikein, ja se pitäisi nyt hoitaa käytäntöön.

Telen hymistelyn osaltakin toteaisin sen, että Telen yhtiöittäminen ja kilpailun avaaminen kaukopuheluissa sekä ulkomaan puheluissa olisi johtanut Telen joko siihen, että olisi mennyt putiikki nurin tai valtio joutunut suuriin subventioihin, jollei olisi sattunut olemaan mahtava matkapuhelinbuumi yhtä aikaa. Sieltähän ne tuotot on saatu, joilla on voitu pitää yllä valtion teletointa koko maassa ja kehittää sitä. Jos tätä buumia ei olisi sattunut, niin huonosti olisi käynyt valtion Telen.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilä piti ikään kuin satumana sitä, että matkapuhelinbuumi ja nämä muutokset sattuvat yhteen. Ei välttämättä asia sillä tavalla ole. Ne, jotka suunnittelevat tällaisia toimintoja, tietysti ottavat kaiken sen ympäristön huomioon, mikä on olemassa. Olisi huonoa liikkeenjohtoa, jollei olisi tajuttu sitä, että tällainen tekninen mullistus tulee tapahtumaan. Sen teknisen mullistuksen seurauksena sitten on tehty erilaisia toimenpiteitä.

Ed. Tennilälle sanon vielä sen, että kyllä kai hänen täytyy myöntää se, että puhelujen hinnat ovat käytännöllisesti katsoen romahtaneet aivan muutamassa vuodessa. En ymmärrä, miksi siitä pitäisi olla vihainen.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kekkoselle: Kun lähdettiin liikelaitostamiseen 1980-luvun loppupuolella, ei kukaan ollut tietoa siitä, että näin valtava matkapuhelinbuumi tulee. Jos ed. Kekkonen sen tiesi, olisipa tullut tänne kertoilemaan. Olisi ollut ihan kiinnostavaa silloin kuulla. Niitä määriä ei tiennyt kukaan. Se oli ihan odottamattoman iso buumi, joka saattaa muuten alkaa olla ohi, siis tämä kasvubuumi. Sekin on arvailua vielä, mutta tämä-möisiäkin nyt arvailtaan. Eli tämä on ollut se,

mikä pelasti Telen toiminnan. Sieltä tuotot on saatu. Kun katsotaan hintoja, kyllä verkon puolella hinnat ovat pudonneet, mutta ihan kohtuullisen kovia hintoja matkapuhelinpuolella kuitenkin peritään. Kai sen kansanedustajatkin tietävät, kun vielä ne laskut itse maksavat.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Vähän vanhan toistoa ja ripaus uutta. Ensinnäkin olen jälleen kerran samaa mieltä toisen kansanedustajan kanssa, kuten ed. Saapungin kanssa siitä, mitkä ovat Telellä kansainvälistymisvaatimukset. Viittaan aikaisempaan puheenvuoroon. Nykyajan vaatimuksia täytyy ajatella vapaamielisesti eikä vanhakantaisesti.

Mitä tulee siihen, kun täällä mainittiin, että Postin toimintoja säädeltäisiin tästä talosta, ei täältä koskaan ole pystytty säätämään mitään eikä se ole mahdollista. Eihän ministeriökään pysty säätämään. Niinhän te, ministeri Aura, olette sanonut, ettei teillä ole tielaitokseenkaan minkäänlaista vaikutusmahdollisuutta. Te olette täysin erillisiä. Tielaitosta ja Postia ei määrää kukaan. Viittaan kirjallisiin vastauksiin, mitä te olette antanut.

Mitä tulee Postin puoleen, minua eräs asia on ärsyttänyt, kun olen katsellut ja tutkiskellut asioita. Olen tullut siihen tulokseen, että Posti on huomattavasti parempi, kuin lausunnoissa, joita erityisesti poliitikot siitä antavat. Minulle on tullut semmoinen käsitys, että Postin toimintakuvio ja nimenomaan Vennamon tarkoitus hoitaa Postia on erinomaisen hyvä, mutta postipiireissä on sellaisia ihmisiä, joille kaikki inhimillinen on vierasta. Toisin sanoen siellä käytetään sitä valtaa. Kun on ensin kanniskeltu postireppua muutama kymmenen vuotta ja päästy sitten jonkinlaiseen virkaan, näytetään ihmisille, että me emme teitä usko ja me teemme niin kuin haluamme ja sillä siisti.

Olen henkilökohtaisesti käynyt Pekka Vennamon luona puhumassa ongelmasta, joka oli käsitettämätön. Se oli hänellekin käsitettämätön, ja hän ratkaisi se hyvin nopeasti ja myönteisesti. Mutta jossakin Keski-Suomen piirissä ei tule kuuloonkaan, että asiasta olisi voitu keskustella, vaikka sinnepäin puhuttiin ihan kauniisti ja mukavasti. Toisin sanoen Postin pitäisi ottaa piirit tiukempaan valvontaansa ja katsoa, että siellä tehdään Postin toimintahengen mukaisesti, niin kuin Posti tarkoittaa, eikä anneta yksityiselle sooloilulle siellä kovin paljon mahdollisuuksia.

Sama on Tielaitoksen puolella kyllä, ministeri Aura.

Ed. Mähönen: Arvoisa puhemies! Ensiksi ihan ed. Tennilän epäilyyn siitä, että 80–90-luvun taitteessa ei olisi kukaan osannut aavistaa edes Telen puolella, että tällainen buumi muun muassa matkapuhelinten osalta tulee. Minulla on hieman toisenlainen käsitys asiasta. Minulla on hyviä ystäviä Telen puolella töissä, ja silloin jo keskusteltiin kovin vakavasti, ja he kyllä osasivat varautua melko perusteellisesti tällaiseen kehitykseen, eikä vain Suomen sisällä tapahtuvaan kehitykseen vaan siihen, mitä näkymiä tämä avaa myös ulkomailla Telen osalta.

Mitä Postin palveluihin tulee, ed. Pulliainen synkin värein esitteli muutamia varmasti tositahtumia. Mutta kyllä ainakin liikennevaliokunnan saaman selvityksen mukaan varsin hyvin, niin kuin on tuotu esille, suomalainen posti on kilpailussa pärjännyt niin kuin ed. Kekkonen totesi vertailussa, minkä tahansa maailman maan kanssa. Siitä olen suhteellisen vakuuttunut.

En voi väittää, ettenkö itsekkin olisi ollut melkoisen varauksellinen, kun tällaisia organisaatio-uudistuksia ruvettiin suunnittelemaan. Liikennevaliokunnassahan näistä käytiin molempien osalta, sekä Postin että Telen osalta, hyvinkin seikkaperäisiä keskusteluja, mutta tässä matkan varrella, kun asiantuntijalausuntoja on kuullut, niin suhteellisen vakuuttuneeksi on tullut kyllä siitä, että Telen kohdalla pörssiinmeno on ehdottomasti oikeaan osunut ratkaisu. Sillä varmasti saadaan sellaista pääomaa liikkeelle, jolla Tele entistä paremmin pysyy sekä kotimaaisessa että myös ulkomaaisessa koventuvassa kilpailussa mukana.

Ed. Ala-Nissilä merkitään läsnä olevaksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Esitellään menot

P ä ä l u o k k a 28

Luku 82 Postipankki Oy hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 31

Luku 30 Merenkululaitos hyväksytään.

Luku 99 Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Ehdotan, että momentin 31.99.88 perustelujen kolmas kappale hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

”Valtioneuvostolla on oikeus tehdä Suomen PT Oy:tä koskevia omistusjärjestelyjä siten, että Suomen PT -konsernista muodostetaan yksi erillinen suoraan valtion omistuksessa oleva osakeyhtiökonserni, jonka toimialoina on teleliikenne sekä siihen liittyvä tietoliikenne- ja tietotekniikka. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan luopumaan muodostettavan telekonsernin osakkeiden määränemmistöstä valtion enemmistö osakkeista kuitenkin säilyttäen. Suomen PT -konserniin kuuluva tytäryhtiö Suomen Posti Oy puretaan yhtiömuodoltaan ja muutetaan valtion liikelaitokseksi, jonka päätoimialana on hoitaa postitoimintaa.”

Ehdotus tarkoittaa sitä, että samassa yhteydessä tutkittaisiin Suomen Posti Oy:n purkamisen ja palauttaminen valtion liikelaitokseksi.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Ehdoton, että momentin 31.99.88 perusteluista poistetaan seuraava yksityistämistä tarkoittava virke: ”Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan luopumaan muodostettavan telekonsernin osakkeiden määränemmistöstä valtion enemmistö osakkeista kuitenkin säilyttäen”.

Ed. V i r t a n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Ed. P u h j o : Herra puhemies! Kannatan ed. Tennilän ehdotusta.

Edustajat Jaakonsaari ja Siimes merkitään läsnä oleviksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Virtasen kannattamana ehdottanut, että momentin 31.99.88 perustelujen kolmas kappale hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Ed. Tennilä on ed. Puhjon kannattamana eh-

dottanut, että momentin perustelujen kolmannen kappaleen viimeinen virke poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ed. Vistbackan ja ed. Tennilän ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Tennilän ja ed. Vistbackan ehdotusten välillä.

Ed. Tennilän ehdotus ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 37 jaa- ja 70 ei-ääntä, 44 tyhjää; poissa 48. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vistbackan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 48. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Esitellään tulot

Osasto 12

Luku 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala hyväksytään.

Osasto 15

Luku 02 Valtion nettolainanotto hyväksytään.

Mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma hyväksytään.

Mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista, hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys vuoden 1998 veroasteikkolaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 101/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4) asiasta.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Esillä on veroasteikkolaki ja tuloverolakiesitys. Täällä jo eilen käytiin keskustelua siitä, että on todella valitettavaa, että hallitus ei pysty tuloverotusta uudistamaan eikä nimenomaan uudistamaan työllisyyden ehdoin. Mehän elämme tässä suhteessa nousukautta ja etsikkoaikaa, jolloin verotusta pitäisi välttämättä uudistaa työllisyyden hyväksi. Nyt kun veroratkaisut on tehty vaalikauden loppuun, näemme, että koko vaalikausi menee tässä suhteessa hukkaan. Verotusta, nimenomaan tuloverotusta ei uudisteta.

Viime vaalikaudella muut verotuksen osat alueet uudistettiin varsin onnistunein verouudistuksin. Tällä vaalikaudella olisi välttämättä pitänyt tuloverotusta uudistaa työllisyyttä edistävällä tavalla. Kun näin ei ole tehty, rakenteellinen työttömyys ei hellitä emmekä me pääse kokonaisveroastetta alentamaan riittävästi. Itse asiassa kokonaisveroastehan on Lipposen hallituksen aikana noussut parisen prosenttiyksikköä vastoin hallitusohjelmaa.

On siis anteeksiantamatonta, että nyt esimerkiksi tupopöydässä, kun hallitus halusi veronkevennykset sinne kytkeä, ei tehty pienituloisia suosivia vero- ja palkkaratkaisuja, jolloin olisi voitu työllisyyttä parantaa. Olisi nimenomaan voimakkaasti pitänyt painottaa verokevennykset pieni- ja keskituloisiin matalapalkka-aloille, jolloin palkkalinja olisi ollut ehkä hieman toisenlainen ja työllisyys olisi voinut parantua. Keskusta

ei hyväksy tällaista verolinjaa, mitä hallitus osoittaa.

Myös syksyn mittaan luotiin suuria odotuksia, että verot kevenevät, mutta kyllä tässä vuoret järkkäyivät ja tapahtui monta lajia, mutta tulokseksi oli surkea hiiri siinä mielessä, että ainoa muutosesitys, mikä tapahtuu ensi vuodelle, on sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,4 prosenttia. Jopa niin tapahtui, että vaikka eduskunta yksimielisesti päätti eläkeläisten korotettua sava-maksua alentaa ensi vuoden budjetissa prosenttiyksiköllä, niin tämäkin peruttiin ja sava-maksua alennetaan vain 0,3 prosenttiyksikköä. Arvaan, että eläkeläiset ovat aiheellisesti pettyneitä.

Keskusta on vastalauseessaan esittänyt korjauksia hallituksen linjaan nimenomaan työllisyyden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, mutta varsinaista ansiotuloverouudistusta me emme tässä voineet esittää. Näyttää menevän seuraavan hallituksen asiaksi uudistaa suomalainen tuloverotusjärjestelmä oikeudenmukaisella ja ennen kaikkea työllisyyttä edistävällä tavalla.

Eilen keskusteltiin ja tänäänkin on syytä keskustella siitä, että hallitus rasittaa liikkumista nyt kolmella eri tavalla. Kun liikenteen polttonesteiden verotus taas nousee 20 penniä bensiinin osalta ja 15 penniä dieselpolttoaineen osalta arvonlisäveron vaikutukset vielä huomioiden ja kun hallitus nostaa joukkoliikenteen arvonlisäveroa, niin verorasitus nousee tätä kautta.

Samaan aikaan tuloverotuksen puolella hallitus kiristää työmatkavähennystä 110 miljoonalla markalla. Tämä on käsittämätön esitys aikana, jolloin ihmisten työsuhteet ovat entistä lyhytkestoisempia, aikana jolloin muuttoliike on muutoinkin voimistumassa, aikana jolloin pitäisi kannustaa ihmisiä hakemaan työtä vähän kauempaakin. Erityisesti jälleen isketään haja-asutusalueisiin ja niihin taajamien ihmisiin, joilla on pitkä työmatka.

Kun verojaostossa on yritetty kysyä asiantuntijoilta, mikä oli se erityinen peruste, että työmatkaliikennettä pitäisi nyt rasittaa lisäverorasituksella, niin ei ole tullut mitään perusteita. On sanottu ainoastaan, että veroteknisesti on helpompi, kun tuo omavastuun alaraja on korkeammalla, mutta se on heikko peruste.

Siis hallitus kiristää työmatkaliikenteen verorasitusta 110 miljoonalla markalla ja polttonesteiden veronkorotuksista kerätään 820 miljoonaa markkaa. Lisäksi sitten tulee tuo joukkoliikenteen arvonlisäverokorotus, jota hivenen kompensoidaan. Keskusta esittää, että työmat-

kävähennyksen alaraja päinvastoin alennettaisiin. Maltillisesti esitämme sen alentamista 2 200 markkaan. Näin voisimme edes jossain määrin kannustaa ihmisiä lyhytkestoisiin työsuhteisiin ja alentaa työhön hakeutumisen kynnystä.

Kannustinvähennys tuli verotukseen viime vuonna. Keskusta jo sitä esitti edellisvuonnakin. Sillä voimme parantaa nimenomaan pieni- ja keskituloisten ja matalapalkka-alojen verorasitusta. Tätä on esittänyt SAK, tätä on esittänyt EU Valkoisessa kirjassaan, tätä on esittänyt Oecd omissa papereissaan. Myös yliopistotason tutkimukset puoltavat sitä, että näin voitaisiin tehdä, ja olen ymmärtänyt, että hallituksenkin käytettävissä on ollut papereita, joissa on osoitettu kiistatta, että veronkevennysten painottaminen pieni- ja keskituloisiin parantaa työllisyyttä.

Keskusta esittää kannustinvähennyksen nostamista 7 000 markkaan tänä vuonna ja sitten tätä pitäisi edelleen nostaa seuraavana vuonna, kuten hallituskin sitten jo esittää vuodelle 99. Tuossa suhteessa vastalauseessa on painovirhe ja oikea summa on siis 7 000 markkaa.

Kunnille aiheutuvat tuloveromenetykset tältä osin totta kai pitää kompensoida täysimääräisesti. Jos nyt eduskunta hyväksyy keskustan esityksen kannustinvähennyksen korottamisesta, niin voisimme runsaalla 400 markalla helpottaa pieni- ja keskituloisten verotusta ensi vuonna ja se olisi siis työllisyyden kannalta hyvä. Se olisi myös oikeudenmukaisuusnäkökohdista hyvä, sillä tulot ovat muutoin voimakkaassa kasvupaineessa.

Arvoisa puhemies! Vielä vetoan kotityön verovähennysoikeuden puolesta, jota keskusta esittää koko maahan. Sitä pitäisi myös välttämättä korottaa. Kokemukset osoittavat, että tämä järjestelmä on toimiva. Kokeiltakoon tukimallia, mutta on kohtuutonta, että nyt kotityön verovähennysoikeuden kautta ihmisten verorasitus on erilainen eri puolilla maata. Kun jossain Itä- tai Länsi-Suomen kunnissa verotuloprosentti on lähellä 20:tä, voidaan laskea, että esimerkiksi Kauniaisissa 100 000 markan verotettavilla tuloilla perhe, joka hyödyntää kotityövähennyksen, pääsee 10 000 markkaa pienemmällä veroilla. Siten jo suhteellisen pienituloisen perheen verotus voi eriytyä 10 000 markalle. Tämähän on kohtuutonta ja vastoin yleistä tasa-arvoisuuden periaatetta.

Mikä tärkeintä, kaikki tutkimukset osoittavat, että kotityössä voidaan työllistää ihmisiä 20 000—30 000, professori Virén Turun yliopis-

tosta on esittänyt, että jopa 60 000 ihmistä. Joka tapauksessa kotitalouksissa tehdään yli 200 miljardin markan edestä töitä, kun laskemme sen mukaan, mitä miehetkin kotona tiskaavat. Tästä työstä osa ilman muuta voitaisiin hyödyntää kotityön piiriin sillä tavalla, että voitaisiin työllistää ihmisiä. Samalla helpotettaisiin ihmisten arkea ja hillittäisiin harmaata taloutta, mistä täällä muun muassa ed. Kuosmanen oikein eilen puhui ja todisti.

Keskusta esittää myös parannuksen hallituksen kotityön verovähennysmalliin siinä mielessä, että tämä verovähennys pitää voida toissijaisesti tehdä kunnallisverosta, jolloin kaikkein pienituloisimmatkin pääsevät tämän vähennyksen piiriin. Onhan sellaisia pienituloisia eläkeläisiä, joilla on vähän säästöjä, ja he voisivat tätä vähennystä hyödyntää ja sillä tavalla helpottaa arkea ja ehkä myös yhteiskunnan kannalta päästä kustannuksiltaan parhaaseen mahdolliseen tulokseen.

Arvoisa puhemies! Siis keskusta tulee esittämään työmatkavähennyksen parantamista, veronkevennystä pieni- ja keskituloisille ja kotityön verovähennysoikeuden ulottamista koko maahan. Esitän myös hallituksen suuntaan voimakkaan vaatimuksen siitä, että ansiotuloverotusta tulee uudistaa työllisyyden ehdoin. On anteeksi-antamatonta, että talouden nousuaika tässä suhteessa hukataan.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Siihen kaikkeen nähden, minkä verran tämän syksyn aikana on verotuksesta keskusteltu, myös ottaen huomioon kaikki se, minkä verran poliitikot ovat siihen osallistuneet, olisi toivonut ja uskonut, että näiden lakien, asteikko- ja tuloverolain käsittelyn yhteydessä kansanedustajat erityisesti hallituspuolueiden piiristä kilvan ottaisivat keskusteluun osaa ja arvioisivat, mikä hallituksen ja eduskunnan toimina nyt käsittelyssä täällä on. Kovin monet meistä eivät nyt kuitenkaan tässä arvioissa mukana ole, eivät tänään, eivät eilen, kun ensimmäisessä käsittelyssä näitä asioita käytiin läpi.

Minä ymmärrän tietyllä tavalla syyn tähän. Nyt kun mietintö on käsittelyssä, kun sitä tänään nimenomaan asteikkojen ja TVL:n osalta lukkoon lyödään, meidän edessämme ovat hallituksen esitykset, jotka eivät ole eduskuntakäsittelyn aikana muuttuneet oikeastaan pilkkuaan siitä, mitkä olivat hallituksen esitykset alkusyksystä, kun hallitus esityksensä eduskunnalle antoi.

Kun syksyn keskustelua on kuunnellut, uskon, että kovin moni ei olisi hevin voinut luottaa ja uskoa siihen, ettei nyt käsittelyssä oleviin lakeihin merkittäviä muutoksia tulisi. Odotukset olivat suuret. Mitään kuitenkaan ei tapahtunut niissä neuvotteluissa, joita tupopöydissä myös verotuksen osalta käytiin. En arvioi sitä enempää. Halusin tämän kuitenkin ääneen tässä lausua.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen ohjelmassa sanotaan: "Valtiontalouden tasapainotus hoidetaan nostamatta kokonaisveroastetta." Näin 13.4.95. Vuonna 95 kokonaisveroaste oli 46,1 prosenttia. Ensi vuonna kokonaisveroaste on 47,7 prosenttia. Ensi vuonna suomalaiset maksavat kiristyneen kokonaisveroasteen seurauksena noin 8—9 miljardia markkaa enemmän veroja, siis taso nousee sillä määrällä, kuin oli taso vuonna 95. En rajusti kritisoi, että näin käy, koska talouden hoitamisessa ja työttömyyden alas ajamisessa on epäonnistuttu. On pakko siinä tilanteessa julkiselta vallalta löytyä resursseja, joilla niitä ongelmia hoidetaan, mitä yhteiskunnassa on talouden ja työttömyyden hoidon epäonnistumisen seurauksena.

Halusin äsken kerrotut lukemat vain kertoa muistutukseksi siitä tavoitteesta, minkä hallitus asetti. Se ei ole sitä kokonaistalouden osalta saavuttanut. Verotus on kiristynyt selvästi korkeammalle kuin se oli Ahon hallituksen aikana kertaakaan, korkeammalle kuin kertaakaan 90-luvun aikana. Ratkaisevasti syy on juuri siinä, että leikkaukset ovat olleet väärin kohdennettuja, työllistävä pk-sektori on unohdettu. Kun näin on käynyt, työttömyys ei ole alentunut riittävästi, ja kun ei ole alentunut riittävästi, ei veroja ole voitu laskea riittävän nopeasti kokonaisveroasteen osalta.

Arvoisa puhemies! Nyt kun verolaeista asteikolaki ja TVL ovat käsittelyssä, ei voi olla muistuttamatta muutamasta asiasta, jotka ovat jo taakse jääneet tämän hallituksen tieltä. Tietyllä tavalla sitä taustaa vasten on toki nyt käsittelyssä olevia ratkaisuja tarkasteltava.

Hallituksen verolinjat, pääministeri Lipposen linjat vuodelle 96 ja 97 ovat merkinneet sitä, että ne veronkevennykset, mitä tulo- ja varallisuusverolakiin on tehty, niitä on tehty nimittäin, ovat kohdistuneet selvästi ja yksiselitteisesti eniten ja suurimpina suurituloisiin, osin myös prosentuaalisesti, ennen kaikkea totta kai markkamääräisesti, mutta myös prosentuaalisesti näin on käynyt. Suurin tulonsaajakymmenennes saa tänä vuonna rutkasti yli 30 prosenttia koko siitä vero-

tuksen kevenemisen potista, joka tälle vuodelle on säädetty.

Hallituksen ensi vuoden budjetti jatkaa tätä linjaa. Merkittäviä muutoksia siinä ei tapahdu, asteikkoihin ei muutoksia lainkaan, tuloveroon näitä pieniä muutoksia tyyppiä matkojen omavastuun huononnuksia 110 miljoonalla markalla, niin kuin täällä on jo aiemmin todettu.

Samaan aikaan toki hallitus inflaatiotarkistukset tekee, niin kuin tiedetään. Nehän ovat näissä asteikoissa sisällä. Samaan aikaan kuitenkin kunnallisvero kiristyy hyvin monissa kunnissa, 77 kunnassa, ja lähes 70 kunnassa kunnallisvero kiristyy enemmän kuin on se ainoa muutos, mikä nimenomaan ei varsinaisen veron vaan sosiaaliveron puolelle tulee, kun savamaksua laskeetaan 0,4 prosenttiyksiköllä. Lähes 70 kunnassa kunnallisveroäyrin nousu on enemmän kuin tuo äsken mainittu savamaksun alennus. Näissä kunnissa siis myös faktisesti verotus kiristyy ensi vuonna siihen verrattuna, mikä on tilanne tänä vuonna.

Vielä muistetaan se, mitä tapahtui tälle vuodelle. Yli sadantuhannen kaikkein heikoimmassa asemassa olevan kansalaisen kohdalla kävi niin, että he eivät saaneet luonnollisestikaan mitään veronkevennyksiä mutta heidän kohdallaan verotus jopa kiristyi. Sanon syynkin, miksi kiristyi: sen takia, että ansiotulovähennys poistui näistä tulonsiirroista tunnetulla tavalla. Kun poistui, he verotuksellisesti jopa menettivät tälle vuodelle.

Tästä rakentuu se kokonaisuus, jolle voi antaa yksiselitteisesti sellaisen nimikkeen tai otsikon, että verolinja on ollut epäoikeudenmukainen eikä erityisen kannustava tilanteessa ja aikana, jolloin Suomessa rikkaat rikastuvat nopeammin kuin koskaan Suomen historian aikana ja köyhät köyhtyvät, heidän asemansa heikkenee varsin rikkautta vauhtia.

Arvoisa puhemies! Tähän asetelmaan en sano mitään ratkaisevaa parannusta tai keinoa keskustan tuovan, mutta kuitenkin oikean suuntaisen kädenojennuksen omalla vaihtoehdollaan esittämällä kunnallisveroon kannustinvähennystä ed. Ala-Nissilän täällä äsken esittämällä tavalla. Me haluamme kohdentaa nämä muutaman sadan miljoonan markan veronkevennykset juuri pieni- ja keskituloisiin kansalaisiin, jotka yleensä ovat lapsiperheitä, pääsääntöisesti aika nuoria ihmisiä, nuoria lapsiperheitä. Siellä tänään ollaan tosi lujilla, tosi tiukoilla, sinne ne vähäisetkin kevennykset täytyy kohdentaa.

Voi vain itse kukin meistä kuvitella, miten esimerkiksi sellainen pariskunta, jossa toisen tu-

lot ovat tänä päivänä 60 000—70 000 markkaa, toisen 90 000—100 000 markkaa vuodessa, elämästään selviää vuokrien noustessa rajua vauhtia, verotuksen ollessa kireänä, jos on lapsia, lapsilisien ja kotihoidon tuen leikkauksien seurauksista, miten siitä, jos lapset ovat päivähoitossa ja monilapsisten perheiden maksut lisääntyvät. Tämä elämäntilanteen ahdinkomaisuus on monille perheille erittäin suuri, erittäin vaikea asia. Niihin vaikeuksiin, niihin ongelmiin pieni verotuksen kevennys on välttämätön kädenojennus, välttämättömin, mitä tässä tilanteessa voidaan sinne osoittaa.

Arvoisa puhemies! Näillä ajatuksilla kernaasti tuen ajatuksia, joita osaltaan ed. Ala-Nissilä edellä esitteli. TVL:n yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä tulemme tekemään ne muutokset, joihin täällä viitattiin.

On aivan välttämätöntä, että kun tämä hallitus ei näköjään enää kykene eikä pysty käynnistämään isompaa verotuksen uudistamista, sellainen käynnistetään mahdollisimman pian uuden hallituksen toimesta, keitä siinä onkin. Nykyisillä verotuksen järjestelyillä ja järjestelmillä ei henkilöverotuksen, ei yhtiöverotuksen eikä myöskään valmisteverotuksen eikä arvonnäisäverojärjestelmän kokonaisuuksilla pystytäkään vastaamaan niihin tarpeisiin, mitä verojärjestelmän ja sosiaaliturvajärjestelmän yhteensovittaminen edellyttää, mitä kannustavuuden aikaansaaminen verojärjestelmään vaatii. Tämä urakka ja siitä kunnialla selviytyminen vaatii kunnan valmistelun. Valmistelu pitäisi saada liikkeelle jo tämän hallituksen aikana niin, että riittävä aineellinen materiaali on käytettävissä niillä, jotka ryhtyvät seuraavaa hallitusohjelmaa näiltä osin valmistelemaan. Uudistus on välttämätön.

Ed. Bremer merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Pääministeri Lipposen vasemmistovetoinen oikeistohallitus on elänyt siihen vaiheeseen, että sen kolmannen vuoden veroratkaisut ovat täällä käsittelyssä ja sitten myös budjetti hyvin pian.

Hallituksen ohjelman motto on työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus. Kun ajattelee tätä verolinjausta kaiken kaikkiaan, on todettava, että sekä työllisyys että yhteisvastuu ovat katteettomia lupauksia hallituksen politiikassa. Vaalikausi on kääntymässä loppua kohti ja vaalien läheksessä tällainen liian laajapohjainen hallitus ei pys-

ty uudistuksia enää tekemään. Näin ollen tämä vaalikausi jää verotuksen osalta sellaiseksi, että hyvätuloiset ovat riemuinneet ja heikommassa asemassa olevat pieni- ja keskituloiset ovat joutuneet maksumiehiksi tässä politiikassa.

Tämä verorakennelma, joka meillä on käsiteltyssä, ei edistä työntekeä, työpaikan vastaanottamista, ei kannusta siihen. Työmatkakustannukset nousevat kaikilta osin eli kolmella eri tavalla hallituksen valitseman verolinjan takia. Pieni- ja keskituloisten palkkoja olisi pitänyt korottaa. Se on tietysti työmarkkinakysymys, mutta myös verotuksen kevennykset olisi pitänyt ohjata yksiselitteisesti pieni- ja keskituloisille. He käyttävät kasvavan ostovoimansa, jos sellaista annetaan, kotimaassa ja se vaikuttaa työllisyyteen tehokkaimmin, paljon tehokkaammin kuin suurituloisten verotuksen keventäminen. Kunnallisveron kiristys rasittaa eniten pienituloisia. Siihenkin hallitus on ollut syyllinen, että näin on tapahtunut. Pienyritykset on unoitettu. Kaiken kaikkiaan hallituksen verolinja ei ansaitse sitä kiitosta, mikä tässä kasvun aikana olisi ollut mahdollista hallituksen hankkia.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Keskustan ja kristillisten valtiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 38 jättämässä vastalauseessa on kaksi erinomaisen hyvää kohtaa. Toinen koskee kotityön verovähennysoikeuden ulottamista koko maahan kunnallisverotukseen vaikuttavana ja 10 000 markan suuruisena ja toinen parannusta työmatkavähennykseen.

On totta, että työmatkavähennys on ollut ennallaan yli 10 vuotta. Se on menettänyt näin ollen reaalisien pohjansa kokonaisuudessaan. On käsittelemättä, että tätä ei perusteellisesti korjata sillä tavalla, että se vastaisi edes reaalisesti jonkin verran nykypäivän kustannustasoa.

Toinen seikka tähän liittyen on se, että työmatkavähennysten huomattava korotus tai palauttaminen reaalisolalle olisi välttämätöntä, koska ihmisille tarjotaan nykyaikana työtä kauempaa kotoa. Jos kerran halutaan motivoida ihmisiä työhön oman kotipaikkansa ulkopuolella, jossa omalla autolla käyvät, niin yhteiskunnan pitäisi huomata silloin työmatkavähennyksessä tämä ja pyrkiä sitä kehittämään siihen suuntaan kuin vastalauseessa todetaan.

Äsken mainitsin jo kotityön verovähennysoikeuden ulottamisesta koko maahan. Minä en usko sitä, mitä ed. Ala-Nissilä toisiin piireihin tai lähteisiin viitaten mainitsi, että jopa 60 000 työpaikkaa siellä olisi. Tuskinpa piikoja ja renkejä

näin paljon tarvitaan ja muunkaan työn tekijöitä, mutta politiikassahan aina suurennellaan. Joka tapauksessa tämä yhden tyypisenä koko maahan laajennettava kotitaloustyön palkkauksesta maksettava vähennysoikeus on erittäin hyvä ajatus. Kahden mallin systeemi, joka meillä on tällä hetkellä käytössä, on täysin onneton ja toteuttamiskelvoton.

Ed. T e n n i l ä : Puhemies! Työmatkakulujen omavastuun nostaminen on selvästi virheellinen ratkaisu ja haittaa juuri sellaisia ihmisiä, heikentää heidän toimeentuloaan, jotka esimerkiksi maaseudulta käyvät taajamassa työssä ja ovat muutoinkin jo pienituloisia.

Sen sijaan minusta keskustalla on kyllä nyt ristiriita siinä, että he ovat aiheellisesti arvostelleet kuntien talousvaikeuksiin ajamista valtiovalan toimin ja nyt he kuitenkin itse esittävät kannustinvähennyksen nostamista ja sen toteuttamista heti ensi vuoden alussa. Sehän rappaa nimenomaan kuntia. Yhtäältä ollaan kritisoidussa, oikein, kuntien talousvaikeuksia, mutta esitetään niitä kuitenkin itse pahennettaviksi.

Minusta oikea veroratkaisu on se, että ruoan arvonlisäveroa alennetaan. Siitä hyötyvät kaikki pienituloiset ihmiset mukaan luettuina muun muassa pitkäaikaistyöttömät, jotka eivät kannustinvähennyksestä hyötyisi ollenkaan. Eli ei pidä enää köyhiä pirstoa, vaan tehdä veroratkaisut niin, että ne varmasti auttavat kaikkia pienituloisia.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Kun katsoo keskustan vastalauseen linjausta, niin tästä ei löydä sen tyyppistä ajattelua, jonka toivoisi löytyvän oppositioltakin tässä vaiheessa, että puututtaisiin myös pääomatulojen suuntaan eli niiden veroprosenttia nostettaisiin. Ymmärän, miksi siltä puolelta ei tällaista ajatusta ole tullut. Olisi ennemminkin odottanut, että hallitusryhmistä olisi lähtenyt sellainen ajattelu, mutta se on sidottu kuulemma koko hallituskaudeksi, että ei enää kosketa, kun sitä on yleisesti vähän nostettu. Sitä kuitenkin 2—3 prosenttiyksikköä pitäisi nostaa, jolloin kerättäisiin omistaja- ja pääomapiireiltä veroja.

Toinen linjaus työmatkakulukeskusteluun. Itse olen tehnyt siitä toivomusaloitteen ja yhä edelleen ajan vahvasti sitä linjaa, että kyllä palkansaajajohdettujen pitäisi saattaa tässä kysymyksessä samaan asemaan kuin yrittäjät. Yrittäjät voivat vähentää kokonaan kustannukset. Minkä takia palkansaajilla pitää olla omavastuuosuus?

Ne kulut, mitkä työn hankkimiseen kuuluvat, pitää saada vähentää kokonaan. Se on yhdenvertaisuusajattelua. Joskus toivoisi, onko se tämä hallitus vai tuleva uusi, mikä mahtaa ollakin, että se tekisi tämän tasavertaiseksi.

Ei meillä verotuksen osalta hirveän isoja liikumavaroja tule olemaan. Joku puhui, taisi olla ed. Kankaanniemi, miten meillä on hyvät ajat menossa ja miten nyt voitaisiin tehdä kaiken näköisiä helpotuksia asioihin. Todellisuudessa kuitenkin velka kasvaa ja korkoa vielä maksetaan hirveän paljon lisää ensi vuonnakin valtion velasta. Siinä vaiheessa, kun pääsisi nollatilanteeseen, että menot ja tulot ovat tasapainossa ja käydään maksamaan velkoja takaisin, voitaisiin käydä katsomaan, onko meillä liikkumavaraa todellisuudessa.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että suomalaiset ovat kaikissa veroluokissa tuloveron suhteen yliverotetut. Hallitusohjelmassa asetettiin hyvin realistiseksi tavoitteeksi, että ansiotulojen veroprosentteja alennetaan yhden prosenttiyksikön vuosivauhdilla joka vuosi. Tässä vauhdissa onkin pysytty varsin hyvin. Vaikka hallitus on onnistunut tuloverojen alenemisessä hyvin, on muistettava, että alennukset on valtiontalouden tilasta johtuen kompensoitu muilla veroilla ja maksuilla.

Kuluvan vuoden budjetissa, siis tämän vuoden budjetissa, tuloverotuksessa saatiin selvästi merkittävä tulos, kun ansiotulojen verotusta kevennettiin peräti 5,6 miljardilla markalla, ja vuosina 96 ja 97 on työhön kohdistuvaa verotusta helpotettu yli 8 miljardilla markalla. Ensi vuoden budjettiesityksessä on vain 2 prosentin ansiotulojen inflaatiotarkistus. Valtiontalouden takia ei enempään ole voitu mennä edes nyt nousukauden aikana. Kaikkien on muistettava, että ensi vuonna vielä otetaan uutta velkaa 15 miljardia markkaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Keskustan vastalauseessa, jota äsken käsittelin, ehdotetut muutokset ovat selkeitä, perusteltuja ja hyvin rajattuja. Ed. Lahtela sekoitti tähän taas pääomatulojen verotuksen. Se ei tähän asiaan kuulu lainkaan.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että pääomatulojen verotuksella edestakaisin sohlaaminen on tarpeetonta. Se saattaa olla hyvinkin paikallaan, kunhan muuten lainsäädännöllä hoidetaan, että sitä mahdollisuutta ei käytetä väärin, vaan sellaisten tulojen verotus, jotka ovat sel-

keästi verotettavaa palkkatuloa tai siihen verrattavaa, tapahtuu asianomaisen kanavan kautta eikä pääomatulona. Pääomatuloihin liittyen ja niiden säätelemiseksi on monia muitakin vaihtoehtoja olemassa kuin prosentin edestakaisin sohlaminen, ja oli se sitten mitä hyvänsä, se ei nyt, ed. Lahtela, liity näihin asioihin lainkaan, mitä tässä on ehdotettu, muun muassa kotitalouksiin liittyvän työllistämisen tukeminen ja työmatkakustannusten huomioiminen verotuksessa.

Ed. Puhjo: Herra puhemies! Keskusta esittää ansiotulovähennyksen nostamista 7 000 markkaan kunnallisverotuksessa. Ehdotus on varmaan ollut harkittu. Tämä pistää miettimään sitä, eikö nyt ollakaan korjaamassa ansiotulovähennyksen kaikkein kipeintä ongelmaa, kun sitä eivät saa sosiaaliturvan varassa olevat eli kaikkein pienituloisimmat eivät sitä saa ollenkaan. Nyt kun esitetään ansiotulovähennyksen korjaamista tällä tavalla, herää kysymys, kun ajatellaan vielä tulevia vuosia ja ehkä seuraavaakin hallitusta, ollaanko nyt kaikkein pienituloisimmat jättämässä kokonaan oman onnensa nojaan. Onko tämä nyt keskustalta uuden tyyppinen linjanveto, kun olette yrittäneet ajaa, ainakin omien sanojenne mukaan, vähäväkisempiäkin asioita?

Ed. Hellberg: Arvoisa puhemies! Verotushan on tietysti yksi kokonaisuus, ja siinä mielessä sitä täytyy myös tarkastella kokonaisuutena. Siihen liittyy tietysti pääomaverotus ja kiinteistöverotus jne. Kun yhteiskunta tarvitsee määrätyn määrän rahaa, me edelleen velkaannumme, valtio velkaantuu budjetin mukaan muistaakseni 15,5 miljardia edelleen ensi vuonna, niin tietysti meidän on kerättävä se raha jostakin. Aika mielenkiintoista on se, että keskusta nyt esittää muun muassa ansiotulovähennyksen 7 000 markkaan, joka ei pienituloisia hyödytä ollenkaan.

Olisi erittäin mukavaa ollut tietää, miten keskusta suhtautuu esimerkiksi pääomaverotukseen. Tämä hallitus nosti pääomaverotuksen 25 prosentista 28 prosenttiin. On tässä kuitenkin hyviä yrityksiä tehty sen suuntaan, että he, joilla on varaa maksaa, joutuvat myös maksamaan.

Se, mikä tässä nyt on huono asia yleisverotuksessa, on se, että kiinteistöverotuksesta edelleen puuttuu maa- ja metsätalouden verottaminen eli täytyy kohdentaa verotus sinne, missä sitä ei tällä hetkellä ole toteutettu, ja täytyy kohdentaa se sinne, missä rahaa on. Tämä on ainoa oikea linja.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mitä tulee ed. Tennilän puheenvuoroon siitä, että meidän kannustinvähennyksemme on jotenkin väärin laadittu tai että se olisi huonosti harkittu, niin ei se ainakaan huonosti ole harkittu sillä tavalla, että se olisi ex tempore syntynyt. 95 esitimme ensimmäisen kerran tämän mallin, 96 uudistimme sen ja nyt esitämme jälleen tätä samaa mallia.

Jos aiotaan antaa veronkevennys pienituloisille ihmisille, ei ole muuta tietä silloin, kun se nimenomaan tuloverotuksen teitä aiotaan antaa, kuin antaa se kunnallisverotuksen kautta. Jos halutaan antaa toimeentulon kohennus välillisen verotuksen kautta, esimerkiksi ed. Tennilän mainitsema ruoan arvonlisäveron alentaminen on aivan oiva keino. Varmasti molempia näitä teitä tarvittaisiin, mutta mielestäni myös nimenomaan tuloverotuksen tähän tapaan keventäminen on paikallaan.

Se ei ole ristiriidassa sen kanssa, että me emme hyväksy kuntien kukkarolla käymistä. Ed. Tennilä tarkkana kansanedustajana varmasti on lumenut tarkoin läpi meidän vastalauseemme ja tietää sen, että me edellytämme, että se menetys, mikä kunnille veronsaajina kannustinvähennyksestä seuraisi, on valtion kompensoitava, korvattava kunnille sataprosenttisesti. Näin edellytimme 95, näin edellytimme viime syksynä ja näin edellytämme myös nyt. Ei meidän ajattelutapamme ole millään tavalla epäselvä tässä kysymyksessä.

Mitä tulee ed. Puhjon minusta erittäin tarkkasilmäiseen havaintoon siitä, miten meidän kannustinvähennyksemme on rakennettu ensinnäkin ihan pienituloisimpien kohdalla, jotka saavat ihan jotain 2 000—3 000 markkaa kuukaudessa, niin kyllä siellä suorien tulonsiirtojen tie on se tie, mitä kautta jokapäiväisen selviytymisen perusta ihmiselle on turvattava ja varmistettava.

Arvoisa puhemies! Näin keskusta omissa budjetin menopuolen ratkaisuissa on toiminut näiden vuosien aikana, pyrkinyt varmistamaan sen, että kansalaisten perusturvaan ei kajota, vaan että se on tasolla, joka pystyy turvaamaan toimeentulon välttämättömyyden aivan pienituloisimmille ihmisille. Sinänsä tämän aiheen esille nostaminen minusta on ihan paikallaan, niin kuin ed. Puhjo puheenvuorossaan teki.

Vielä kolmas kommentti liittyy ed. Hellbergin puheenvuoroon pääomaverosta ja koko järjestelmästä. Jos ed. Hellberg olisi täällä eilen illalla ollut paikalla tämän asian käsittelyn yhteydessä, niin hän olisi kuullut niitä ajatuksia, mitä asiasta

meidän keskustalaisten mielessä tällä hetkellä liikkuu. Me emme ole määritelleet mitään selvää kantaa siihen, miten tulisi tehdä esimerkiksi seuraavalla vaalikaudella näissä asioissa. Sen sanon kuitenkin omana käsityksenäni, että pääomaverouudistus oli paljossa hyvä. Se tuottaa hyvin ja verokanta on ihan riittävän korkealla, enkä ainaakaan minä ole esittämässä sen korottamista.

Missä on harkinnan paikka, on nimenomaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmän ja pääomatuloverojärjestelmän toisiinsa sovituksessa. Siinä ehkä Suomi joutuu katsomaan ja arvioimaan nimenomaan seuraavalle vaalikaudelle, onko tässä jotain korjaamista. Jos sinnekin mennään korjauksia tekemään, se ei saa tapahtua niin, etteikö samalla kertaa katsota verotusta kokonaisuudessaan. Ei yksittäistä palaa voida edes sillä kentällä, nyt puhun siitä kentästä, missä ovat yhtiöveron hyvitysjärjestelmä ja pääomaverojärjestelmä rinnan, edes pelkästään näiden kahden palikan keskinäisen aseman uudistaminen ei tule kysymykseen, vaan sekun on vielä kertaalleen sanottuna asetettava hieman laajempiin taustoihin.

Niin kuin eilen täällä kerroin, me pyysimme varta vasten erillisen selvityksen läntisistä Oecdmasta, miten nämä asiat on järjestetty. Ruotsi ja Norjahan alun perin tulivat puhtaaseen yhdenkertaiseen verotukseen esimerkiksi osinkotulojen osalta, mutta molemmat ovat palanneet takaisin osittain kahdenkertaiseen verotukseen, niin kuin hyvin tiedetään. Tällä hetkellä aivan puhdas yksinkertainen verojärjestelmä on ainoastaan Uudessa-Seelannissa ja Suomessa. Tästäkin syystä tätä sietää pohtia. Mutta aika hyvällä tolalla mielestäni asia kuitenkin tällä hetkellä on.

Ed. Kuoppa : Arvoisa puhemies! Ed. Ihmäki totesi, että kaikkia tuloja yliverotetaan Suomessa. Minä en olisi samaa mieltä ed. Ihmäen kanssa siinä. Mielestäni pääomatulot eivät ole yliverotettuja Suomessa, vaan niiden verotus on erittäin alhainen. Ihmettelenkin, kun kokoomus aina puhuu, että työn pitää olla kannattavaa. Suomessa työtä kyllä verotetaan erittäin kovasti, mutta ei omistamista. Se on huomattavasti lievemmin verotettua.

Sitten haluaisin puuttua työmatkakulujen omavastuuosuuksien korottamiseen. Siinäkin mielessä tavallisen palkansaajan verotus tulee kiristymään kahta kautta, koska polttoaineitten hinnat nousevat, jos käyttää omaa autoa, ja toisaalta taas jos käyttää joukkoliikennettä, jouk-

koliikennemaksut ovat nousemassa. Tätä kautta myös työmatkakulut nousevat, ja siinä mielessä pienet palkankorotukset hyvin helposti hukkuvat lisääntyneisiin kuluihin.

Ed. Puhjo jo otti esille pitkäaikaistyöttömien verokohtelun. Kun kannustinvähennys tehtiin, silloin muutettiin sitä ryhmää, jotka tämän kannustinvähennyksen saavat, eli ansio- ja yrittäjätulot tulivat tämän piiriin. Tästä jäivät pois pitkäaikaistyöttömät eli työttömyysturvan varassa olevat. Heidän verotuksensa kiristyi. Samoin sairauspäivärahan varassa olevat, jotka ovat vuoden sairauspäivärahan varassa, eivät saa kannustinvähennystä. Minun mielestäni kyllä myös näillä tuloryhmillä ja ihmisryhmillä pitäisi olla tämä vähennysoikeus, koska he ovat todella pienituloisia.

Ed. A I a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa ja edelleen ed. Puhjo nostivat esille kaikkien pienituloisimpien veronmaksajien ongelman siinä mielessä, että he eivät hyödy tästä kannustinvähennyksestä, vaan todella verotuksen ja sosiaalipolitiikan yhteisvaikutusten kautta tätä ongelmaa pitäisi hoitaa, kun kaikkein pienituloisimmat eivät pysty veropolitiikalla menemään.

Tällä vaalikaudella on, kun veropolitiikkaa on seurannut, ollut pettymyksiä se, että verotusta ei ole pystytty lainkaan uudistamaan. Viime vaalikaudella vihreät puhuivat suuresta vihreästä verouudistuksesta. Sen jälkeen kun energiaverotusta uudistettiin hiiltä suosivalla tavalla, vihreä verouudistus osoittautui nollaksi.

Ed. Ihmäki, kyllä kokoomuksen veropolitiikka on varsin heikkoa ollut tällä vaalikaudella. Edellisbudjetissa 5 miljardia verokevennyksiä roiskittiin verotaulukoihin, mutta ei työllistävällä eikä oikeudenmukaisella tavalla. Ensi vuodelle ei ole mitään veropolitiittista tahtoa hallituksella ja eduskunnalla. Ainoastaan tämä 0,4 prosenttiyksikköä savamaksua alennetaan. On annettu eduskunnan poliittinen verovalta ja -tahto ulkopuolelle, ja me aikataulu- ja muista syistä emme pääse lainkaan verotusta uudistamaan. Ennen vanhaan kokoomus oli jonkinmoinen veropuolue, mutta tänään se on lähellä nollaa näissä asioissa, ed. Ihmäki, kun näin puolueettomasti asiaa arvioin. (Ed. Ihmäki: Ei kuitenkaan miinuksella!) — Ei kuitenkaan miinuksella.

Mitä tulee kannustinvähennysmalliin, se on hyvin lähellä SAK:n mallia, jonka kanssa olemme käyneet paljonkin keskustelua. Keskustan malli nimenomaan voimakkaasti painottaa pie-

ni- ja keskituloisiin verokevennyksiä ja leikkaa sieltä verokiilaa, niin kuin oikeudenmukaisuus- ja työllisyyssnäkökohdista olisi totta kai järkevää.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Silloin aikoinaan, kun SAK esitti malliaan muun muassa kannustinvähennyksen nostamisesta, silloin olin kuulevinani eduskunnan keskeltä lausumia, joissa se tuomittiin. Nyt tämä malli nähdäänkin hyvänä, ja se on ihan mielenkiintoinen juttu. Mutta tähän kannustinvähennyskysymykseen liittyy ongelmia. Se on ihan hyvä, jos voitaisiin näin menetellä, kuin vastalauseessa todetaan, mutta se valtiolle taas maksaa, ja mistä se raha otetaan, kun tiedetään, missä tilanteessa yhä edelleen valtiontaloudessa ollaan?

Mutta oikeastaan pyysin puheenvuoron sen takia, että ed. Aittoniemi puuttui pääomaverokysymykseen todeten, että se ei kuulu tähän asiaan. Minä samaa vähän ihmettelen, kun toivomusaloite on tapettu tässä yhteydessä. Jos ei se tähän kuulu, onko se isketty vikalokoseen? Onko tämä turhan takia jaettu pöydille ja todettu, että toivomusaloite n:o 42 pannaan roskikseen tässä yhteydessä? Tämä vain sivuhuomautuksena.

Mutta pienituloiset ovat ongelma. Eikö kaikkien parasta ihan pienituloisten osalta olisi sellainen, että meidän pitää saada nostettua kokonaan kunnallisverotuksen alaraja siten, että sillä ihmisen pärjää, ja sitten pannaan kunnallisverotus mahdollisesti progressiiviseksi, jolloin sielläkin on vähän isotuloisempia kovemmin kohteleva verotus eikä tasaverosysteemi?

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa herra puhemies! Lähtisin liikkeelle ed. Ala-Nissilän puheenvuorosta, jossa hän mainitsi, että kokoomuksen veropolitiikka on ollut jotenkin epäonnistunutta. Kun tässä kokee jollakin tavalla olevansa valjastettu niitten vankkureitten eteen, että joudumme vetämään hallituksen esityksiä läpi eduskunnan, minulla sosialidemokraattisena kansanedustajana on ollut toisenlainen tunne. Mielestäni kokoomus on onnistunut aika hyvin veropoliittisissa tavoitteissaan ja paremminkin on joskus tuntunut siltä, että SDP:n esityksiä ja toivomuksia ja näkemyksiä ei ole saatu hallituksen esityksiin siinä määrin kuin SDP:n rivikansanedustajana olisi voinut tuntea ja kokea ja haluta. Mutta kuten me kaikki politiikan ammattilaisina tiedämme, meidän pitää hallitussopimuksen perusteella hallituksen hyviä esityksiä pikkuisen vielä eduskunnassa parantaa mutta pääsääntöisesti niitä viedään täällä läpi, olkoot hallitusvastuussa

ketkä tahansa. Nyt on tällainen roolijako. Tässä mielessä ed. Ala-Nissilä ikään kuin todisti, kiitoksia vain, että SDP on ilmeisen hyvin onnistunut veropolitiikassaan, jos kokoomus on onnistunut siinä huonosti.

Keskustapuolueen taholta on esitetty mielestäni järkeviä ja realistisia verokannanottoja kaiken kaikkiaan. Niissä on yksi onttous ja heikkous. Vaikka ne ovatkin olleet hyvin realistisia periaatteiltaan, tulopohja on jäänyt aika lailla heikoksi. Te ette ole esittäneet, millä tavoin rahoitetaan teidän hyvät ajatuksenne. Ehkä tämä merkittävimmin tulee esiin ruoan arvonlisäverossa. Yhden prosenttiyksikön alentaminen, joka olisi hyvä, tarpeellinen ja tärkeä asia, maksaa 450 miljoonaa markkaa. Tähän toivoisin vaihtoehtoisia esityksiä. Oma visioni on, että jollakin aikavälillä ruoan arvonlisäveroa tullaan alentamaan heti, kun valtion taloudellinen tilanne antaa siihen mahdollisuuden. Tämä on sosialidemokraateille tärkeä asia. Me haluamme myötävaikuttaa siihen, että voitaisiin ruoan arvonlisäveroa mahdollisimman nopeasti alentaa. Se jakaantuu aivan niin kuin ed. Tenniläkin osuvasti asiaa kuvaili. Siitä pääsisivät osallisiksi kaikki, nekin, jotka eivät suoranaisesti ole edustettuina esimerkiksi tupopöydässä.

On puhuttu myös työmatkakustannusten verovähennysoikeudesta. Pitää paikkansa, että hallituksen esitys ensinnäkin kiristää verotusta 110 miljoonaa markkaa, tekee tietynlaisen pienen loukun. Ei se myöskään kannusta ottamaan vastaan lyhytaikaista työtä tai lähellä olevaa työtä. Se kannustaa kyllä käymään kaukana töissä, koska yläraja nousee 16 000:sta 20 000:een ja verovelvolliset saavat tässä ratkaisussa vähennys-oikeutta lisää, mutta nettovaikutus on valtiontalouden kannalta 110 miljoonaa markkaa veroja kiristävä.

Meillä olisi ollut tässäkin pientä vääntöä vielä eduskuntakäsittelyssä, mutta tulkoon sanotuksi, että tässäkin hallituspuolueet eivät löytäneet yhteistä säveltä. Lähinnä katson kokoomuksen suuntaan, että siltä suunnalta ei ollut valmiutta eduskunnassa korjata tätä epäkohtaa, että verotusta kiristetään tässä yhteydessä 110 miljoonaa markkaa. Pelisäännöt me kaikki tiedämme. Vain yksimielisillä hallituspuolueiden esityksillä voidaan edetä.

Ehkä tämä asia ei sittenkään nouse niin korkealle kuin me läsnä olevat sen koemme ja tunnemme, jos tätä peilaa tupopöydän kautta. Sielähän kaikki suuret ja tärkeät asiat olivat myös puntarissa, ja sieltä tulee heijastuksia meidänkin

työpaikallemme. Siellä tämä työmatkakustannusten verovähennysoikeus ei saanut mielestäni — tämä on siis henkilökohtainen mielipide — sitä arvoa kuin ehkä sille olisi kannattanut antaa. Vaikkei sitä siellä ratkaista, siellä olisi kuitenkin voitu tähän viitata ja arvostaa tätäkin asiaa.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa kuuli väärin puheenvuoroni. Hänelle toteaisin, että sanoin, että suomalaiset ovat ansiotuloverotuksen suhteen yliverotetut kaikissa tuloluokissa.

Pääomaverosta toteaisin sen, että jonkinlainen vakuus ja vakuus täytyy olla pääomaverotusta määrättäessä. Hallitus alkuvaiheessaan nosti pääomaveron 28 prosenttiin mutta samalla päätti, että se on koko vaalikauden tämä. Luulen, että tämä varmuus on tärkeämpi asia kuin itse veroprosentti.

Y vielä kerran toteaisin, että hallitus on pysynyt ohjelmassaan siinä, että on laskenut ansiotuloverotusta vähintään 1 prosenttiyksikön vuosivauhtia ja tässä vauhdissa on pysytty.

Kun ed. Ala-Nissilä sanoo, ettei kokoomus ole onnistunut veropolitiikassa, ja ed. Saarinen sanoo, että kokoomus on onnistunut hyvin, niin ehkäpä totuus on siinä puolivälissä. (Ed. Ala-Nissilä: Ei ole!) — Vaikka ed. Ala-Nissilä puhuu toiveajattelua, voin vain todeta, että valtiontalouden tila estää valitettavasti suuremmat ratkaisut ja suuremmat helpotukset. Ed. Ala-Nissilä tietää aivan hyvin, että ensi vuonnakin otetaan 15 miljardia markkaa uutta velkaa, eikä siinä paljon mikään muu auta.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Verotus on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttamisen tärkeimpiä instrumentteja. Tässä suhteessa särähti pahasti korvaan, kun ed. Pekkarinen totesi, että pääomaveron on riittävän korkea eikä sen korottamiseen ole tarvetta. Ahon porvarihallitushan ei suostunut 25 prosentista sitä koko aikana nostamaan. Tämän hallitusohjelman kautta on sosialidemokraattien toimesta 3 prosenttiyksiköllä sitä nostettu. Kyllähän tämä on kohtuutonta, jos ajattelee, että pienistä työeläkkeistä maksetaan korkeampaa veroa kuin tänä päivänä miljoonien pääomatuloista. Näihin asioihin on tältä pohjalta, oikeudenmukaisuuspohjalta myös puututtava.

Minusta on myönteistä sinänsä, että nyt esimerkiksi omaisuus- ja pääomatulot tulevat sosiaalietuuksien määräytymisessä jatkossa otettavaksi huomioon, samoin kuntapaketissa, joka

tupon yhteydessä tehtiin, myös kunnallisten maksujen määräytymisessä. Tässä näkee, miten erilainen lähestymistapa pääomia suojelevalla keskustalla ja sosiaalidemokraateilla yleensäkin näissä asioissa on.

Sosiaaliset ongelmat tietysti vaativat monenlaisia lähestymistapoja. Esimerkiksi arvonlisäveron elintarvikkeiden osalta olisi pitänyt olla mukana tupopöydässä juuri sen takia, että työttömät, lapsiperheet ja eläkeläiset olisivat tulleet paremmin huomioon otetuiksi. Mutta sinänsä on sanottava, että Suomessa on verolinja ja tupolinja ollut paljon parempaa tulosta tuottavaa palkansaajien kannalta kuin esimerkiksi Ruotsissa. Meillä ovat reaaliensiot nousseet ja ostovoima on kasvanut erittäin kovasti, joten on oikeastaan Ahon kuoppa kohta täytetty.

Ed. P u h j o : Herra puhemies! Olen ed. Pekkarisen kanssa samaa mieltä siitä, että kaikkein pienituloisimpia autamme parhaiten tulonsiirtojen kautta.

Olen ed. Ala-Nissilän kanssa myös samaa mieltä siitä, että kaikkein pienituloisimpia emme tehokkaimmin verotuksen kautta pysty auttamaan. Mutta kun on kyse ansiotulovähennyksen korjaamisesta, ennen kuin sitä perusongelmaa, että se on epätasa-arvoineen eikä kohdistu kaikille, lähdetään korjaamaan, mielestäni tämä rakenteellinen, hiljattain tullut uusi muutos tulisi pitää koko ajan tapetilla, ennen kuin systeemiä aletaan laajemmin kehittää.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Onko kokoomus onnistunut, ovatko sosialidemokraatit onnistuneet veropolitiikassa, en osaa ottaa kantaa siihen. Tiedän vain, että hallitus on epäonnistunut, koska verotuksen kautta voidaan vaikuttaa työllisyyteen. Työllisyyteen ei tämä hallitus ole verotuksen kautta onnistunut oikeastaan ollenkaan vaikuttamaan.

Kun ajattelemme, kuinka paljon tuollainen pieni verohelpotus, jota nyt esitetään, merkitsee yksittäiselle palkansaajalle, se on muutama kymppi, parhaassa tapauksessa 100 markkaa kuukaudessa. Se ei merkitse näin ollen kovinkaan paljon edes hyvätuloiselle, puhumattakaan pienituloiselle, mutta makrotasolla puhutaan jo miljardeista, ja miljardeilla saataisiin kyllä erittäin paljon aikaan.

Vähän oudolta tuntuu myös se, että pienituloisen joutuu kääntymään sosiaalitoimiston puoleen, pyytämään toimeentulotukea, jotta hän pystyisi maksamaan veroa. Eihän tässä ole mi-

tään järkeä. Sen takia ansiotulovähennyksen korottaminen niin, että pienituloisen ei tarvitsisi toimeentulotukea pyytää, on aivan oikea linja. On aivan selvä asia, että silloin täytyy kuntia kompensoida, mutta sekään ei ole mahdotonta. Ne markat, joita säästyy jossakin toisessa kohteessa, voidaan silloin tähän käyttää. On otettava huomioon, että kyllähän siinä säästyy myös toimeentulotukimenoja.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 17.

Täysistunto keskeytetään kello 15.59.

Täysistuntoa jatketaan

kello 17.06

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Ed. Juhantalo merkitään läsnä olevaksi.

3) Hallituksen esitys vuoden 1998 veroasteikkolaiksi

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. **V i i t a m i e s:** Rouva puhemies! Verotus on aina liian korkealla tasolla, jos niin vain halutaan sanoa. Verojahan kerätään, jotta yhteiskunnallisten palveluiden ja tulonsiirtojen avulla voidaan lisätä tasa-arvoa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Tällä hyvinvointiyhteiskunnan moraalaisella perustalla on laaja kansalaisten tuki, vaikka verotusta vastaan on periaatteessa aina mahdollista ja ehkä syytäkin purnata ja vaikka verotusta vastaan on poliittisista syistä nostatettu mielialaa.

Palkansaaajien ja eläkkeensaajien verotus kasvoi viime vaalikaudella, kun Suomi joutui lamaan, pankkikriisi maksoi, työttömyys söi voimavaroja kahta kautta, valtion kulut nousivat ja tulot alenivat. Verotusta huojennetaan nyt valtion verotuksen osalta kaikissa tuloluokissa hallitusohjelman mukaisesti. Pieni- ja keskituloisten palkansaaajien ja yrittäjien verotus kevenee eniten, koska kunnallisveron rakenne muuttuu an-

siotulovähennyksen korotuksen ansiosta 50 000-200 000 markkaa vuodessa ansaitsevia suosivaksi.

Eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua eli raippaveroa aletaan pienentää ensi vuodesta lähtien. Heidän tuloverotuksensa kevenyy enemmän kuin suurempituloisten. Veronkevennykset rahoitetaan eräitä välillisiä veroja kiristämällä ja turvaamalla kuntien rahoituspohjaa muuta kautta. Myös pääomaveroa on kiristetty tällä vaalikaudella kymmenkunta prosenttia.

Palkansaaajien verotus kiristyi viime vaalikaudella eniten veroluonteisten maksujen, ei varsinaisten verojen osalta. Työeläkemaksut nousivat vuodesta 92 vuoteen 95 lähes kymmenkertaisiksi eli noin 6 prosenttiin bruttopalkasta. Palkansaaajia rasittanut työeläkemaksujen nousukehitys on saatu tällä vaalikaudella katkaistua, koska työeläkkeitä ja kansaneläkettä on rakenteen osalta uudistettu. Kustannusten nousu on voitu estää ilman eläkkeiden markkamääräistä alentamista.

Oppositio puolueena keskusta on tietysti vastustanut eläkeuudistustakin. Se oli kuitenkin välttämätön edellytys, jotta TEL-maksujen eli käytännössä verojen nousu kyettiin estämään.

Ed. **K o r k e a o j a:** Puhemies! Haluaisin ed. Saarisen täällä ennen taukoa pitämän puheenvuoron johdosta todeta ihmettelyni sen suhteen, kun hän totesi, että nyt ei eduskunta ole voinut parantaa näitä verotukseen liittyviä asioita, koska kokoomuksen ja sosialidemokraattien eduskuntaryhmien välille ei ole saatu asiasta yksimielisyyttä. Tämä on minusta kummallinen tulkinta ja outo puolustelu sen takia, että toki kai pääministerin puolueen, suurimman hallituspuolueen, eduskuntaryhmä on jo etukäteen silloin, kun valmistauduttiin kesällä elokuussa budjettiriiheen, käsitellyt nämä budjettiin liittyvät asiat ja sitoutunut siihen, mitä oma hallitus esittää. Tämä kai on normaali parlamentaarinen käytäntö ja ainakin oma kokemukseni edellisen hallituksen ajalta, jolloin säännön mukaan asiat tuotiin eduskuntaryhmän käsiteltäväksi ainakin pääkohdittain ennen kuin hallitus teki asiasta päätöksiä. Eli ei sosialidemokraattinen ryhmä voi piileskellä tällaisen tekosyyn takana, että nyt ei täällä voida tehdä mitään. Asiassahan on lopullinen päätösvalta eduskunnalla.

Sitten toinen kysymys liittyy pääomaveroprosenttiin. Jokainen, joka meistä on ollut hallinto-työskentelyssä yrityksissä tietää, miten aikaisemmin isot yritykset saattoivat käytännössä välttää

veronmaksun kokonaan erilaisilla varaus- ja muilla järjestelyillä, joita meillä aikaisemmin verotuksessa oli. Nyt, kun nämä on poistettu ja on tällainen kohtuullinen veroprosentti, yritykset maksavat suoraan tuloksesta veroa ja tiedetään, että veroa on tällä tavalla kertynyt enemmän kuin aikaisemmin.

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Tämä veropäätöskeskustelu ja siihen liittyvä päätöksenteko nostattaa aina kovasti tunteita ja niin täällä tänäkin iltana aikaisemmassa keskustelussa aivan selvästi kävi. Se on tietysti aivan ymmärrettävää, koskettaahan verotus, tämä rankka, korkea verotus meitä kaikkia, ja kun verotuksen kautta kerätään suuria summia, niin totta kai se on hyvin kiinnostava aihe.

Täällä on hallituspuolueiden taholta korostettu ja vähän kehuttukin sitä, että nyt ollaan tekemässä aika merkittävää veroremonttia, jolla kansalaisten verotusta kevennetään. Käytännössä tässä kuitenkin käy, niin kuin täällä on hyvin monissa puheenvuoroissa todettu, että verotus kiristyy ja kansalaisilta otetaan kaksin verroin pois sitten monien maksujen ja hinnankorotusten myötä. Viittaan vaikka sähkön hinnan nousuun ja polttoaineen hinnankorotuksiin. Pahinta tässä kehityksessä on se äsken mainitun osalta, että tämä koskettaa juuri syrjäseudulla asuvia ja pienituloisia, joille matkakustannukset ovat iso menoa.

Täällä vaadittiin aikaisemmin illalla pääomaveron korotusta ja taisi joissakin puheenvuoroissa tulla esille se, miksi kiinteistövero ei ole laitettu metsiin ja peltoihin. Nämä molemmat asiat ja veroratkaisut olisivat olleet erittäin suuria virheitä. Niin kuin täällä on todettu, pääomaveron korottaminen olisi varmasti johtanut siihen, että pääomat olisivat virranneet ulos ja sitä kautta myös työpaikat olisivat vähentyneet. Metsien ja peltöjen osalta tapahtuu tänä päivänä niin kova verotus, että se olisi ollut tavallaan viimeinen niitti sitten maatalouspuolelle. Onneksi hallitus ei tältä osin tehnyt näitä esityksiä, joita jotkut ovat vaatineet.

Ed. Ihmäs: Arvoisa puhemies! Oikeastaan peysin tämän puheenvuoron ed. Kalliksen puheenvuoron johdosta. Hän piti puheenvuoron noin tunti sitten ja hän sanoi, että hallitus on epäonnistunut, koska verotuksen avulla voidaan vaikuttaa työllisyyteen eikä tulos näytä hyvältä. Tähän vain haluan korjata sen verran, että työttömyys on kuitenkin pudonnut tilasto-

jen mukaan 500 000:sta 320 000:een. Suunta on aleneva, vaikka toki parantamisen varaa vielä on.

Muihin täällä käytettyihin puheenvuoroihin viitaten haluan todeta, että hallituksen esityksiä ovat hallituspuolueet yhteisymmärryksessä vienneet täällä eduskunnassa läpi ja se on tietysti meidän kaikkien tavoite.

Vielä totean sen, että tuloverotus on alentunut hallitusohjelman mukaisesti prosenttiyksikön vuosivauhtia ja se on aivan hyvä saavutus sekin. Mitä tulee pääomaverotukseen, niin totean vielä kerran, että on erittäin tärkeää, että kun hallitus aikoinaan päätti, että se on 28 prosenttia, niin se samalla päätti, että se on 28 prosenttia koko vaalikauden. Pidän erittäin tärkeänä, että veroprosentti pysyy koko vaalikauden samana. Se antaa tiettyä varmuutta ja vakuutta asioihin.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Kun arvioi verotusta, niin keskeisiä ongelmiamme ovat korkea verokiila, palkkatulojen korkea verotus suhteessa pääomaverotukseen mutta myös muiden maiden palkkaverotukseen. On toki muistettava, että laman ja sitä seuranneiden valtiontalouden vaikeuksien vuoksi palkansaajien verotusta kiristettiin Ahon hallituksen aikana erityisesti vuosina 1992—1993. Jos taas tarkastellaan Lipposen hallituksen verolinjaa, niin tämän hallituksen aikana on tuloveroasteikkoon tehty rajaveroastemuutoksia ja inflaatiotarkistuksia. Kunnallisverossa on korotettu pieni- ja keskituloisia suosivaa kannustinvähennystä ja tätä tullaan tekemään jatkossakin erityisesti vuonna 1999. Työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksun porrastusta on kevennetty. Vakuutetun kansaneläkemaksu on poistettu sekä palkansaajilta että eläkeläisiltä.

Näillä toimilla on pienennetty jonkin verran tuloveroista, työntekijän ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista sekä kulutusveroista muodostuvaa verokiilaa. Mutta meillä on edelleen selkeä tarve tuloverojen alentamiseen. Kyse on vain siitä, miten se voidaan tehdä valtiontaloudellisesti kestävästi, sillä on arveltu, että verokevennykset parhaimmillaankin palautuvat vain puoliksi ja tämäkin edellyttää jo täsmäkohdenusta pieni- ja keskituloisiin. Toinen keino olisi tietysti löytää muita veromuotoja, mutta tämän on kovin kivikkoinen tie.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä maa tarvitsisi perusteellisen veroremon-

tin mutta on osoittautunut, että tämä eduskunta ja tämä hallitus ei ole siihen kykenevä, eli kansalaisten täytyy nyt kärsiä tätä ryöstöverotusta vielä ainakin tämän vaalikauden loppuun. Valtion tuloveroa pitäisi todellakin laskea ei pelkästään taloudellisista syistä vaan sen takia, että työttömyysongelma voitaisiin ratkaista ja ihmisille tulisi motiivia työntekoon ja toimeliaisuuteen. Nykyinen korkea verotus latistaa kyllä aktiivisuuden ja näkyy valtiontaloudessa ja työttömyyslukuissa.

Taisi olla eilen kun Taloussanomissa kerrottiin valtiovarainministeriön tutkimukseen perustuen, että niin sanottu bruttotyöttömyys on 550 000 ja todellinen työttömyysaste 22 prosenttia. Minusta nämä luvut ovat valtiontalouden kannalta oikeita, niin että mihinkään tyytyväisyyteen ei varmasti ed. Ihamäellä eikä kenelläkään meillä ole mitään aihetta. Itse asiassa ei työttömyyttä eikä valtiontalouden ongelmia voida ratkaista muuten kuin alentamalla verotusta ja ennen kaikkea tuloverotusta, erityisesti työtulojen verotusta, ja suuntaamalla verotusta välillisiin veroihin. Tosin myös kokonaisveroaste on meillä lähes 50 prosenttia. Se on niin korkea, että se tappaa kyllä kaiken toimeliaisuuden ja aktiivisuuden, ja meidän pitää myös siihen puuttua.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Ihamäki mainitsi puheenvuorossaan työllisyyden positiivisesta kehityksestä. Kun Ahon hallitus lopetti myöhäiskevällä 95, sitä edeltävänä runsaan puolen vuoden aikana työttömien määrää oli muistaakseni vähentynyt 46 000 tai 48 000 ja se oli tervettä työllisyyden paranemista silloin. Se oli tervettä sillä tavalla, että silloin ei keinotekoisesti ja koulutuksen kautta siirretty työttömiä pois työttömyyskortistoista.

Tällä hetkellä hallituksella on sellainen systeemi, niin kuin tiedämme, että työmarkkinatuella olevat ihmiset ovat jopa kahdeksannessa ja yhdeksännessäkin harjoittelutyöpaikassa sillä tavalla, että siitä ei ole kuitenkaan mitään pitkän kehityksen perusteita työpaikan saamiseksi. He ovat kuitenkin pois työttömyyskortistosta. Jos olisi, ed. Ihamäki, näin kuin te mainitsitte, me olisimme varmasti kaikki erityisesti näin joulun alla hyvillä mielin ja tyytyväisiä. Mutta valitettavasti niin ei ole. Kun täällä ed. Kuisma totesi 22 prosentin työttömyysasteesta, todellisuudessa 520 000 työttömästä, minä en tiedä, onko se näin, mutta joka tapauksessa tilastot, joilla tässä nyt rehvastellaan hallituksen taholta, ovat täysin pe-

rusteettomia ja vain kauneusleikkausten tuottamia.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Kun tätä keskustelua on seurannut, niin erityisesti on pistänyt vasemmistopuolueiden puheenvuoroissa silmään tai korvaan sanonta, millä keskusta rahoittaisi verouudistuksen. Oikeastaan tähän sanaan sisältyy paljon viisautta tai viisauden puutetta siinä, mitä verotuksella voitaisiin saada aikaan. Jos me verotusta katsomme vain nollasummapelinä, niin että otamme toisesta ja siirrämme toiseen paikkaan, niin sehän on pelkistetyimmillään sitä, mitä itse asiassa tämä verotappelu on ollut: ryhmäkuntaista edunvalvontaa, jossa valmista kakkua jaetaan.

Keskustaa on joissakin kirjoituksissa arvioitu pelkäksi jakopuolueeksi, mutta kyllä keskustan ja hallituksen välillä paljastuu ero juuri päinvastaiseksi tällaisessa luonnehdinnassa, koska hallitushan näissä veroratkaisuissa itse asiassa toimii vain jakohallituksena, joka jakaa olemassa olevaa kakkua, hyväksyy sen, että verotuksen liikumavara on pelkästään edunvalvontakysymys eli sitä, kuka kakun syö.

Joissakin puheenvuoroissahan täällä on kyllä todettu, että verotuksessa on myös niin sanottuja dynaamisia vaikutuksia, ja silloin kun emme vielä puhu esimerkiksi isommasta veroremontista, kyllä näitä niin sanottuja dynaamisia vaikutuksia voitaisiin käyttää paljon paremmin kuin nyt hallitus, joka on tyytynyt vain siihen tulokseen, mistä työmarkkinoiden johtopamput ja vastapuoli ovat päässeet sopuun.

Kun me tiedämme ja niin kuin keskustan vastalauseessakin todetaan, tällä hetkellä liikkumavara ja veron käyttämisvara ei ole kovin suuri. Se on todettu täällä, ja siinä keskusta on ollut aika realistinen. Se on tietysti realistinen, koska me olemme olleet myös hallitusvastuussa ja tiedämme, mitä verotuksesta päättäminen on. Mutta veron käyttämisessä myös muihin tarkoituksiin kuin eturyhmien tulonjakamiseen vara olisi paljon suurempi, jos olisi noudatettu keskustan verolinjaa koko tämän hallituskauden ajan, jos esimerkiksi viime vuoden budjetista päätettäessä 5 miljardin markan veronalennusvara olisi käytetty toisella tavalla.

On kaksi muuta tarkoitusta kuin varsinainen eturyhmien välinen verokakun jakaminen, joihin verotusta pitäisi käyttää.

Esimerkiksi muistan, että ed. Rajamäki totesi aikaisemmassa puheenvuorossaan, että verotus on sosiaaliseen tasaukseen hyvä keino. Niin olisi-

kin, jos sitä käytettäisiin. Mutta nämä veroratkaisut, jos ne eivät ihan irvikuvia ole olleet, ovat olleet oikein tyypillisiä esimerkkejä siitä, miten tulontasausta on senhetkisessä tilanteessa käytetty toiseen suuntaan. Tämän vuoden budjetissa 65—66 miljardia markkaa annettiin tulohaitarin yläpäähän ja samassa budjetissa leikattiin toimentulohaitarin alapäästä. Tässä itse asiassa jonkin verran sama linja jatkuu eli veronkorotusvara annetaan vain tällä tavalla.

Mutta toinen ja merkittävästi paljon isompi verotuksen tavoite olisi se, että sitä käytettäisiin työllisyyden kannalta tehokkaammin. Siinä keskustan linja on ollut koko ajan se, että meillä pitäisi olla eduskunnassa ja hallituksessa niin paljon tahtoa, että me ohjaisimme sitä lisäarvoa, joka verotuksen kautta syntyy, sillä tavalla että se edelleen loisi lisäarvoa.

Kun seuraa tupon arviointia, minkälainen se on ollut, on sanottu, että se on hyvä. No, kaikki ne, jotka ovat olleet jakamassa ja jakaneet itselleen, tietysti kiittävät, koska ovat saaneet sieltä suhteellisesti isomman osuuden. Mutta entä jos nyt kuuntelemme esimerkiksi sitä tahoa, jolta eniten odotetaan työllistämisessä, yrittäjiä? Toinen taho jolta odotetaan työllistämisessä paljon, on kuntasektori. Mitä näille tahoille tupossa tehtiin? Kummankin taskuilla käytiin. Yrityksiltä leikataan varausjärjestelmää ja kunnilta otetaan ansiotulovähennyksellä pois, ja kuntatalous kiristyy. Tupon veroratkaisut eivät näiltä osin ole ollenkaan kehuttavia eivätkä kiitettäviä.

Tietysti näin on, että kun edunvalvojia ja sanojia jakopuolella, jota hallitus nyt oikein kirjaimellisesti edustaa, on enemmän, niin niitä tupon, sanotaanko, kehuja on nyt ollut enemmän, mutta tässä keskustaopposition ja hallituksen linjajero on, että pitäisi olla niin paljon poliittista tahtoa, että myös verotusta pystyttäisiin käyttämään näihin kahteen tärkeään tavoitteeseen, joita täällä joissakin puheenvuoroissa, niin kuin jo vähän toistan, on myös sosialidemokraattien taholta nostettu esiin.

Mutta ei se auta, että te puhutte täällä tai jossakin niin sanotuissa tupailloissanne — te aina keskustan poliittista vaikuttamista tällaisena kuvaatte. Kun seurattiin tupoteatteria, ei siellä kylä työmatkavähennys näkynyt missään vaatimuksissa, ei siellä elintarvikkeiden arvonlisävero näkynyt minkäänlaisissa vaatimuksissa. Julisuuteen tuotiin sellaisia mielipiteitä esimerkiksi vasemmistoliiton taholta, että ei ole muuta keinoa kuin mennä kuntien taskuille ansiotulovähennyksen muodossa, että saataisiin sosiaalisesti

oikeudenmukainen veroratkaisu. No, paljon oikeudenmukaisempihan olisi ollut ed. Rajamäenkin kannattama elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen. Sitä linjaa, joka jo EU-kansanäänestyksessä hyväksyttiin ja josta täällä oli jo lain-säädäntö ja joka on eurooppalainen linja, ei siten noudatettu.

Kyllä hallituksen verolinja, jos mikä, on varsinainen jakolinja. Kyllä keskustaoppositiossa ollaan tekemässä sitä dynamiikkaa, jota täällä toivotaan ja jota edellyttää isompi veroremonttikin, jos siihen eduskunnasta enemmistö joskus seuraavien vaalien jälkeen löytyisi. Myös työllisyys voisi parantua, jos työllistämiskynnystä, työn tarjoamisen kustannuksia, voitaisiin veroratkaisuille vähentää.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuoroon vain lyhyesti. Jos tuponeuvottelut ovat joskus olleet teatteria, niin tänä syksynä ne eivät olleet, vaan mitä vakavinta yhteistyöhalukkuutta eri osapuolten kesken.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja veronkantolain 12 c §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 102/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 38/1997 vp

Lakialoite 77/1996 vp, 3, 19, 45, 90, 102, 111, 125/1997 vp

Toivomusaloite 41, 42, 45/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältävän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskoh- taiseen käsittelyyn.

63 a, 92 ja 92 a § hyväksytään keskustelutta.

93 §

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, mikä on vastalauseessa, jolloin työmatkavähennyksen omavastuuta parannettaisiin eikä heikennettäisi.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan tätä välttämätöntä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 71. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

105 a §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 105 a § saisi sen muodon kuin on vastalauseessa tarkistettuna siten, että ansiotulovähennys olisi enintään 7 000 markkaa, jolloin voisi veronkevennyksiä kohdistaa pieni- ja keskituloisiin.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että 105 a § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena, kuitenkin siten tarkistettuna, että ansiotulovähennyksen enimmäismäärä olisi 7 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 35 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 74. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

124 § hyväksytään keskustelutta.

Uusi 127 a §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 127 a § saisi sen muodon kuin on vastalauseessa, jolloin kotityön verovähennys oikeus voitaisiin 10 000 markan suuruisena ulottaa koko maahan.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Aulan kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi 127 a § vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 127 a §:ää, ”jaa”; ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 35 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 73. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäänös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 12 c §, voimaantulosäänös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 5) asia.

6) Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 207/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 25/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 25. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Jo tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä toitin Suomen ulkomaalaislainsäädännön heikkoa tasoa. Sitä eivät ymmärrä sen paremmin eri viranomaiset, eivät edes valitusviranomaiset ja mikä pahinta, eivät ne henkilöt, joita lait koskevat, eli ulkomaalaiset. Käsittääkseni nyt tehtävä muutoksen on huono, mutta pitänee olla samaa mieltä kuin ed. Pulliainen eilen, että tästä lieene helpompi laatia parannusesitys kuin nyt voimassa olevista pykälistä. Tämä on kuitenkin huonoa lainsäädäntöä, jota ei saisi tapahtua.

Ulkomaalaisasioissa on kysymys ihmisistä, niin yksittäisistä ulkomaalaisista kuin viranomaisistakin, joita on huono lainsäädännön vuoksi tarpeettomasti ja ikävällä tavalla mustamaalattu.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tässä on kysymys ulkomaalaislain muuttamisesta ja se sivuaa hyvin läheltä Ulkomaalaisvirastoa, joka tällä hetkellä on ollut hyvinkin ankan arvostelun kohteena. Siellä on menossa myös eräitä henkilövaihdoksia. Auttaako se vai ei? Haluan tässä yhteydessä, vaikkakaan en suoranaisesti tähän tekstiin liittyen todeta sen, että ollaan ulkomaalaiskysymyksistä mitä mieltä hyvänsä, niin Suomessa Ulkomaalaisviraston toiminta pitää saat-
taa ajan tasalle, koska tällä hetkellä näyttää siltä, että ihmiset, jotka odottavat sieltä päätöstä,

myönteistä tai kielteistä, joutuvat odottamaan sitä vuosikausia. Vaikka heillä olisi esimerkiksi työpaikka Suomessa valmiina ja he haluavat it-sensä ja perheensä elättää, siitä huolimatta tuo virasto on koko ajan esteenä ja ihmiset täällä sosiaalilautakunnan huostassa. Tällaiseen asiaan täytyy yhteiskunnan toimesta puuttua nopeasti ja rajulla tavalla.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Se julkinen keskustelu, jota käydään nimenomaan Ulkomaalaisviraston ympärillä tällä hetkellä, on tietysti ikävää ja siitä myös moni viaton on joutunut kärsimään. Mutta kyllä syyttävä sormi kohdistuu valtioneuvostoon ja lähinnä niihin ministereihin, jotka vastaavat rahoituksesta. Jos työ-määrä on hirvittävä ja henkilökuntaa ei ole lainkaan, niin ihmiset ajetaan loppuun ja siitä seuraa sairaslomia ja muita vastaavia ja sen johdosta tilanne ruuhkautuu. Mielestäni asianomaisen ministerin pitäisi huolehtia myös siitä, että henkilö-
löstöllä on riittävät toimintamahdollisuudet. Tällaisia tilanteita ei saisi syntyä sen johdosta, ettei ole varaa maksaa ihmisille palkkoja.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti vain sen verran, että jonotusajat Suomessa ovat kohtuuttomat ja se on asia, jolle täytyisi tehdä jotakin. Siitä on monenlaista harmia niin maamme rajojen sisäpuolella kuin myös ulkopuolella, siis siitä seikasta, että suomalainen byrokratia niin luonnottoman hitaasti hoitaa näitä asioita.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 34, 34 a, 39, 57, 60, 62 ja 70 §, voimaantulosäädännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi kalastuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 143/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 13/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryh-

dytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Tämän vaalikauden aikana on tullut arvosteltua hallitusta hyvin monen lakiesityksen yhteydessä, mutta sen voin puhtaalla omalla tunnolla sanoa, että kalastuslain osalta ainakin minun mielestäni on edetty oikealla tavalla. Vaikka varsinaisen kalastuslain muutos viehekalastuksen osalta tuli edustajan toimesta, kuitenkin eduskunnan enemmistö sen hyväksyi. Jo silloin keskustelussa oli nimenomaan tämän suuntainen esitys, joka nyt on toisessa käsittelyssä, eli että kalastuslaki tulisi koskemaan myös Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita.

Arvoisa puhemies! Mielestäni esitys on ihan oikea ja sen mukainen, mitä aikoinaan puhuttiin. Kaikki tiedämme, mitä tarkoittaa onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus. Tämän jälkeen laki koskee samalla tavoin suomalaisia myös näiden kolmen kunnan alueella.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä laki on todella hyvä, ja itse en ymmärrä lainkaan mietintöön liittyvää vastalauseita.

Ed. R a j a m ä k i : Rouva puhemies! Vuoden 1951 kalastuslaki on todella jääne kalastuslainsäädännön kivikaudelta ja sen kumoaminen on hyvin tärkeä ja pitkään odotettu edistysaskel. Maksullisen yleiskalastusoikeuden ja myös viime syksynä eduskunnassa aikaansaamamme läänikohtaisen viehekortin ja pilkkinnän jokamiehen oikeuden ulottaminen koko maahan on järkevää ja mielekästä, yleensä kalastuslainsäädännön kokonaisvaltainen soveltaminen maassa.

Lapissa ja kolmessa pohjoisessa kunnassa tulee tietysti hyvin paljon rajoituksia, se on luonnollista. Kalastuslainsäädännön soveltaminen on tietysti mahdollista. On kuitenkin varottava, että ei toisaalta liian voimakkaasti pyritä suojelutoimin rajoittamaan kalastusoikeuksien käyttöä, koska nyt on jo merkkejä, että Lapissa virkistyskalastusta on yritetty tehdä hyvin hankalaksi.

Pohjoisten kuntien neuvottelukunnassa virkistyskalastajien edustus ei myöskään ole kunnolla turvattu. Minusta olisi kuitenkin Lapin matkailun etu, että maan virkistyskalastajat voisivat yhdessä alueen asukkaiden kanssa asioita kehittää.

Ikävä on taas todeta se, että samoin kuin aina keskustapuolue on taas tänä syksynä valitetta-

vasti vastustanut maattomien ja virkistyskalastajien oikeuksien kehittämistä. Valiokunnassa uudistusta vastaan äänesti keskustan lisäksi myös kristillisten ed. Pehkonen, todettakoon se pöytäkirjaan. Se osoittaa sitä, miten virkistyskalastajien ja kalastuksen kehittämisen asiat edelleen ovat vanhoissa käsissä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Olen joskus ed. Mikkolan kanssa, joka on taitava juristi, väitellyt täällä leikinomaisesti voimaansaattamispykälän sisällöstä. Ed. Mikkola lähti täältä pois virka-asioille, mutta hän keskusteli minun kanssani tämän lain voimaansaattamispykäläehdotuksesta. Kun katselin tätä, niin tämä vaikuttaa aika tavalla erikoiselta. Saattaa olla, että tämä on ihan kunnossa, mutta otin sen oikein mukaani ja luen. Tässä sanotaan tällä tavalla: "Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa asuvilla on vuoden 2000 loppuun saakka lupa käyttää aikaisemmin hankkimaansa laillista pyydystä, joka on kalastuslain (286/1982) tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastainen." Tämä on aika sekava ehdotus ja saattaisi olla, että tämän pitäisi kuulua seuraavasti: "Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa asuvilla on näiden kuntien alueella vuoden 2000 loppuun saakka lupa käyttää ennen tämän lain voimaantuloa hankkimaansa laillista pyydystä, joka on kalastuslain (503/51) tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen mukainen."

Mainitsin tässä ed. Mikkolan nimen. Hän sanoi, että sitä ei pidä mainita, mutta ei kai tämä ole millään tavalla häpeäksi, kun hän ei ole täällä paikalla ja pidän häntä hyvin ansiokkaana kansanedustajana ja juristina. Kun tutkiskelin, niin minustakin tämä tuntuu aika hassulta. Pitäisikö tätä vähän ajatella, onko tämä ehdotus, joka on tässä laissa, oikein vai väärin? Minua se ei paljon hetkauta, on oikein taikka väärin, mutta tulkoon nyt sanottua tämä asia, tosin toisen ideoima, minun esille tuomani. Mutta jos olen väärässä, minä otan sen häpeän. Ei tätä tarvitse ed. Mikkolan häpeäksi laittaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä on jo todettu, tällä lakiesityksellä esitetään vuoden 1982 kalastuslaki ulotettavaksi koskemaan myös maamme kolmea poh-

joista kuntaa Enontekiötä, Inaria ja Utsjokea. Nämä kunnathan jätettiin aikoinaan vuoden 1982 kalastuslain ulkopuolelle siksi, että näissä oli vesirajankäynti kesken. Vaikka vesipiirirajankäynti onkin suoritettu loppuun, edelleen on kesken eräitä tähän rajankäyntiin liittyviä selvityksiä, jotka olisikin tullut saattaa loppuun ennen kuin tähän lainsäädäntöön ryhdyttiin.

Vesipiirirajankäyntiä suurempi avoin kysymys on se, kenelle oikeudet maahan ja veteen saamelaisten kotiseutualueilla kuuluvat. Vaikka tätä selvitystä on monilta tahoilta jo pitkään vaadittu, toimenpiteisiin ei ole ryhdytty. Kun tämä kysymys on avoin, se antaa valtiolle mahdollisuuden pitää näitä maita ja vesiä ominaan. Tämän saamelaiset, lappalaisten jälkeläiset ja muu lappilainen paikallinen väestö kiistävät.

Näistä syistä johtuu, että asiantuntijoina kuullut Enontekiön, Inarin ja Utsjoen paikallisen väestön edustajat ovat vastustaneet nyt käsiteltyssä olevan lain hyväksymistä. Valiokunnan mietinnöstä ilmenee, että viisi valiokunnan jäsentä on jättänyt valiokunnan mietintöön vastalauseen, jossa he esittävät paikallisen väestön näkökantoihin yhtyen, että lait tulisi hylätä. Olen samaa mieltä kuin vastalauseen allekirjoittaneet.

En ymmärrä, miksi ed. Rajamäki ajaa tätä lakia pelkästään virkistyskalastajien näkökantat huomioon ottaen. Kyllä minun mielestäni myös paikallisen väestön näkemykset tulisi ottaa huomioon, koska heitähän tämä laki nimenomaan koskee. Huomautan, että tähän mennessä ei ole esitetty mitään erityistä syytä, joka kiirehtisi näiden lakien hyväksymistä.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä laki ja tosiaan tietysti tässä hallituksen esityksessä lukee, että vaikutusmahdollisuuksien säilyttämiselle valtiolle kuuluvien kalavesien käyttöä koskeissa asioissa paikalliselle väestölle halutaan antaa näköjään kohtuuttoman suuri osuus, koska Vaasan läänissä aikoinaan riideltiin ihan samoista asioista ja nyt kun on tullut palautetta saamelaislain ristiriitaisista jutuista, siis itse pohjoisesta Lapista, niin nähdään tämä sama asia, että tämä on lähes täysin poliittista taktikointia. Yritetään viivyttää asiaa, joka ei liity mitenkään näihin vesipiirirajankäynteihin, koska tämä on valtion koko juttu. Tämä on jokamiehen oikeus. Tämä on päinvastoin, voisi sanoa, malliksi lappilaisille, jotka riitelevät joka asiasta.

Tässä väitetään, että paikallisia ei oteta huomioon. Otetaanhan. Siellä on hyvin paljon ihmisiä,

jotka pääsevät juuri kalastamaan tämän takia. Muuten sinne eivät pääsisi paikalliset ollenkaan, vaan siellä olisi eriarvoisuus. Sama eriarvoisuus jatkuisi koko ajan, mikä siellä on, eli riideltäisiin täysin olemattomista jutuista koko ajan. Minun mielestäni tämä on erittäin hyvä näyttö Lapille ja tietyille saamelaistahoille, jotka mokasivat jo kulttuuri-itsehallintolakia vetämällä kotiinpäin, että yleinen käytäntö on kaikille yhtäläinen ja yleinen myös Lapissa ja Lapin asukkailla. Vastalause on mielestäni erittäin älytön ja typerä. Tämä kuvastaa vain sitä vanhaa hegemoniaa, mikä tietyllä puolueella on siellä ollut, ja liittyy myös tiettyihin kähmintöihin saamelaisten kanssa.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Virtanen puhui sillä varmuudella, minkä täydellinen tietämättömyys asiasta antaa. (Ed. Virtanen: On tullut oltua parikymmentä vuotta siellä!) Asia on sillä tavalla, että noissa kunnissa asuvat asukkaat yksimielisesti riippumatta puoluekannasta ovat sitä mieltä, että nyt ei ole oikea aika nimenomaan vesipiirirajankäyntiin liittyvien selvitysten vuoksi kalastuslakia vuodelta 82 laajentaa niiden kolmen kunnan alueelle.

On syytä todeta tietysti, että tämä kuuluu myös kulttuurisiin elinkeinoihin noilla alueilla, ja toisaalta myös on syytä todeta, että järvet ovat siellä aika matalia. Siellä kalan uusiutuminenkin on, voi sanoa, suhteessa vesipinta-alaan ehkä pienempää kuin yleensä syvemmissä ja lämpimämmissä vesissä. Tältä pohjalta Lapin kolmen kunnan edustajat ovat kaikissa eri yhteyksissä katsooneet, että tämä on vakava virhe. Suomen keskusta, joka pyrkii tietysti kuulemaan paikallista väestöä ja katsoo myös sitä, millä tavalla heidän asialliset ja asianmukaiset oikeutensa voidaan turvata, haluaa olla heidän puolellaan. Tämä tietysti harmittaa hallitusta, joka tässä, kuten kaikissa muissakin asioissa, vain ylimielisesti pyrkii polkemaan kansalaisten perusteltuja oikeuksia. Olen vastalauseen takana.

Ed. Lehtosaari: Rouva puhemies! Ed. Rajamäki totesi puheessaan aikaisemmin, että keskusta vastustaa aina kaikkea sitä, mikä liittyy kalastukseen ja varsinkin virkistyskalastuksen laajentumismahdollisuuksiin. Ymmärsin niin, että ed. Rajamäki tarkoitti tällä lähinnä viehekalastuslakia, joka oli jokin aika sitten käsiteltyssä. Toteaisin vain siihen, että kyllä keskustasta tuli tukea sille hankkeelle. Lakiesitys ei välttämättä

ollut hyvä, mutta se oli kuitenkin parannus aikaisempaan kokonaisuuteen.

Minusta vastalause, joka keskustan ja muutamien muitten toimesta on valiokunnassa tehty, on erittäin paikallaan ja tämä on hyvä ja hyvin perusteltu. Suurimpana perusteluaiheena tässä on rajankäyntikysymys, ja niin kuin täällä on pohjoisen edustajien puheenvuoroissa hyvin kerrottu, nämä kysymykset ovat auki. Sen takia tämän asian eteenpäin vieminen on ollut ennenaikaista.

Sen lisäksi vielä tietysti paikallinen väki kokee, muun muassa saamelaiset kokevat, että heidän tiettyihin perusoikeuksiinsa, joita heillä on ollut siellä iät ajat, on aika voimakkaasti puututtu, ja he kokevat tämän aika suurena epäkohtana. Kun sanotaan ihan suoraan, kyllä siellä pelätään myös varmasti painetta kalastuksen kasvuun, ja kun ottaa huomioon ne alueet siellä, niin kyllä jonkinmoinen uhka on olemassa.

Minusta vastalauseen kirjoittajat ovat toimineet tässä erittäin hyvin ja kannatan tätä lämpimästi.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Minunkin mielestäni keskustan valiokuntaryhmän esitys tämän lain hylkäämisestä on hyvin perusteltu. Taustalla ovat tietysti oikeudelliset syyt ja vesipiirirajankäyntien keskeneräisyys, mutta kyllä myös paikallisen väestön ja kuntien mielipide pitäisi mielestäni eduskunnassa ottaa paljon vakavammin kuin nyt on otettu. On tietysti aika helppo täällä suurella enemmistöllä päättää pienen vähemmistön päitten yli, niin kuin hallituspuolueet näyttävät tekevän.

Lisäksi tämän lain ympäristövaikutukset ovat selvittämättä. Se on tarpeen tehdä, ennen kuin virkistyskalastusta laajennetaan Ylä-Lapin alueella. Siellähän eletään luonnon kestokyvyn kannalta äärialueilla ja haavoittuvilla alueilla, joilla kalakantojen kestävyys tulisi ottaa paljon perusteellisemmin huomioon tehtäessä näitä muutoksia. On omituista, että ympäristöministeriö ei tähän asiaan ole minkäänlaista huomiota kiinnittänyt, vaikka se kyllä muuttui muihin Lapin ympäristön asioihin on puuttunut hyvinkin hanakasti.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies! Uusi viime vuonna laajennettu viehekalastusoikeus läänin viehekalastusmaksuineen leviää nyt koko Suomeen. Tästä varoitin jo silloin, kun lakialoitetta käsiteltiin. Tämä oikeus tulee nyt käsittämään koko Pohjois-Suomen läänin alueen. 150

markalla saa harjoittaa viehekalastusta melkein puolessa Suomea. Ainoastaan kosket ja virtapaikat voidaan pitää tämän toiminnan ulkopuolella. Minusta maksu on kohtuuttoman alhainen ja eduskunnan pitää olla tietoinen siitä, että varoja ei ole kerääntynyt läheskään niin paljon kuin silloin uskottiin. Kolmannes varoista on jäänyt saamatta. Minusta kalastukseen ja vesien hoidon rahoitukseen pitää kiinnittää huomiota, miten nyt hoidetaan istutuksia ja rahoitetaan muuta toimintaa, kun varoja ei ole kerääntynyt.

Minusta pitää kiireesti ryhtyä lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin tämän maksun korjaamiseksi.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän taholta lain kolmannessa käsittelyssä tullaan ehdottamaan hylkyä seuraavin perustein. Niin kuin aiemmin on jo sanottu, kuultaessa kolmen kyseessä olevan kunnan alueen edustajia sekä valiokunnassa että valiokunnan Lapissa käynnin aikana selvästi kävi ilmi, että paikallinen väestö ja väestön edustajat vastustavat lain ulottamista koskemaan myös kolmea pohjoista kuntaa.

Edelleen näiden kuntien vesivarojen kestävä käyttö on selvästi ylitetty, ja jos tämä uudistus toteutetaan, niin varsin todennäköistä on, että kalastus lisääntyy sillä tavalla, että kestävä käytö vaarantuu. Tällä uudistuksella ollaan järkyttämässä Lapin järvien ja vesien kalakantojen kestävyyttä. Sen tähden olisi syytä odottaa, että näiden kalastusalueiden omistusjärjestelyt voitaisiin selvittää ja selvittää. Näistä syistä tulemme kolmannessa käsittelyssä edellyttämään lain hylkyä.

Ed. J a r i K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Jos jotain on oppinut eduskunnassa, niin ainakin sen, että kalastus vasta maailman vaikeinta asiaa onkin. Esimerkiksi lohet ovat aina väärässä paikassa ja niitä onkivat väärät ihmiset ja väärillä välineillä. Toivoisi, että joskus löytyisi jokin järjestys näihin kalastusasioihinkin.

Täytyy toivoa, että tämä laki menee läpi, koska mielestäni kuitenkin on hyvä, että Suomessa on yksi ja sama laki kalastusasioissa, on se sitten minkälainen tahansa. Tietysti herättää ihmetystä se, että näitä erilaisia omistusjärjestelyitä, vesipiirirajankäyntejä ja muita on tehty vuodesta 1982 lähtien eli noin 15 vuotta, mutta ne eivät vielä ole valmiit. Hämäläisiä joskus syytetään hitaudesta, mutta kyllä sitä hitautta näköjään on jossain muuallakin. Toivottavasti tämä laki nyt

edes siltä osin nopeuttaa vesipiirirajankäyntejä, että omistusolot saadaan järjestettyä ja tulevat asiat sielläkin selviksi.

Vaikka olen eri mieltä siitä, millä tavalla esimerkiksi viehekalastus Suomessa olisi kannattanut järjestää vuosi sitten, niin kuitenkin olen tämän lakiesityksen kannalla.

Lopuksi toteaisin ed. Virtaselle, jotta jatkossa puhuttaisiin oikeista käsitteistä eivätkä kalastusasiat menisi enempää sekaisin, niin siinäkin laissa, mikä viimeksi säädettiin, viehekalastus ei ole jokamiehenoikeutta, vaan yleiskalastusoikeus.

Ed. R a j a m ä k i : Rouva puhemies! Lapin matka on vaikuttanut hyvin voimakkaasti puheenjohtajaan ja eräisiin valiokunnan keskustalaisiin jäseniin, mutta asiantuntijoita kuultiin myös Helsingissä ja he toivat esille sen, että valtion ja yksityisten maiden ja vesien rajankäynnit on suoritettu ja yksityisten osalta olevat kesken-eräisyydet eivät voi olla perusteluja sille, että lakia ei säädetä koko maahan, koska tällä perusteellahan kalastuslaki pitäisi purkaa lähes koko maasta, koska meillä on muuallakin näitä rajankäyntejä. Minä ymmärrän, että tämä on teille veruke toimia tässä asiassa virkistyskalastuksen laajentamista vastaan.

Perustuslakivaliokunta on asian erittäin ansiokkaasti tutkinut ja todennut sen toteuttamiskelpoisuuden. Lisäksi paikallinen väestö otetaan huomioon niin, että kolmen pohjoisen kunnan alueella asuva saa korvauksetta valtion vesillä kalastaa.

Tässä yhteydessä ed. Aulalta ja muilta on kysyttävä, eivätkö kansan valtaenemmistön, maatomien ja virkistyskalastajien oikeudet paina teidän mielessänne yhtään mitään. Siitä tähän tässä myös on kysymys eikä muutamasta saamelaisen ylikorostuneesta oikeudesta.

Tämä kuulosti hyvin tutulta Pokan propagandalta, ympäristövaikutusten selvittäminen niin kuin viime syksynä. Kas kun ei Lapin vesien samentuminen. Se jäi vielä pois.

Sanon suoraan, että tämä uudistus on Lapille itselleen eduksi matkailussa ja monessa muussa. Minä en ymmärrä, että kun pohjoisessa on suuria mahdollisuuksia ohjattuun toimintaan, virkistyskalastukseen ja kalastusmatkailuun, miksei positiivisesti lähdetä näitä Tenolla, Torniossa ja yleensä Lapin alueella kehittämään. Te tuhoatte oman alueenne kehittämisedellytyksiä.

Mitä tulee kalaston suojeluun, valitettavasti tässä on kovat rajoitukset jo nyt, mikä on toisaalta hyvä, mutta niitä ei saa käyttää väärin. Sen

sijaan voisi puuttua siihen, että Lapin asukkaat tyhjentävät kalavedet verkoilla. Minä olen itse Lapissa virkistyskalastajana käynyt monta kertaa. Siellä ovat kaivovesiä monet paikat, kun Lapin asukkaat ovat verkoilla saalistaneet kalat pois sieltä. Kyllä tässä toimia todella tarvitaan.

Mitä tulee pilkinnän korvaamiseen, se on jokamiehenoikeutta. Ei vesialueen omistajalle sitä pidä korvata. Sen takia maksut vähenevät ihan oikein. Ei marjojen ja sienienkään keräämisestä metsänomistajille makseta korvauksia.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Turismi tuo Lappiin ja näille alueille hurjasti rahaa ja sinne on myös yhteiskunnan taholta merkittävästi satsattu. Näin ollen näiden alueiden asukkaat saavat minun mielestäni totuttautua saman lainsäädännön alaisiksi kuin koko yhteiskunnassamme meillä hiljattain aikaisemmin tehdyn lainsäädännön myötä. Rajankäynti on tietysti hyvä peruste, ongelma, kun jotakin täytyy sanoa. Henkilökohtaisesti en hyväksy sitä, että Lappi jälleen asetettaisiin erilaiseen asemaan velvollisuuksien osalta. Lapissahan tapellaan aina. Se on selvä asia, kyllä sitä aikaa saa odotella. Näin ollen Lappi täytyy laittaa samanlaiseen asemaan kuin muukin maa. Laki voimaan vain ja sillä siisti.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Kun tässä kulttuuriinkin vedotaan, koska te olette viimeksi nähneet saamelaisen tai jonkun lapinpuhukaisen heittämässä virveliä tai olevan pilkillä? Kyllä tässä enemmän on kyse siitä, että tietty puolue lietsoo samaa kateutta ja ahneutta. Olin juuri kateuspäivillä Joensuussa, ja todettiin siellä, muutama muukin poliitikko, kunnallispoliitikko, että kateus on suomalaisen politiikan pahin ammattitauti. Kun täällä on tosiaan kaksi sääliä puoluetta, jotka ovat aina tukia saaneet yhteiskunnalta ja valtiolta mitä tahansa, niin heti kun kansalaiset menevät suuremmalla massalla RKP:n tai kepun, voisiko sanoa, nautinta-alueille, jotka he itse kokevat samalla lailla kuin heidän, voisiko sanoa, hämätty vaalikarjansakin, niin heti kun niille ollaan tulossa, alkaa aina sama fasistisen metodin poru, eli täällä suoraan sanoen valehdellaan — anteeksi, ei saa sitä sanaa käyttää — puhutaan lööperiä ja tätä epäsuhtaista totuutta näistä asioista.

Todellisuudessa sinne menisi paljon enemmän viehekalastajia. Ne järvet on todella ryöstökalastettu verkoilla ja nuotattu jo silloin, kun pelästyttiin aikaisemmin, että sinne tulee enemmän ihmisiä. Mutta kun menisivät niille tyhjille järville

ihmiset heittelemään virveliä ja muuta vastavaa, niin venettähän siellä vuokrattaisiin ja kaikkea muuta, majoja ja muuta. Ed. Rajamäki on siinä ihan oikeassa, että tämä vain lisäisi siellä kaiken näköistä muutakin toimintaa. Minä en kerta kaikkiaan tajua näitä keskustalaisia, pitävätkö he todella äänestäjiäänkin niin tyhminä, että nämä jutut aina menevät läpi tuossa muodossa.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Näille Lapin kunnille kalastaminen on ammatti ja sitä kautta toimeentulokysymys. Kun me kuitenkin samanaikaisesti pyrimme tukemaan lappilaisten toimeentulomahdollisuuksia, mielestäni tämä on vähän ristiriitainen tässä vaiheessa, kun ei ole vielä selvitetty, mikä ammattikalastajien asema tässä lainsäädännössä on. Näkisinkin, että meidän olisi tullut odottaa, niin kuin vastalauseessa todetaan, näitä selvityksiä ja sen jälkeen palata asiaan.

Periaatteessa olen samaa mieltä kuin täällä on tullut esille, että totta kai lappilaisia on koskettaa saman lainsäädännön kuin koko maassa, mutta on otettava huomioon myös heidän toimeentulomahdollisuutensa.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Haluan vastata joihinkin kysymyksiin.

Ensinnäkin, eiväthän tässä lappilaiset tappele keskenään vaan pikemminkin muualtahan tässä pyritään ärsyttämään. Joka tapauksessa lappilaiset ovat tässä asiassa olleet yksimielisiä. Kaikki ne edustajat, jotka noista kolmesta kunnasta, joita tämä laki koskee, ovat olleet kuultavina täällä, ovat vastustaneet tätä ja nimenomaan sillä syyllä, että haluavat, että ensin selvitetään oikeudet maahan ja veteen, kun nämä asiat ovat edelleen selvittämättä. Vesipiirirajankäynti on kyllä käyty, mutta eräitä selvityksiä, jotka siihen liittyvät, on edelleen kesken.

Paljon laajempi kysymys siitä, kenelle oikeus maahan ja veteen saamelaiden kotiseutualueilla kuuluu, on selvittämättä ja avoin kysymys. Täällä laissa lukee, että valtion mailla saavat paikalliset asukkaat kalastaa ilmaiseksi. He ovat taas sitä mieltä, että tämä on jopa loukkaavaa heitä kohtaan, kun ne ovat heidän omia maitaan eivätkä mitään valtion maita. Mutta koska tämä asia on selvittämättä, valtio voi näitä omistella ja vuokrata sieltä, jopa myydä maata ja kerätä rahaa. Tämä loukkaa paikallisia asukkaita, joiden mielestä oikeus tuohon maahan ja veteen kuuluu heille.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tehdä kysymyksen vesipiirirajankäynneistä. Nimittäin perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanotaan, että vesipiirirajankäynnit on saatu loppuun ja korkein oikeus on ne vahvistanut. Sitten keskustapuolueen vastalauseessa sanotaan: ”Esityksen kohteena olevissa pohjoisen kunnissa vesipiirirajankäynnit ovat edelleen käynnissä.” Mikä tässä on totuus nyt?

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Pyydin puheenvuoron nimenomaan saman asian johdosta. Lähtekö keskustapuolue nyt liikkeelle siitä, että heidän omat edustajansa perustuslakivaliokunnassa eivät ole perehtyneet asiaan riittävästi, koska asia on yksiselitteisesti tähän kirjattu? Valiokunnan vastalauseessa kumotaan ikään kuin se, mitä perustuslakivaliokunta on lausunut. Mielestäni mielenkiintoista juristeriaa. Olen tottunut tässä talossa, että kun perustuslakivaliokunta tulkitsee, se on lopullinen tulkinta.

Arvoisa puhemies! Kun täällä nyt niin kovasti puhutaan siitä, kuinka pilkillä voidaan ryöstökallastaa esimerkiksi Lapin järvissä, itse en ole ollut Kilpisjärvellä niissä suurissa pilkkikilpailuissa, joissa on kymmeniätuhansia pilkkijöitä, olen vain lukenut lehdistä, että siellä on tullut 2—5 kalaa päivän aikana. Ilmeistä ryöstökallastusta kai sekin on ollut sitten.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä joku edustaja totesi, kalastusasiat ovat sellaisia, jotka ovat herättäneet tunteita, raja-aitojen ynnä muiden ohella. Täällä on esitetty epäilyitä siitä, että tämän kalastuslain voimaan tultua kalat saattaisivat kadota runsaan kalastuksen vuoksi. Mutta kymmeniä ja taas kymmeniä kertoja itse Lapissa kalastelemassa noilla vesillä käyneenä voin kyllä vakuuttaa, että ainakaan niiden kokemusten pohjalta niillä laitteilla, mitä laki sallii, eivät kalat varmastikaan katoa.

Toisaalta tämä laki velvoittaa kyllä myös yhteiskunnan puuttumaan niihin kysymyksiin, jos näyttää siltä, että kovin ruuhkautumista tapahtuu ja sitä kautta kalakato on uhkaamassa. Tämä on selvästi todettu.

Sen sijaan minulla on runsaasti kokemuksia, että ehkäpä paikallisilla pyyntitavoilla ja -välineillä voidaan lammet tyhjentää muutamassa viikossa. Niistä on monta kokemusta, mutta tämä ei liene se paikka, jossa niitä ruvetaan kertoamaan.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Valtion omistamien vesien rajankäynnit on loppuun käsitelty, mutta yksityisten kalastusalueiden omistusselvittelyt ovat edelleen kesken. Sen johdosta, kun ne ovat kesken, olisi syytä pidättäytyä tämän lain ulottamisesta koskemaan kolmea kuntaa. (Ed. Vistbacka: Tulkaa Lappajärvelle katsomaan!) — Lappajärvi jo kuuluu tähän. Kyseessä oleva asia ei mitenkään liity Lappajärveen, vaan Lapin kolmeen kuntaan, ja siellä nimenomaan nämä kalastusalueiden omistusjärjestelyt, ed. Vistbacka, ovat edelleen kesken.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Aina kun kalastuksesta puhutaan täällä taikka valiokunnassa, jotenkin tunteet kiehuvat ja kuohuvat hirveästi ja tuntuu siltä, että vapaa-ajankalastajat ovat joitain rikollisia ja viitataan ryöstökalastukseen. Kyllähän Lapissakin tapahtuu sillä tavalla, että verkoilla vedetään kalat pois ja sitten syytetään, että on vieheellä vedetty tai pilkkimällä. Jotenkin tämä tuntuu huvittavalta.

Muuten itse asiassa tämän lakiesityksen ja mietinnön käsittelyssä, niin kuin näkyikin, olen tietysti ollut mukana ja olen tämän kannalla. Tässä on hyviä asioita, ja yhä edelleenhan kalastuslain mukaan virtavesissä jnp. on määrätty rajoitteet mahdollista saada aikaan, ja olen käsitellyt, että siellä on semmoisia hankkeita viritelty jo nykyin ja tullaan jatkossakin tekemään. Se ei sinällään vaikeuta ainakaan Lapin ihmisten elämää eikä varmasti hirveätä ryntäystä tee täältä etelästä päin sinne, tehtiinpä tässä mitä hyvänsä.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minä edelleen joudun tähän omistuskysymyksen palaamaan sen vuoksi, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanotaan, että ”korkeimman oikeuden ratkaisuin on vahvistettu sellaiset vesialueisiin kohdistuvat oikeudet, jotka liittyvät maanomistukseen eli ovat tilakohtaisia”. Minä en kyllä parhaalla ymmärtämykselläkään voi vetää sitä johtopäätöstä, että tässä olisi tehty vain rajankäynti valtion omistuksen ja yksityisen omistuksen välillä, koska ne ovat tilakohtaisia, sanottu näin. Tässä minun mielestäni on selvä ristiriita perustuslakivaliokunnan lausunnon ja keskustapuolueen kannanoton välillä.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Kyllä maaomikeuden asiantuntijaprofessorit ovat tätä

mieltä. En tiedä, mikä on perustuslakivaliokunnan kannan noin muotoillut. Tosin siellä kyllä aika suppea se kuulemiskiiri oli eikä niitä kaikkia asiantuntijoita kuultu, joita esitettiin tässä yhteydessä.

Mutta mitä tulee muutoin yleensä tuolla alueella oleviin kalastusoikeuksiin ja kalastustapoihin, se on hiukan erilainen tapa kuin yleensä muualla. Voi sanoa näin, että tietyillä alueilla on tietyt järvet, joilla tietyt suvut ovat satoja vuosia kalastaneet eivätkä sinne toiset suvut pyri. Se kuuluu siellä luonnon lakiin, että tietyiltä alueilta elantonsa hankkivat tietyt ihmiset ja toiselta alueelta toiset. Tämä tilanne aika tavalla tulee järkkymään. Tässä vaiheessa en oikein ymmärrä, mikä se hirveä hinku sinne on. Menkööt Tenolle ja maksakoot sen, mitä maksaa kuuluu, ja kalastakoot lohta sen mukaan kuin kukin haluaa. Sitä paitsi, jos lohi nousee jatkossa, lohenkalastusmahdollisuuksia on muillakin joilla, niin Simo- kuin Tornionjoella-kin jatkossa.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä se totuus tuli: Menkööt Tenolle tai muille joille! Niin ne kalastajat menevätkin joille, joita tämä laki ei koske edes, vaan tässä annetaan yleisoikeus. Eivät kalastajat niin tyhmiä ole, että ne menisivät viehekalastamaan niille ryöstökalastetuille järville.

Tosiasia nyt, kun Tornion- ja Muonionjokeen on noussut lohi, on, että kalastajat ovatkin hylänneet Tenon, koska Tenolla paikallisten kulttuuriperinteiden terrori on ollut niin rankkaa, että heti kun tuli vaihtoehtoja, ihmiset hylkäsivät nämä armottomimmat, voisiko sanoa, lappilaisien törkeimmät kalastuspaikat. Äsken kuultiin tosiaan keskustan edustajan suusta, että menkööt Tenolle tai johonkin muualle.

Tämä on kerta kaikkiaan typerä vastalause, joka ei liity mitenkään asiaan. Ei sen enempää hinkua tule ihmisille sinne Lappiin eikä ainakaan Tenolle. Hyvä kun sieltä pääsi pois, ja toivotaan kaikki, että Tornionjokeen nousisi edelleen lohi kunnolla, ettei tarvitsisi mennä Tenolle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 12, 14 a ja 14 b § ja 2 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laeiksi kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 153/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 28/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Hallituksen linjana on ollut, että se on jäädyttänyt indeksikorotukset muun muassa työttömyysturvasta ja sairauspäivärahoista. Niin edelleenkin esitetään vuoden lailla, jota tämä hallituksen esitys koskee, että indeksitarkistusta ei tehtäisi muun muassa kuntoutusrahan vähimmäismäärään. Kuntoutusrahan vähimmäismäärään on 60 markkaa päivältä eli noin puolet työttömyysturvasta vähimmäispäivärahasta. Olisi ehdottoman perusteltua, että myös vähimmäispäivärahoja tarkistettaisiin vähintäänkin indeksillä, jotta ne eivät jäisi niin kohtuuttomasti jälkeen, kuin esimerkiksi tämä päiväraha nyt on jäämässä tietenkin, koska sitä ei tarkisteta. Mielestäni ei ole sellaisia perusteita esitetty, etteikö vähimmäispäivärahoja tulisi korottaa.

Tämä laki koskee myös vähennyksiä, joita palkoista tehdään, ennen kuin päiväraha lasketaan. Muun muassa työttömyysturvasta ansiosidonnaista päivärahaa laskettaessa tehdään nykyisin palkasta ensin 4,5 prosentin vähennys. Hallitus esitti, että vähennys olisi ollut 6 prosenttia, mikä olisi johtanut siihen, että ansiosidonnainen työttömyysturva olisi osaltaan laskenut ja suurimmalla lasku olisi ollut noin 4 markkaa päivää kohti.

Tuponeuvotteluissa prosenttimäärää pienennettiin 5:een, jolla päästiin todennäköisesti siihen, että ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha ei laske. Mutta on huomattava, että prosenttimäärää on nostettu jatkuvasti. Se on tällä hetkellä 4,5 ja nousee ensi vuonna 5:een. Tämä 5 prosenttia vähennetään palkasta ja sen jälkeen vasta ruvetaan katsomaan, minkälainen työttömyys-

turva tai sairauspäiväraha saadaan syntymään. Mielestäni tämä on kohtuuton erityisesti pieniä työttömyys- tai sairauspäivärahoja saavia kohtaan, koska päivarahat ovat olleet indeksijäädetyttä, niitä ei ole tarkistettu sillä tavalla. Tässä käy vielä niin, että mitä korkeammaksi prosentti nostetaan, sen pienemmäksi palkansaajien päiväraha tietenkin käy, koska tämä vähennetään tulosta, mistä päiväraha lasketaan.

Arvoisa puhemies! Tältä perustalta tulen esittämään asian kolmannessa käsittelyssä, että kyseiset lakiehdotukset hylätään.

Ed. Hysä: Arvoisa rouva puhemies! Kuten ed. Kuoppa jo totesi, hallituksen esitys on selkeästi siinä linjassa, jota hallitus on alusta saakka noudattanut vähimmäisturvan kohdalla, eli kaikkein pienimpiin sosiaalietuuksiin ei tehdä indeksitarkistuksia. Hallituksella ei näytä riittävän mielenkiintoa vähimmäisturvan kehittämiseen. Tämä on sikälikin valitettavaa, että indeksikorotusten jäädyttäminen lisää painetta toimeentulotuen käyttöön ensisijaisen tukien täydentäjänä. Näin valtio siirtää rahoitusvastuuta kansalaisten toimeentuloturva kunnille. Kuitenkin hallituksen toisaalla tekemän lakiesityksen mukaan, joka on kohta tulossa suureen salliin, pyritään toimeentulotuen tarvetta vähentämään, mutta tässä sitä selkeästi lisätään.

Ei tarvitse kuin avata päivän lehdet, niin saa selkeän kuvan hallituksen sosiaalipoliittisista linjauksista. Toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä on yli 300 000 taloutta. Tuen tarve on pitkittynyt ja saajat ovat yhä nuorempia. Tähän ovat johtaneet paljolti juuri ensisijaisen sosiaaliturvan leikkaukset, joista nyt on kysymys. On todettava, että pääasiallisena sosiaaliturvan muotona toimeentulotukiluokku on kansalaisia nöyryyttävä.

Turun yliopiston tutkijat ovat havainneet, että todellinen köyhyys on kasvussa ja se kohtaa hyvin erilaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Virkakoneisto ei aina pysty tunnistamaan köyhyyttä, koska se on piiloutunut eri väestöryhmien sisälle. Päätöksentekijöille annettava paperitieto saattaa vääristää todellisuutta, ja arkielämää avoimin silmin seuraava kyllä näkee sen köyhyiden muotoja monin eri tavoin yhteiskunnassa. Yhteiskunnan turvaverkot ovat onneksi lieventäneet laman ja työttömyyden seurauksia yhteiskunnassamme, ja ellei meillä olisi ollut perusturva, palveluverkkoa, seuraukset olisivat varmasti vieläkin tuhoisamat kuin nyt ovat.

Silti on syytä pysähtyä miettimään, mitä nyt on tapahtumassa. Nyt kansalaisten erot ovat erittäin kovaa vauhtia kasvamassa. Onko tämä indeksikorotusten jäädyttäminen ja vähimmäisturvan kehittämisen jarruttaminen tietoista politiikkaa, jolla ollaan luopumassa vähimmäisturvan, ansiosidonnaisen turvan ja julkisten palvelujen kokonaisuudesta? Yksinkertaisesti sanottuna: Ollaanko sosiaaliturvajärjestelmäsämme rapauttamassa vähimmäisturvaa ja siirtymässä työperusteisempaan sosiaaliturvaan, jota täydentää tarveharkintainen toimeentulotuki? Tästä on selkeitä viitteitä olemassa, kun seuraa, mitä päätöksiä täällä on tehty. On selvää, että jos vähimmäisturvaa ei kehitetä, suomalainen yhteiskunta muuttuu yhä enemmän epätasa-arvoiseksi. Mihin muuhun johtopäätökseen voi päätyä, kun kaikkein pienintä eli 60 markan kuntoutuspäivärahaa ei nosteta indeksin mukaisesti? Indeksikorotusten jäädyttämisen kohdalla on pakko kysyä, missä arvossa ovat perusoikeudet.

Kuntoutusrahan vähimmäismäärän tarkistamatta jättäminen on outoa, koska sillä ei ainaakaan kannusteta ihmisiä parantamaan työkykyään. Puhetta työssä uupumisesta ja työkyvyn edistämisestä riittää, mutta niitä päätöksiä, joilla ihmisiä kannustettaisiin aktiivisuuteen, ei esimerkiksi kuntoutusraha-asiansa taideta saada aikaisiksi.

Hallitus siis jatkaa tilyä linjaansa, jonka mukaan pienimpiin sosiaaliturvaetuuksiin ei sallita indeksitarkistuksia. Käsiteltävänä olevassa ensimmäisessä lakiehdotuksessa se kohdistuu sairaita ihmisiä koskevaan kuntoutusrahaan, joka on hyvin pieni, kuten täällä on todettu. On hämmästyttävää, vaikka se on tietysti hallituspuolueiden edustajille tavanomaista, että minimikorvauksen taso ei herätä huolestuneisuutta. Kun katsoin puhujalistaa, niin eipä siellä ollut hallituspuolueiden edustajia ollenkaan, vaikka kysymys on kansalaisten vähimmäisturvasta.

Suurempien korvausten osalta sen sijaan hallitusryhmissäkin ollaan valmiita tekemään meidänkin mielestämme tarpeellinen korjaus, kuten tapahtuu toisen lakiehdotuksen osalta. Emme hyväksy vähimmäisturvaan kohdistuvaa epäoikeudenmukaista kohtelua vaan edellytämme, että kuntoutusrahaan tehdään indeksin mukainen tarkistus. Näin ollen tulen esittämään lakiehdotuksen hylättäväksi näillä perusteilla, jotka esitin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys vuonna 1998 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 165/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 29/1997 vp

Lakialoite 1, 44/1997 vp

Toivomusaloite 259, 265, 285/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Tässä laissa on kysymyksessä muun muassa eläkeläisten ylimääräisestä sairausvakuutusmaksusta päättäminen. Ahon hallituksen aikana säädetty eläkeläisten raippaverohan on luvattu poistaa lukuisia kertoja, mutta lupauksista huolimatta raippaveron on edelleenkin olemassa. Myös pääministeri Lipposen lupauksista huolimatta raippaveron ollaan alentamassa todella nähtäessä eli tuposopimuksen mukaan sitä esitetään alennettavaksi 0,3 penniä ensi vuonna ja 0,3 penniä vuonna 99.

Yleinen sairausvakuutusmaksun alentaminen 1,9 pennistä 1,5 penniin ensi vuoden alusta koskee tietysti myös eläkeläisiä, mutta nyt puhun nimenomaan ylimääräisestä sairausvakuutusmaksusta, joka eläkeläisille on säädetty. Tämä maksuhan on herättänyt aiheellisesti suuttumusta eläkeläisten keskuudessa. Sitä on pyritty perustelemaan muun muassa sillä, että eläkeläisten verotus on muita väestöryhmiä kevyempää, mutta 70 000 markan tulotasossa eläkeläisten verotus lähtee kiristymään, ja siitä ylöspäin se on huomattavasti kireämpää kuin palkansaajien verotus, eli sekään peruste ei pidä paikkaansa.

On jollakin tavalla surkuhupaista, kun kuuntelee muun muassa kansanedustajien lupauksia ja puheita eläkeläisten tilaisuuksissa, kun näitä asioita on jo usean vuoden aikana tivattu, milloin tämä maksu poistetaan. Sitä on aina luvattu ja luvattu mutta teot ovat jääneet tekemättä. Nytkin se jää seuraavan eduskunnan tehtäväksi, jos eduskunta ei toisin päätä kuin hallitus esittää.

Eläkeläisiin kohdistuvat leikkaukset ovat olleet aika runsaita. Haluan tässäkin yhteydessä muistuttaa siitä, että eläkeläisille säädettiin taitettu indeksi, joka erityisesti kohtelee kaltoin yli 65-vuotiaita eläkeläisiä. Taitettu indeksi on tietenkin siinä mielessä hyvin epäoikeudenmukainen, että kun henkilö täyttää 65 vuotta, niin sen jälkeen hänen indeksitarkistuksensa ovat pienempiä kuin esimerkiksi alle 65-vuotiaalle eläkeläiselle. On aika vaikea ymmärtää, että juuri tässä taitekohdassa eläkeläisten tarpeet yhtäkkiä pienenisivät ja heidän indeksitarkistuksensa tehdään pienemmällä tasolla. Tämä on selvästi määrätynlaista ikärasismia.

Toisena kohtana on tietenkin se, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta jatketaan. Tämä leikkaus tuntuu kyllä satojentuhansien eläkeläisten kukkarossa. On vakuuteltu, että kenenkään käteenjäävä eläke ei laske. Kuitenkin lukuisat eläkeläiset väittävät kivenkovaan, että heidän käteenjäävä eläkkeensä on laskenut.

Toiseksi täytyy huomata, että erityisesti eläkeläisten reaalieläke pysyy paikallaan, kun kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus korvataan vain indeksitarkistuksella ja veron kevennyksellä. Jos pahimmassa tapauksessa eläkkeen reaalitaso ei viiteen vuoteen korjaannu, on selvää, että tapahtuu melkoinen jälkeenjääneisyys eläkkeen ostoarvossa. Sitä tietenkin pahentaa se, että ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ei poisteta, vaikka on luvattu, että kun lamasta päästään ohitse, se poistetaan.

Arvoisa puhemies! Tulen hallituksen esityksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että ensimmäisen lakiesityksen 2 § poistetaan, mikä merkitsisi sitä, että ensi vuonna eläkeläisiltä ei ylimääräistä sairausvakuutusmaksua peritä. On tietenkin aina vedottu siihen, että tästä tulee valtiolle suuret tulonmenetykset. Tietenkin se pitää paikkansa, mutta kun samanaikaisesti muun muassa tälle vuodelle annettiin tämän maan suurituloisimmillekin miljardien markkojen verohelpotukset ja kuitenkin eläkeläisten joukossa on tavattoman paljon erittäin pienituloisia ihmisiä, verohelpotukset olisi voinut jättää antamatta ja kohdistaa helpotus eläkeläisille, joille kiistatta on

luvattu ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistaminen.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Suomessa työvaltaisia yrityksiä rasittavista välillisistä kustannuksista tärkeimpiä ovat työnantajilta perittävät työttömyysvakuutusmaksut ja kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut. Jos ajattelemme työttömyyttä ja tilannetta maassamme nyt, niin varmasti monia samanaikaisia toimenpiteitä tarvittaisiin pk-yrityksiä rohkaisemaan ja kannustamaan työllistämisaralla.

Hallitus ei ole esittänyt välillisiin kustannuksiin työllisyyden parantamisen edellyttämiä muutoksia. Sen vuoksi ehdotamme pienten työvaltaisten yritysten sotumaksujen poistamista ja osan tästä työllistämistaakasta siirtämistä suurempien ja pääomavaltaisempien yritysten kannettavaksi. Yritysten välilliset työvoimakustannukset ovat sellaisia pk-sektorin työllistämistä vaikeuttavia tekijöitä, joiden alentamisen hallitus voi omin voiminkin vaikuttaa nopeasti.

Ed. Kuoppa jo puuttui eläkeläisten ylimääräiseen savamaksuun. Tämähän laitettiin edellisellä hallituskaudella maan ollessa syvimmissä lamassa, jolloin kaikki osallistuivat yhteisesti lamatalkoisiin. Mutta me elämme jo neljättä peräkkäistä talouskasvun vuotta ja koko tämän ajan eläkeläiset ovat odottaneet heille kohtuudella kuuluvaa uudistusta, ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alennusta ja poistoa, toistaiseksi turhaan.

Hallitus vakuuttaa, että tilanne talouden osalta on kunnossa ja asiat hoituvat. Toisin näyttää käyvän eläkeläisten kohdalla. Talouskasvun hyöty näyttää valuvan vain osalle kansalaisista ja toisilta odotetaan edelleenkin uhrauksia.

Jos eduskunta haluaisi noudattaa edes sitä, mistä se on viime vuonna päättänyt, niin tulisi jonkinlaista helpotusta. Yksimielisesti kaikki puolueet tulivat viime vuonna ponna taakse, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1998 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään yhdellä pennillä veroäyryltä." Eli tämä on aivan selkeä teksti ja sitä ei todellakaan kata tämä, että savamaksua ollaan nyt alentamassa vain 0,3 pennillä.

Kysymyksessähän on nimenomaan tarve pienentää eläkkeensaajien ja muiden kansalaisten sairausvakuutusmaksun eroa. Tämän mukaisesti esitämme, toisin kuin vastalauseessamme, eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista nyt pennillä, jotta teemme

helpommaksi teille tulla samalle linjalle, millä olette jo viime vuonna olleet, hyvät kansanedustajakollegat.

Eläkepolitiikassa on muutenkin tapahtunut kummia. Kaikkien kansalaisten oikeus edes pieneen kansaneläkkeeseen eli pohjaosaan on ollut meillä hyvin perinteinen, keskeinen kansanvakuutuksen periaate. Se on myös motivoinut kaikkia osallistumaan sen rahoitukseen. Nyt, kun pohjaosa on tehty työeläkevähenteiseksi, se murtaa kansanvakuutuksen periaatteen, ja se on erittäin suuri periaatteellinen kysymys, joka tämän hallituksen aikana on tapahtunut. Päätöshän merkitsee sitä, että osa niistä, jotka ovat pitkäänkin maksaneet kansaneläkevakuutusmaksua, eivät tule koskaan kansaneläkettä saamaan.

Ikärakenteen muutokseen liittyvä eläkemenojen kasvupaine on varmasti tiedostettava ja tunnistettava, mutta sen rahoittamisen osana ei olisi kuitenkaan pitänyt turvautua ikärasistiseen taitettuun indeksiin, jonka hallitus runnoi läpi täällä salissa. Sehän on koettu eläkeläisten taholla aivan syystä erittäin epäoikeudenmukaiseksi. Taitettu indeksi on mitä pikimmin korjattava. Siihen on kohdistunut myös eurooppalaista painetta. Olemme joutuneet huonoon huutoon. Meidät saatetaan leimata ikärasistiseksi maaksi. Meidän on saatava yksi yhtenäinen eläkeindeksi. Se voidaan määritellä niin, että kasvavat eläkepaineet huomioidaan, mutta samalla niin, että eläkeläisiä ei eriarvoisteta iän perusteella.

Vastalauseessamme olemme kiinnittäneet huomiota ensimmäisen lakiehdotuksen 2, 3 ja 4 §:ään ja niihin esitämme muutoksia. Ne ovat vastalauseessamme yksilöityinä.

2 § käsittelee sairausvakuutusmaksun korotusta ja ehdotamme siinä vastalauseen mukaisesti muuten, mutta muutamme sairausvakuutusmaksun 1 penniksi, joka on nyt linjassa sen kanssa, mitä eduskunta on viime vuonna sopinut. Sopimushan koski nimenomaan ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista. Sitä ei hallituksen tarjoama 0,3 missään tapauksessa ... (Ed. Mähönen: 0,7!) — Ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen on 0,3 ja siitä nyt puhun. Vaikka se laitettaisiin minkä laskuopin mukaan myös toiseen alennukseen, niin siitä ei tule sitä, mistä eduskunta on viime vuonna yksimielisesti päättänyt, vaikka Pieksämäellä laskuoppi voi olla toisenlainen kuin Varsinais-Suomessa.

Sitten 3 §:ssä on työnantajan sairausvakuutusmaksu, ja sen 1) kohdasta meillä on vastalauseessa ehdotus; 2) ja 3) kohta kuten valiokunnan

mietinnössä. 4 §:n 1) kohtaan ehdotamme a), b) ja c) kohtia vastalauseen mukaisesti ja kohtia 2) ja 3) kohtaa kuten valiokunnan mietinnössä. 5 ja 6 § tulisivat valiokunnan mietinnön mukaisesti.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Haluan tässä korostaa, että hallitus ei lunastanut lupausiaan eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun tuntuvasta keventämisestä. Valitettavasti myöskään valiokunnan enemmistö meillä ei ottanut todesta eduskunnan viime vuonna vastaavan asian käsittelyn yhteydessä hyväksymää lausumaa, jonka ed. Hyssälä tuossa toi esille.

Eduskunnan lausumaan sisältyy myös toinen osa: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että sosiaaliturvamaksujen kokonaisuus pyritään muodostamaan sellaiseksi, että se tukee työllistymistä ja helpottaa erityisesti pientyöntantajien toimintaa. Maksujen ohella on otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus."

Keskustan pykälämuutosesitykset pohjautuvat näihin eduskunnan edellyttämiin kannanottoihin.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! On todella niin, että eduskunta päätti viime keväänä sanatarkasti niin, että eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1998 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään yhdellä pennillä veroäyryltä. Nyt hallitus on markkinoinut tätä veroratkaisua niin, että hallitus alentaisi 0,7 penniä eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua. Ei näin ole, vaan vuonna 98 hallitus esittää 0,3 penniä ja vuonna 99 0,3 penniä, joten siitä, vaikka ne yhteenkin laskee, ei tule vielä sitä prosenttiyksikköä, mikä on eduskunnan yksimielinen tahto.

Tämäkin tahto oli siellä tupopöydässä käsitellyssä ja näin ollen tältäkin osin ei päästy verotusta oikeudenmukaisella tavalla uudistamaan. Kyllä olisi kohtuullista ja oikein, että tämä korotettu savamaksu asteittain poistetaan ja että eduskunta pitäisi kiinni tästä tahdosta, että alennus on nyt yksi prosenttiyksikkö, jolloin siihen jää kaksi prosenttiyksikköä korotettua savamaksua jäljelle ja että edelleen vuonna 99 tässä asiassa edetään.

Ed. Hyssälä viittasi muihin ongelmiin, joita on tullut Lipposen hallituksen aikana eläkkeensaajien osalta: indeksiasia ja työeläkevähenteisyys. Tässä voi myös yhtyä hänen puheenvuoroonsa.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Menneitä aina kun muistellaan, mistä nämä kaikki ovat tulleet, se lieene yksi lähtökohta. Eli 90-luvun alussa varmaan olivat itse aika pitkälle syypäitä ne tahot, mitkä nyt tänä päivänä julistavat tuolta puhujakorokkeelta sitä, että nopeasti pitää tulla alas. Missään tapauksessa en sitä vastusta, jos semmoinen tahto löytyisi; olisi kohtuullista, että eläkkeensaajien ylimääräiset maksut saataisiin vaikka kertaheitolla alas. Mutta kun tiedetään se realismi, mikä on olemassa, että se ei liene mahdollista, niin pitää puhua nyt näistä asioista, mitkä ovat käsittelyssä.

Menneistä asioista vielä sen verran, että kun Ahon hallituksen aikana kansaneläkevakuutusmaksu määrättiin, se oli ihan järjetön juttu sinällään, eläkkeensaajat joutuivat vielä maksamaan kansaneläkevakuutusmaksua. Eli jos muuhun vakuutukseen vertaa, niin eihän mitään järjen häivääkään ole semmoisessa, että maksaa vakuutusmaksua silloin, kun on jo korvauksen saaja tavallaan siinä tilanteessa. Mutta todettakoon, että onneksi nykyinen hallitus on ollut sen verran hyväntahtoinen, että se saatiin purettua tuossa ja nyt ollaan pienin askelein eteenpäin menossa. Tosin kieltämättä tämä on turhan pieni askel siinä mielessä, että semmoista yhteistä tahtoa tässäkin salissa on esitetty siitä, että mentäisiin nopeammassa aikataulussa. Sekin on tunnustettava, että missään tapauksessa tämä ratkaisu samamaksun osalta ei olisi kuulunut tupopöytäan. Mutta kun se sinne vietiin, niin se on sieltä tullut nyt. Mutta viime kädessä se on eduskunnan tahdon varassa, mitä tullaan tekemään.

Tässä tietysti sillä tavalla, kun kokonaisuutta laskee, kahden vuoden aikana se tavoite, mitä aikaisemmin eduskunta on toivonut, toteutuu. Siis kahden vuoden aikana, mutta ensi vuoden aikana ei. (Ed. Ala-Nissilä: O,6 vasta vuonna 98!) — Ojalan laskuopin mukaan se on kuulemma yksi prosenttia. Minä uskon nimenomaan ed. R. Ojalaan, joka istuu tuolla. Ojalotakin on monta lajia. — Siinä mielessä tämä on nytkähdys parempaan suuntaan.

Taitetusta indeksistä, joka eläkeläisiä on rassannut, voi jopa kysyä, onko se miten oikeudenmukainen. Missään tapauksessa se ei ole semmoinen kuin ed. Hyssälä totesi, että EU:ssa meidät tuomitaan ikärasisteiksi. Sieltä ilmeisesti on tullut kyllä lausunto, jossa on todettu, että ei tämä semmoista ole, mutta se on toinen asia, onko tämä oikein kokonaisuutena. Vaihtoehtohan on esitetty, että tehdään samanlainen indeksi tietysti kaikille, joka olisi huonompi indeksi.

Ministeri Mönkäre aikanaan vilautteli, että tehdään se laskentakaava kaikille vähän huonommaksi. Onko se hyvä vaihtoehto vai ei, koska se kuulemma noin yleisemmin ottaen onkin sillä tavalla, että siellä suurempana määräävänä tekijänä indeksin laskennassa on tämä kuluttajahintojen nousu eikä palkkaindeksi. Meillä siinä mielessä tämä indeksin laskutapa on poikkeava muihin maihin verrattuna.

Sitä voi kysyä ja todennäköisesti joudutaan lähivuosina se tarkastamaankin, mutta uskoin, että pohjaosan leikkaus, millainen hallitus tuleva hallitus on, ketkä siinä ovatkin mukana, on mennyttä kalua. Sen perään on turha enää haikailla. Siitä voidaan olla eri mieltä, mutta uskon, että se on mennyttä. Leikkaus tapahtuu ja siinä vaiheessa, jos ei jotain hirveän utopistista taloudessa tapahdu, että meillä on rahaa lahjoittaa johonkin suuntaan, väljää rahaa, mikä ei näytä mitenkään realistiselta, niin pohjaosan leikkaus toteutuu.

Osinhan siinä on jopa jotain semmoista, jos jotakin myönteistä etsii, niin siinä mielessä aika hassua, että siinä onkin tehty väkivaltaa työeläkepuolelle alun perin. Eli alun perin olisikin pitänyt tehdä se systeemi sillä tavalla, että jos saa täyden työeläkkeen — miksi siihen yleensä on kansaneläkettä sotkettukaan — ja täydet eläkemaksut maksettu, työeläkekassa olisi maksanut koko jutun. Miksi enää rasittaa kansaneläkekassaa? Mutta kun on tällainen luoto, niin niitä kipuvaiheita käydään. Mutta se nähdään tulevaisuudessa. Pohjaosan leikkaus vie vielä pari kolme vuotta, ennen kuin se on kokonaan pois.

Sinällään eläkkeensaajan asemasta odotan, toivon mukaan, että vielä loppukaudella saadaan samamaksun alennus vähän nopeampaan aikatauluun, mitä tässä on kaavailtu. Onhan meillä vielä ensi vuonnakin budjetin teko syksyllä käsillä.

Ed. R. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Kuopan puhe sai ihon vähän kutiamaan ja ed. Hyssälä löi löylyä, oli pakko tulla tänne eteen julistamaan totuutta näistä asioista.

Arvoisat edustajat, kun puhutaan taitetusta indeksistä, on hyvä muistaa se perustotuus, että Suomi lieene ainoa maa maailmassa, jossa eläkkeen indeksiin vaikuttaa sekä palkkaindeksi että elinkustannusindeksi. Kun on tullut vaatimuksia, että Suomessakin pitäisi siirtyä yhteen indeksijärjestelmään, samaan joka on Euroopassa, jota ed. Hyssälä peräänkuulutti, se tarkoittaa käytännössä sitä, että meilläkin siirrytään pel-

kästään elinkustannusindeksistä laskettavaan indeksiin eläkkeissä. Se tarkoittaa sitä, jos vähänkin seurataan kansainvälistä käytäntöä, niin se tulee menemään. Sen takia on turhaa kovin kauheasti hillua sillä, että tässä on tällainen pieni ero, joka on tänä vuonna 0,2 prosenttiyksikköä. Kun se on niin pieni, minäkin pidän aivan tarpeettomana koko systeemin luomista, vaikka se on nyt olemassa. Mutta ei tällä 0,2 prosentilla tietysti kannata koko maailmaa kaataa.

Ed. Kuoppa puhui aivan kuin joku olisi josain luvannut, että koko 3 pennin savamaksu poistetaan kerralla. Se on minusta hyvin epärehellistä puhetta, jos turuilla ja toreilla puhutaan niin, että hallituspuolueet ovat niin luvanneet, eikä sitä sitten toteutakaan. Minä en tiedä ketään, joka on luvannut koko 3 penniä poistaa nyt ja tässä. (Ed. Laakso: Te olette äänestäneet pennistä!) — Jos te olette luvannut, ed. Laakso, niin pitääkää se omananne, mutta älkää syyttäkö siitä esimerkiksi minua. Minä en ole kenellekään sanonut niin, että se kerralla poistetaan, mutta mennään siihen suuntaan, että sitä ruvetaan vähentämään. Silläkin koetetaan edellisen hallituksen ”hyviä töitä” vielä vähän parantaa. Tästähän siinä on kysymys.

Nyt siinä on lähdetty eteenpäin 0,7 pennillä, eikä siitä, ed. Hyssälä, voida vähentää työntekijöille maksettavaa 0,4:ää. Kyllä se 0,7 kokonaan kohdistuu eläkeläisille. (Ed. Ala-Nissilä: 0,3; ylimääräinen!) — Se 0,7. On se ylimääräistä, varsinasta tai lisämääräistä, se kuitenkin kohtaa niitä kaikkia eläkeläisiä, joilta se poistuu. Muu on asian vääristelyä. (Ed. Ala-Nissilä: Ed. Ojala laskee väärin!) — Ed. R. Ojala taitaa olla tässä salissa ainoa, jolla on oma laskuoppi, ed. Ala-Nissilä. (Välihuutoja)

Arvoisa puhemies! Ennen kuin tästä tulee vallan vuoropuhelua, toteaisin vielä ed. Kuopalle siitä, kun hän sanoi, että tulee yhteydenottoja, että käteen jäävä osa on kuitenkin pienentynyt. Se on melkoista ennakkointia ja tietämystä sikäli, että lakia nyt vasta ollaan säätämässä. Kuinka joltain voi jo olla tämän perusteella joltain pienentynyt? Edellisellä päätöksellä, jos tarkastellaan oikeita vuosilukuja, mitä on tarkoitettu, joulukuuta ja maaliskuuta, ei ministeriön ole tullut yhtään selvää näyttöä siitä, että jonkun eläke olisi pienentynyt. Rehelliisyyttä, toverit!

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Aivan muutama pieni oikaisu ed. R. Ojalan laskuoppiin.

Vakuutettujen sairausvakuutusmaksu alenee, kuten jo totesin, 1,9 pennistä 1,5 penniin vuoden 1998 alusta eli 0,4 penniä. Eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu — ja se on laissakin aivan erikseen vielä, tämä eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, ja toivon, että ed. R. Ojalakin huomaa, että ne ovat eri pykälätkin vielä — alenee 0,3 penniä vuoden 1998 alusta. Sanoin myös puheenvuorossani, että se alenee vuonna 1999 uudelleen 0,3 penniä eli siitä jää jäljelle 2,4 penniä. Jos tämä uusmatematiikka jotain toista osoittaa, se voi sen osoittaakin.

Sitten taitetusta indeksistä. Eläketurvakeskuksen suunnittelu- ja laskentaosaston 8.9.1997 antamassa lausunnossa todetaan, että työntekijän TEL-maksun vuoksi työeläkkeiden indeksikorotuksia vähennettiin poikkeuslaeilla vuosina 1993 ja 1995. Määrältään vähennykset olivat vastaavassa järjestyksessä 1,5 ja 0,5 prosenttia. Yhteensä alle 65-vuotiaan eläkeläisen indeksi on vuonna 1997 2,15 prosenttia pienempi kuin ilman työeläkeindeksin vaikutusta. Yli 65-vuotiaan indeksi on vastaavasti 2,06 prosenttia pienempi kuin ilman työeläkeindeksin vaikutusta. Eli tässä on yli 2 prosenttia, ed. Ojala, todellisuudessa eroa jo. Kyllä tästä taitetusta indeksistä tulee eroa. Tämä on Eläketurvakeskuksen laskelma. Jos tämä on väärä, niin ed. Ojala voi sen korjata.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa pyysin tämän puheenvuoron silloin, kun ed. Lahtela oli lopettanut, mutta ei myönnetty vastauspuheenvuoroja. En ole oikeastaan koskaan kuullut ed. Lahtelan puhuvan viisaampaa ajatusta täällä salissa kuin sanoessaan, että vaikka eläkeläisten savamaksu on ollut tupopöydässä, eduskuntahan siitä kuitenkin päättää. Näin ed. Lahtela sanoi. Minä kirjoitin ylös. Niin se on, ed. Lahtela, että täällä me sitten päätämme. Se oli viisaasti sanottu.

Ed. R. Ojala käytti sanontaa, että turha täällä on tästä asiasta hillua. Hän antoi ymmärtää, että tämä on niin pieni juttu, että tätä ei kannattaisi nyt mitenkään täällä nostaa esille. Ihmettelen, kuinka huonosti ed. Ojala on kuunnellut eläkeläisten ääntä. Eläkeläisten mielestä tämä ei ole pieni juttu. Eläkeläisjärjestöt ovat lähestyneet kansanedustajia, eduskuntaa. Eläkeläiset kokevat tämän erittäin epäoikeudenmukaisena, kun neljäs noususuhdannevuosi on menossa eikä mi-

tään muutosta ole vielä ollut tähän saakka näköpiirissä ja nytkin muutos näyttää erittäin huonolta ollen 0,3 edelleen tämän laskuopin mukaan.

Kehottaisinkin kuuntelemaan näitä järjestöjä ja eläkeläisiä. Se on pienissä eläkkeissä jo tuntuva menetyks, mikä tässä on ollut. Nyt on aika korjata eläkeläisten asemaa. Nämähän eivät ole kansantaloudelle kohtuuttomia päätöksiä vaan oikeudenmukaisia eläkeläisiä kohtaan.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Tästä korotetusta sairausvakuutusmaksusta puhuminen ei nyt kovin mieltäylentävää ole, kun tämä on eräänlaista jankkausta. Minä ihmettelen, miksi sosialidemokraatit väittävät, että korotettu maksu alenee 0,7 penniä, kun ei se näin ole minkään laskuopinkaan mukaan. Ilmeisesti onkin tämän korotetun sairausvakuutusmaksun epäoikeudenmukaisuudesta tullut niin suuri omantunnon ongelma, että pitää jo todistella meille tässä salissa, että maksu olisi alentunut näinkin reilusti. Meille on turha todistella, koska tässä tarvitaan vain lukutaitoa eikä mitään laskuoppia. Valiokunnan mietinnössäkkin sanotaan suoraan, että ”eläkkeensaajilta perittävän korotetun sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,3 pennillä”. Ei tämä mitään laskuoppia tarvitse. Minusta tästä keskustelu voitaisiin lopettaa ja alkaa tehdä päätöksiä niin, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistetaan.

Ed. R. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tämä on siitä mielenkiintoista jänkkäämistä, että ne, jotka ovat maksun säättäneet, kinaavat niitä vastaan, jotka ovat maksua poistamassa. Sehän tässä on totuus.

Ed. Hyssälä, minä olen kuunnellut eläkeläisjärjestöjä paremmin kuin te minua. Kun minä sanon, että tämä 0,2 prosenttia, mikä jää taitetun indeksin eroksi yli ja alle 65-vuotiaille, on niin pieni, että minäkään en näe mitään järkeä tällaisen järjestelmän olemassaolossa, se tarkoittaa aivan juuri sitä, mitä eläkeläisjärjestötkin. Jos te olisitte paremmin minua kuunnellut, ette olisi väittänyt, että minä en ole kuunnellut eläkeläisjärjestöjä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä kertoi täällä, että elämme neljättä nousukauden vuotta laman jälkeen. Ed. Hyssälä sanoi saman tien, että valtiontalous alkaa olla kunnossa. Haluan tähän nyt vain sanoa sen, että valtiontalous ei ole kunnossa silloin, kun valtio ottaa vielä uutta velkaa 15 miljardia markkaa.

Sitten haluan todeta, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksua kaikkienensa alennetaan yhteensä ensi vuonna 0,7 penniä ja vuonna 1999 vielä 0,3 penniä. Vielä totean sen, että 1 pennin alennus sairausvakuutusmaksussa maksaa noin 470 miljoonaa markkaa. Itse olisin toivonut, että eläkeläisten asiaa olisi voitu edistää reippaammin, enkä ole tyytyväinen tähän verkkaiseen vauhtiin, mutta valtiontalous on alijäämäinen, eikä sille voi yhtään mitään.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Vaikutti siltä, että ed. R. Ojala ei muista sitä, että eduskunta aivan yksimielisesti hyväksyi lausuman, jossa edellytettiin hallituksen huolehtivan siitä, että ensi vuonna voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään 1 pennillä veroäyryltä. Te, ed. Ojala, olitte myöskin itse hyväksymässä tätä kannanottoa. Meillä on aivan yhteinen eduskunnan kanta tästä asiasta. Ongelma on se, että hallitus etenee tässä asiassa huomattavasti verkkaisemmin, kuin eduskunta edellyttää. Varmastikin osasyynä on se, mihin ed. Ihamäki äsken viittasi, eli valtiontaloudelliset syyt. Mutta ei tämä poista sitä, etteikö eduskunnalla ole tästä selvä tahto, jonka me kaikki olemme yhdessä hyväksyneet.

Mielestäni myöskin, ed. Ojala, huonoa sisälukutaitoa osoittaa se, että te väitätte, että eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentuminen olisi 0,7 penniä ensi vuonna. Näinhän ei ole asianlaita, vaan vain 0,3 penniä. Täytyy sanoa, että itsekin luulin, kun kuulin tupon yhteydessä hallituksen ilmoituksen, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu alenisi 0,7:llä. Näin ei tapahdu. Se on valitettavasti vain 0,3 penniä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu aikanaan oli tietyksi epäoikeudenmukainen teko, mutta se tehtiin aikana, jolloin oli pakko niin tehdä yhteiskunnan kannalta siitä huolimatta, että varmasti hallitusryhmien taholta silloin tiedettiin se epäoikeudenmukaiseksi.

Nyt nimenomaan uskon, että eläkeläiset enemmän kuin tämän rahallisen menetyksen pohjalta haluavat tämän pois sen takia, että se on epäoikeudenmukainen. Meillä kuitenkin taloudellinen tilanne on niin paljon parantunut, että tällaiset epäoikeudenmukaiset maksut, jotka kiistämättä sellaisina aikanaan säädettiin, pitäisi nyt poistaa. Hallitus on myöskin luvannut sitä. Tuntuu aina vain epäoikeudenmukaisemmalta tietysti eläkeläisten suunnasta ajateltuna, jos siitä

huolimatta, vaikka aika on parantunut, ja siitä huolimatta, vaikka hallitus on antanut lupauksia, tätä ei toteutetakaan. Tunne-elämys on tässä ehkä vielä suurempi kuin rahallinen menetyk, vaikka tietysti sek on pienissä tuloissa merkittävä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen mielestä epäoikeudenmukaisuudet pitää poistaa; minä olen ihan samaa mieltä, ja niitähän tässä ollaan koko ajan poistamassa. Kun edellisen hallituksen töitä aina kehutaan, niin silloinhan tehtiin hirveän ”hyviä” asioita joidenkin mielestä ja isoin epäoikeudenmukaisuus lienee ollut indeksien jäädytykset. Nyt puhutaan siitä, onko 0,2 prosenttia iso vai pieni asia. Silloin olivat kokonaisuutena poissa: bänks, tuosta poikki, ei yhtään! Monta vuotta indeksit olivat jäissä kokonaan, vaikka ihmiset olisivat tarvineet kulutusta ja eläkeläiset olisivat voineet käyttää ostovoimaansa, jolloin olisi saatu pyörät pyörimään. Silloin tehtiin semmoinen tempu: ”njet”, ei yhtään.

Nyt puhutaan asioista, joiden myötä ollaan menossa parempaan päin. Toivon mukaan saadaan taitettu indeksi purettua jossain vaiheessa ja pidetään se parempi indeksi, ei sitä, mitä ed. Hyssälä on esittänyt, että mentäisiin eurooppalaiseen malliin eli siihen, että indeksi on pelkästään kuluttajahintojen mukaan.

Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäki totesi valtiontaloudesta, ja jos joku täällä väittää, että nyt eletään hirveän hyvää aikaa, niin minä ymmäränkin sen harhakuvan, miksi on tähän tilanteeseen ajautettu. Silläkö tavalla te hoidatte omia asioitanne, että jatkuvasti velkaannutte mutta sanotte, että menee hirveän hyvin? Minusta ainaakaan silloin oma talous ei ole menossa hyvään suuntaan, jos velkaantuu. Sitten kun on fyrkkaa vähän pankissa, voi sanoa, että ollaan jo voiton puolella, mutta näin ei valtiontaloudessa ainaakaan tällä hetkellä ei ole.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se, ed. Laakso, varmasti sillä tavalla on, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksu alenee 0,7 penniä ensi vuonna ja seuraavana 0,3 penniä. (Ed. Kallis: Miksette alenna?) Aivan, niin kuin ed. Ihamäki toi esille, valtio edelleen velkaantuu ja talous ei ole kunnossa.

Jos me olisimme toimineet sillä tavalla kuin ed. Hyssälä ja ed. Kallis toivovat, valtiontalous velkaantuisi entistä enempi. (Ed. Kallis: Minä en ole käyttänyt yhtään puheenvuoroa!) Näillä toi-

menpiteillä, joilla tässä nyt alennetaan eläkeläisten sairausvakuutusmaksua, jonkin verran helpotetaan heidän tilannettaan. Minäkin olen sitä mieltä toki, ettei tämä ole riittävää, mutta kun tilanne on se, mikä on, tällä tavalla joudutaan toimimaan.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun kohtalo osoittaa mielestäni sen, että meillä eläkeläisten vaikutuskanavat heidän omiin asioihinsa ovat jääneet heikoiksi ja työmarkkinajärjestöjen jalkoihin ja eläkeläisten neuvotteluasemaa olisi parannettava. Muissa Pohjoismaissa on viralliset, lakeihin ja asetuksiin perustuvat neuvottelu-oikeudet eläkeläisillä heitä itseään koskevissa asioissa, mutta meillä eläkeläisten asioista päätetään lähinnä tupopöydässä eikä näitä esityksiä uskalleta sitten täälläkään parantaa, vaikka ongelma tiedostettaisiin laajalti.

Tämä esitys ei valitettavasti vastaa eläkeläisten toivomuksia eikä heidän oikeudenmukaista kohteluaan.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Mielestäni tämäkin keskustelu niin sanotusta taitetusta eläkeindeksistä ja ennen kaikkea se puheenvuoro, jonka ed. R. Ojala käytti, osoittaa, että meille tiettyjä sosiaaliturvan heikennyksiä tarjoillaan niin sanottua eurooppalaista mallia hyväksikäyttäen. Todellakin monissa muissa maissa on sellainen järjestelmä käytössä, jossa eläkeindeksissä otetaan huomioon vain elinkustannukset eikä enää palkkojen nousua. Tällaiseen järjestelmään siirtyminen tietenkin merkitsee nykyisten eläkeiden heikentämistä.

Haluaisin kuitenkin todeta sen, että aivan viime aikoina yhä enemmän muun muassa valtiovarainministeriön ja valitettavasti myös sosiaali- ja terveysministeriön taholta on alettu nostaa esille niin sanottuja kulutustottumuksia eli sitä, että 65 vuotta täyttäneet eläkeläiset syövät vähemmän ja kuluttavat vähemmän kuin alle 65-vuotiaat eläkeläiset. Tällä tehdään oikeutetuksi se, että tällainen taitettu eläkeindeksi on voimassa.

Mielestäni se kokemus, mikä taitetusta eläkeindeksistä on saatu, on huono, ja meidän pitäisi tavalla tai toisella päästä eroon taitetusta eläkeindeksistä, joka selvästi on ikärasismia.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räsänen puhui hetki sitten eläkeläisten heikosta asemasta neuvoteltaessa eri ratkaisuis-

ta. Minun tietääkseni viime keväänä ministeriöiden Mönkäreiden ja Huttu-Juntusen toimesta virallistettiin eläkeläisten neuvottelukunta. Toivon, että neuvottelukunta parantaa eläkkeensaajien asemaa neuvoteltaessa näistä ratkaisuksista.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä taustaa ajattelee, milloin tämä tuli, niin pitää ottaa tietysti huomioon, että siihen aikaan tuli palkansaajille osuus työeläkemaksusta ja se oli yksi peruste.

Toinen asia on sitten se, että samanaikaisesti kun tähän tuli lisärasitteita, palkansaajat monilla aloilla luopuivat omista palkoistaan, esimerkiksi kunnallisella alalla palkat alenivat. Eläkeläisten ansioiden ja palkansaajien ansioiden pitää kulkea tietyssä suhteessa. Viime vuosina palkansaajien ansiot ovat nousseet merkittävästi, mutta siitä huolimatta eläkeläisten asemaa ei ole parannettu.

Mitä tulee ed. Lahtelan puheenvuoroon, niin hän hyvin kauniisti kyllä puhui valtiontaloudesta tässä, kuinka pitäisi sitä järkevästi ja samalla tavalla kuin yksityistä taloutta hoitaa. Olen ihan samaa mieltä, mutta ihmettelen vain sitä, miten ed. Lahtelan järki nyt tässä yhteydessä rupesi puolustamaan, sillä jos laskee ed. Lahtelan kaikki laki- ja raha-asia-aloitteet yhteen, luulen, että valtiontalouden velka saattaisi olla hiukan toisissa lukemissa kuin se tänä päivänä on.

On tietysti aivan oikein sanoa, että kun valtio velkaantuu, niin ei tehdä sitä tai tätä, mutta tätä käytetään hyvin säästeliäästi ja tietyissä tarkoituksissa. Silloin tulee helikopterihankinnat tai muut, niin ei ministeri Niinistöäkään sano, että valtiontalous velkaantuu, ei voida näitä hankkia. Tarkoitus pyhittää keinot näköjään tämänkin asian osalta.

Ed. Alaharja: Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen moitti sitä, että eläkeläiset eivät ole tupopöydässä. Jokainen eläkeläinen on varmaan kuulunut johonkin ammattiliittoon ja minusta sitä kautta jokaisella eläkeläisellä myös on mahdollisuus vaikuttaa. On aivan oikein, että tupopöydässä näistä asioista keskustellaan, koska me työssä olevat kaikki maksamme TEL-maksulamme eläkeläisten eläkkeistä 70 prosenttia ja vain 30 prosenttia on niin sanotusti itse kerättyä. Se, että tällainen järjestelmä on tehty ja vastuu yli sukupolven, minusta on hyvä ja sen takia meidän täytyy yhdessä päättää eläkkeistä.

TEL-maksu ja työttömyysvakuutusmaksu, aivan niin kuin ed. Manninen sanoi, tulivat Ahon

hallituksen aikana työntekijöiden maksettaviksi, mikä on aivan hyvä asia, koska silloin jouduttiin joka puolelta säästämään. Muistutan myös, että kun tehtiin eläkeuudistus, niin työntekijöiden eläketulo pieneni, koska TEL-maksu ja työttömyysvakuutusmaksu, jonka työntekijä maksaa, vähennetään tulosta ja jäljellä oleva vasta kerryttää eläke-etuutta. Eläkeikä myös nostettiin julkisella sektorilla 65:een, joten tulevat eläkkeelle siirtyvät eivät koskaan pääse niihin eläkemääriin kuin aikaisemmin siirtyneet. Tässä on kyllä pieni hämähäys. On totta, että eläkeläiset kokevat tämän vääryytenä ja näin voidaan ajatellakin. Sitä nyt juuri korjataan vähentämällä eläkeläisten sairausvakuutusmaksua 1 prosentilla kahden seuraavan vuoden aikana.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti ed. Manniselle, kun hän sanoi, että ed. Lahtelan raha-asia-aloitteet lisääisivät paljon menoja. Ed. Manninen, kannattaisi tarkistaa. Nuo raha-asia-aloitteet ovat pääluokkien sisällä lähinnä kohdennuksia, ei yhtään lisäyksiä. Siitä olen kyllä iloinen, että kopterihankinnoissa, jos ed. Manninen tulee mukaan siihen rintamaan, minä olen kyllä valmis siihen, että yhtään tilausvaltuuksia ei anneta. Minä olen tehnyt siitä jopa aloitteen. Käytetään nekin sosiaaliin taroituksiin eikä mihinkään, millä tehdään lisää vahinkoa ihmisille.

Mutta kokonaisuudessaan tässä ollaan menossa oikeaan suuntaan. Vauhti tietysti on liian hidas, mutta eläkkeensaajien vero- ja maksurasi- tusta ollaan keventämässä. Se lienee kuitenkin oikea suunta. Siitä ei kukaan liene eri mieltä.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Pahinta tässä on se, että yli 65-vuotiaiden eläkeindeksi ja laskentapohja muuttuu erilaiseksi kuin alle 65-vuotiailla. Niinpä minä olen tehnyt laskennallisen mallin. Jos alle 65-vuotiaita eläkeläisiä on alle 100 000 ja yli 65-vuotiaita 700 000 ja eläkkeiden korotus alle 65-vuotiailla olisi 1,8 prosenttia ja yli 65-vuotiailla 1 prosentti, niin minun laskentamallissani saadaan: 100 000 eläkeläistä x 1,8 prosenttia = 180 000 ja 700 000 eläkeläistä x 1 prosentti = 700 000 eli 880 000 eläkeläistä x 1,1 prosentti = 880 000. Toisin sanoen sanoma on se, että tällä laskentamallilla kokonaisbruttorahakehys säilyy samanaikaisena, mutta oikeudenmukaisesti jaettaisiin tämä potti. Tätä eläkeläiset nimenomaan haluavat, että yhdenvertaisuus lain edessä heillä kaikilla täytyy olla.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! On totta, että tämä alentamisvauhti on kovin hidas. Jos tätä vauhtia etenemme eli 0,3 pennin vuosivauhtia poistamme korotettua eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua, niin kestää kymmenen vuotta, ennen kuin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuu. Tämä on se vauhti. Eduskunta siis edellytti viime vuonna yksimielisesti, että vauhdin pitäisi olla sellainen, että jo ensi vuonna poistettaisiin 1 penni tästä korotetusta sairausvakuutusmaksusta.

Ed. H. Koskinen, kun te luette edessänne olevaa mietintöä sivulta 3, niin te tulette ihan samaan johtopäätökseen kuin minäkin näiden numeroiden osalta. Siellä kerrotaan, että eläkkeensaajien korotettua sairausvakuutusmaksua alennetaan 0,30 penniä veroäyriältä vuonna 1998. Me emme puhu nyt yleisestä sairausvakuutusmaksun alentamisesta, vaan siitä erosta, joka on palkansaajien ja toisaalta eläkeläisten välillä, eli korotetusta, ylimääräisestä sairausvakuutusmaksusta. Sitä eduskunta on edellyttänyt alennettavaksi.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksun alentamisesta kuuntelee, niin voi vain tehdä sen johtopäätöksen, että ainakin opposition mielestä on väärin alennettu, kun on alennettu tällä tavalla. Mutta eihän se mitään korvamerkittyä rahaa ole. Se alennus nyt kuitenkin tehdään eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksuun ja se, että palkansaajille tehdään myös ensi vuonna verohelpotus sairausvakuutusmaksun alentamisen kautta, on vain sattuma. Kun luulisi, että olette kaikki kiinnostuneita siitä, miten kuntien verotulokertymän kanssa käy, niin eikö ole hyvä, että valtio ottaa tämän palkansaajien verokevennyksen omaan piikkiinsä eikä rasita sillä ensi vuonna kuntien taloutta?

Mitä tulee taitettuun indeksiin, niin ensi vuonna yli 65-vuotiaiden indeksi on 1,65 ja alle 65-vuotiaiden 1,85 ja tässä on enää 0,2 prosenttiyksikön ero. Kysymyksen on siitä, että jos ihmisen on tullut varhaisessa vaiheessa työkyvyttömäksi, hänen eläkkeensä ei jäisi palkkakehityksestä kovin paljon jälkeen. Kun ajattelemme sitä, niin se on oikeudenmukainen asia. Riippuu ihan elinkustannusten ja palkkatason kehityksestä, miten epäedullinen taitettu indeksi on yli 65-vuotiaille. Ensi vuonna se ei ole kovin epäedullinen, ja tässä me olemme vielä kuitenkin omassa pohjoismaisessa käytännössämme

ja eroamme siitä eurooppalaisesta käytännöstä, jossa vanhuuseläkkeellä oleville ei korvata palkkatason nousua, mutta meillä vielä korvataan.

Ed. A l a - N i s i l ä : Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre on puheenvuoron johdosta voin todeta, että meidän päätimme todella viime vuonna korotetun sairausvakuutusmaksun laskemisesta prosenttiyksiköllä vuoden 98 talousarviossa ja ministeri Mönkäre oli mukana päättämässä. Valitettavasti asia meni tupopöytään ja eduskunnan poliittinen tahto tältäkin osin veropolitiikasta hävisi.

Kun vertaamme eläkeläisten ja palkansaajien verotusta, eläkeläisillä on 3 prosenttiyksiköllä korotettu savamaksu. Toisaalta palkansaajilla on eläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu, jotka ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Lisäksi palkansaaja saa tehdä ansiotulovähennyksen sekä myös tulonhankkimisvähennyksen. Toisaalta eläkeläisillä on eläketulovähennys. Kun tämä kokonaisuus katsotaan, on niin, että aivan pienissä tuloissa eläkeläisten verotus on keveämpi, mutta kun mennään yli 70 000 markan, se on selvästi korkeampi.

Mutta kun otamme huomioon myös sen, miten palkansaajan tulot ovat yleensä kehittyneet ja miten eläkkeet polkevat paikallaan, niin olisi kyllä oikein ja kohtuullista, että eduskunta pitäisi kiinni ylimääräisen savamaksun alentamisesta prosenttiyksiköllä, jolloin tämä olisi tasapainoinen kokonaisuus.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! On ehdottomasti todettava, että eläkkeensaajien veroratkaisut eivät olleet tupopöydässä. Hallitus on linjannut ne tuposta erillään. On ihan turha levittää sellaista käsitystä.

Sitten vielä täytyy muistuttaa eduskuntaa siitä, että Lipposen hallitus ensi töikseen poisti sen kansaneläkevakuutusmaksun eläkkeensaajilta, jonka Ahon hallitus heille laittoi. Se oli ihan huomattava korjaus heti eläkkeensaajien verossa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohdattaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 2 § poistetaan, mikä merkitsee sitä, että eläkeläisiltä ei peritä ylimääräistä sairausvakuutusmaksua.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 2 §:n teksti hyväksytään seuraavassa, II vastalauseesta tarkistetussa muodossa: "Jos vakuutettu saa vuoden 1998 aikana eläketuloa, häneltä peritään sen lisäksi, mitä 1 §:ssä säädetään, sairausvakuutusmaksua 2 penniä hänelle vuodelta 1998 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyryltä. Tämä sairausvakuutusmaksun korotus on kuitenkin enintään 3 prosenttia veronalaisesta eläketulosta." Tämä esitys merkitsee ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista 1 pennillä.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan ehdotusta, jonka mukaan ylimääräiset sairausvakuutusmaksut poistettaisiin.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Lämsän tekemää ehdotusta, koska kysymys on nimenomaan tarpeesta pienentää eläkkeensaajien ja muiden kansalaisten sairausvakuutusmaksun eroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Ed. Lämsä on ed. Hyssälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin muuten II vastalauseen mukaisena, paitsi että sairausvakuutusmaksun suuruus olisi 2 penniä ja maksun korotus enintään 3 prosenttia.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään pykälän sisältöä koskevasta ed. Lämsän ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sitten pykälän poistamista koskevasta ed. Kuopan ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, miksi se on edellisessä äänestyksessä muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Äänestys ed. Lämsän ehdotuksesta mietintöä vastaan

Mietintö "jaa", ed. Lämsän ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 28 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 105. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kuopan ehdotuksesta mietintöä vastaan

Mietintö "jaa", ed. Kuopan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 13 ei-ääntä, 15 tyhjä; poissa 105. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §

Keskustelu:

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaista pykälämuutosta. Tämä pohjautuu eduskunnan lausumaan työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen muuttamisesta työllisyyttä tukevampaan suuntaan. Ehdotus on kustannusneutraali valtiontalouden kannalta.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Lämsän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lämsä ed. Hyssälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lämsän ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 102. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §

Keskustelu:

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaista pykälämuutosta, joka pohjautuu samaan eduskunnan lausumaan, jonka edellisen pykälän osalta toin esille.

Ed. Hyssälä : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Lämsän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies : Keskustelussa on ed. Lämsä ed. Hyssälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lämsän ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies : Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 102. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 ja 6 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien toisen lakiehdotuksen 59 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 59 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystalokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi laitteiden energiatehokkuudesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 220/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 33/1997 vp

Toinen varapuhemies : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 § ja 1 luvun otsikko, 4—6 § ja 2 luvun otsikko, 7—13 § ja 3 luvun otsikko, 14 § ja 4 luvun otsikko, 15—18 § ja 5 luvun otsikko sekä 19 ja 20 § ja 6 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys luottolaitostoiminnasta annetun lain ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 208/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 34/1997 vp

Toinen varapuhemies : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 34. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 2, 5, 5 b, 8, 14, 18, 20, 21, 22 ja 24 a §, 30—44 § ja 4 luvun otsikko, 67—74, 74 a, 75—78, 78 a, 78 c, 79, 79 a, 80, 81, 81 a, 94, 94 b, 97 b, 97 c, 100, 100 c ja 100 d §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 64 ja 65 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 20, 38, 40, 131, 133 ja 134 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 4, 6, 7 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 7 m, 12, 13 a ja 89—91 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kuudennen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

seitsemännen lakiehdotuksen 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kahdeksannen lakiehdotuksen 1, 5 ja 6 § ja 1 luvun otsikko, 16 a, 21, 26 ja 29—31 § sekä 56 a ja 56 b § ja 8 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

yhdeksännen lakiehdotuksen 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kymmenennen lakiehdotuksen 2, 3, 11 ja 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Taina merkitään läsnä olevaksi.

12) Hallituksen esitys laiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 198/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi siemenkauppalaan muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 211/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laiksi Opetusalan koulutuskeskuksesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 127/1997 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 21/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelu:

Ed. Ala-Harja: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksesta ja Heinolan kurssikeskuksesta muodostettaisiin opetushallinnon alainen Opetusalan koulutuskeskus. Samalla kumottaisiin sekä Heinolan kurssikeskuksesta annettu laki että Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksesta annettu laki. Opetusalan koulutuskeskus on siis opetushallinnon alainen, ja sen hallinto ja toiminta keskitettäisiin Heino-laan nykyisen kurssikeskuksen tiloihin, ja tämä keskus järjestäisi koulutusta erityisesti Heino-lassa ja Tampereella sekä muilla paikkakunnilla, missä koulutuksen järjestäminen on tarkoituksenmukaista. Koulutusta hankitaan myös sieltä, missä kulloinkin on saatavana paras asiantuntemus.

Heinolan kurssikeskus on perustettu vuonna 72 toteuttamaan peruskoulu-uudistuksen edellyttämää täydennyskoulutusta, ja Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskus on perustettu vuonna 88 keskiasteen koulutuksen kehittämiseen liittyvää ammatillisten oppilaitosten henkilöstön täydennyskoulutusta varten. Opetushallituksen perustamisen jälkeen 91 kummankin koulutusyksikön toiminta on laajentunut varsinaisen perustoiminta-alueen ulkopuolelle tuoden mukanaan niin sanottuja rönsyjä, jotka oikeastaan kuuluvat täydennyskoulutukseen, jota esimerkiksi yliopistojen täydennyskoulutuskeskukset järjestävät. Toisin sanoen tämä valtion tukema koulustoiminta on vääristänyt kilpailua.

Toiminta-alueen laajentumisesta huolimatta kumpikaan koulutuskeskuksista ei ole toiminut taloudellisesti kannattavasti, vaikka opetustilakustannuksia on subventoitu valtion budjetista. Toiminta on kummassakin koulutuskeskuksessa ollut maksullista palvelutoimintaa, joka perustuu valtion maksuperustelakiin ja -asetukseen vuodelta 92 sekä Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen

maksullisista suoritteista annettuun opetusministeriön päätökseen vuodelta 93.

Tilanne ei ole kehittynyt suotuisasti viime vuosina. Koulutettujen määrät ovat laskeneet. Esimerkiksi vuonna 96 Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksessa annettiin noin 8 000 koulupäivää ja Heinolan kurssikeskuksessa 22 000 koulutuspäivää. Tämän takia, koska koulutusta on ollut niin vähän, koulutuspäivän hinta on noussut, ja se on korkeampi kuin esimerkiksi yliopistojen täydennyskoulutuskeskuksen antamassa koulutuksessa.

Myös majoitustilat ovat olleet vajaakäytössä. Majoituksen käyttöaste on Ammattikasvatushallituksen koulutuskeskuksessa vain noin 6–7 prosenttia ja Heinolan koulutuskeskuksessa noin 60 prosenttia.

Nämä luvut jo todistavat jatkuvaa budjetin alijäämää. Senpä vuoksi käsiteltävä laki on nyt meillä päätettävänä.

Tavoitteena on ollut siis Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen liikelaitostaminen ja yhtiöittäminen. Mutta kuten opetusministeriön selvitysmies raportissaan toteaa, koulutuskeskuksen koulutusvolymy on niin pieni ja kannattavuus heikko, ettei niillä ole riittäviä taloudellisia valmiuksia toimia liikelaitoksina.

Lakiehdotus on valmisteltu hyvässä yhteistyössä molempien laitosten henkilökunnan kanssa. Henkilömäärähän on Heinolassa 68 ja Tampereella 24, joista 7 määräaikaista. Tarkoituksena on, että kummankin koulutusyksikön virat ja virkamiehet siirtyvät ilman eri toimenpiteitä suoraan lain nojalla uuden Opetusalan koulutuskeskuksen viroiksi.

Valiokunnassa kuulumme asiantuntijoita, molempien koulutusyksiköiden sekä lääninhallinnon ja yliopiston edustajia, jotka ovat olleet yhteistyössä asianomaisten koulutusyksiköiden kanssa. Kuulumme myös koulutuksen saaneitten mielipiteitä.

Asiantuntijalausuntojen perusteella selvisi, että molemmissa koulutusyksiköissä on osaamista ja tietotaitoa, mutta kumpikaan ei nykyisellään pysty toimimaan riittävän tehokkaasti. Kuitenkin, niin kuin tiedämme, opetushallinto on edelleen suurien muutoksien edessä. Koululainsäädännön kokonaisuudistus on tulossa. Siis opettajat tarvitsevat täydennyskoulutusta.

Selvisi myös, että opetusministeriö tarvitsee opetushallinnon alaisen valtion ylläpitämän koulutuskeskuksen, jonka tehtävänä on järjestää opettajien ja opetustoimen muun henkilöstön

jatko- ja täydennyskoulutusta sekä tähän toimintaan liittyviä oheispalveluita, niin kuin käsiteltävän lain 1 §:ssä lukee. Selvisi myös, että ajankohdasta asiantuntijatietoa on saatavissa yliopistojen täydennyskoulutuksen kautta.

Uudella Opetusalan koulutuskeskuksella on keskeinen tehtävä koordinoida ja järjestää koulutusta Heinolan ja Tampereen lisäksi eri puolilla maata siellä, missä paras asiantuntemus on saatavissa. Tästä sivistysvaliokunta lausuu ponnien muodossa tähdentäen, että nyt jo saavutettu erityisosaaminen, asiantuntemus, asiakassuhteet ja yhteistyöverkot sekä Tampereella että Heinolan koulutuskeskuksessa hyödynnettäisiin, mutta että myös käytetään asiantuntemusta näiden paikkakuntien ulkopuolelta. Kuten sanottu, tehdään yhteistyötä eri asiantuntijatahojen kanssa.

Heinolan koulutuskeskuksen asiakaskuntaanhan ovat kuuluneet peruskoulun, lukion ja myös ammatillisten oppilaitosten ja aikuiskoulutus- ja vapaan sivistystyön laitokset. Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskus on keskittynyt pääasiassa ammatillisen koulutuksen opettajenkilökunnan kouluttamiseen. Toivoo nyt sopiikin, että yhdistämällä molempien yksiköiden osaaminen syntynyt uusi Opetusalan koulutuskeskus pystyisi toimimaan ja vastaamaan tulevaisuuden hyvin nopeasti muuttuviin ja suuriin haasteisiin.

Opetusalan koulutuskeskuksen pitäisi toimia kannattavasti myymällä siis palveluitaan nettobudjettihinnan pohjalla. Valtion budjettiin on varattu vielä 2 miljoonaa markkaa tukea tälle uudelle koulutuskeskukselle. Valiokunta edellyttääkin, että hallitus seuraa lain toteutumista, sitä, vastaako keskus asetettuja koulutustavoitteita ja miten sen taloudelliset toimintamahdollisuudet tulevat toteutumaan. Hallituksen antamaa selvitystä edellytetäänkin noin neljän vuoden kuluttua.

Itse lakipykäliin valiokunta teki vain teknisen muutoksen, mutta lakiesityksen 1 §:n mukaan koulutuskeskuksen tehtävänä on täydennyskoulutuksen lisäksi järjestää myös jatkokoulutusta. Valiokunta toteaa, että koulutuskeskuksen järjestämällä jatkokoulutuksella tarkoitetaan koulutukseen mahdollisesti liittyviä asioita, jotka oppilaitos, jossa voidaan suorittaa jatko-opintoja, voi hyväksyä osaksi tällaista tutkintoa. Tämä selvennys on tärkeä sen vuoksi, että jatkokoulutuksella yliopistoissa tarkoitetaan lisensiaatti- ja tohtoritutkintoja.

Valiokunta hyväksyi hallituksen esityksen lopulta yksimielisesti. Kiitänkin kaikkia valiokun-

nan jäseniä tämän vaikean lain rakentavasta käsittelystä.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Opetusalan koulutuskeskuksen perustamisen tausta on Opetushallituksen perustamisessa 1991. Silloin ammattikasvatushallitus ja kouluhallitus yhdistettiin Opetushallitukseksi. Nyt yhdistetään kouluhallituksen alaisuudessa toiminut Heinolan kurssikeskus ja Tampereella toimiva Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskus Opetusalan koulutuskeskukseksi. Yhdistämisen syynä on toiminnan järkiperaistaminen sekä toiminnallisen tehokkuuden ja kustannustehokkuuden parantaminen. Uusi Opetusalan koulutuskeskus palvelee peruskoulun, lukion, ammatillisten oppilaitosten, aikuiskoulutuslaitosten ja vapaan sivistystyön laitosten henkilökuntaa. Opettajille tarjotaan keskuksessa täydennyskoulutusta. Lisäksi Opetusalan koulutuskeskus osallistuu alansa kehittämishankkeisiin.

On kaikki syy yhtyä sivistysvaliokunnan käsitykseen Opetusalan koulutuskeskuksen perustamisen tarkoituksenmukaisuudesta.

Opetusalan koulutuskeskus järjestää opettajien täydennyskoulutusta Heinolassa ja Tampereella ja muillakin paikkakunnilla. Koulutuskeskuksen kotipaikaksi tulee Heinola. Opetusalan koulutuskeskus jatkaa siten Heinolan seminaarin perinteitä, jotka tulevat kaukaa viime vuosisadalta. Heinolassa on koulutettu suomalaisia opettajia jo yli sadan vuoden ajan. Myös viime vuosikymmeninä peruskoulunopettajien täydennyskoulutus on keskittynyt juuri Heinolaan. Tampereen yksikön toiminnalliseksi profiiliksi jää ammatillisten oppilaitosten opettajien täydennyskoulutus.

Ed. Ihämäki: Arvoisa puhemies! Laki Opetusalan koulutuskeskuksesta on tullut täysistuntokäsittelyyn. Lain tarkoitus on ollut saada aikaan tehokas opetusalan täydennys- ja jatkokoulutusta antava organisaatio. Nimittäin tähän mennessä opetusalan täydennyskoulutusta ovat perinteisesti tarjonneet Heinolan kurssikeskus ja Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskus. Viime aikoina on myös Opetushallitus itse antanut täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutuksen tarjonta on lisääntynyt räjähdysmäisesti viime vuosina, ja on aiheellista ja tarkoituksenmukaista, että opetusalan täydennyskoulutuksen tarjonta näiden kolmen laitoksen välillä selkeytetään. Monet asian piirissä toimivat ovat valittaneet täydennyskoulutuskentän sekavuutta ja toi-

voneet selkeitä ja tarkoituksenmukaisia linjauksia, jotka nyt tässä laissa on tehty.

Heinola on valittu kotipaikaksi, mutta keskus voi tarvittaessa järjestää koulutusta ja muuta toimintaa myös muilla paikkakunnilla. Heinolalla on tässä asiassa perinteet, hyvät tunnusluvut aikaisemmasta toiminnastaan sekä erinomaiset tilat ja muutkin puitteet.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Totean lyhyesti, että sivistysvaliokunta on tehnyt järkevän päätöksen mietintöönsä, kun se on päättynyt Heinolan kannalle tämän keskuksen säilyttämisessä. Heinola on vuosien mittaan osoittanut asiantuntemuksensa ja erityisosaamisensa ja samalla taloudellisuuden ja tehokkuuden, joita tarvitaan.

Verkottuminen ja joustavuus ovat avainsanoja tänä päivänä, joten aivan hyvä ratkaisu on tämä, että tarvittaessa kurseja järjestetään siellä, mistä parhaiten asiantuntemusta on saatavissa, siis tarvittaessa myös Tampereella.

Asiakaskunta on tottunut luottamaan Heinolaan. Se on perinteinen, hyvä laitos. Kielistudiokursseilla he aikanaan muistaakseni aloittivat, ja peruskoulun alkuvaiheessa se oli erittäin hyvä vauhdittaja peruskoulu-uudistukselle.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Ala-Harja totesi, että tämä asia on tapahtunut sulassa sovussa ja on kuunneltu asiantuntijoita. Minä en näistä asiantuntijoista tiedä, varmasti näissä on Tampereenkin edustajia, mutta on siellä ainakin yliopiston kirjastosta joku ollut. Saat- taan olla, että siinä on henkilöitä, jotka sellaisinaan kuuluvat Tampereen toimintaan, mutta itse asiantuntijaluettelo ei sitä kerro.

Mutta se, että tämä asia olisi ollut kuin lämmintä maitoa, ed. Ala-Harja, ei se nyt ihan sillä tavalla ole. Kyllä tähän asiaan on liittynyt ainakin Tampereen suunnassa hyvin voimakkaita ristiriitoja, jopa henkilöihin kohdistuvia väitteitä, jotka saattavat jossakin vaiheessa vielä pulpah- taan esiinkin, sillä kyllä tässä asiassa aikamoinen katkeruus Tampereen suunnassa on ollut. Ei se nyt ihan sillä tavalla ole kuin te annoitte ymmärtää, että tässä hommassa on kuin kirkkokiesillä ajeltu. Kyllä tässä aikamaisia ristiriitoja on ollut ja erilaisia väitteitä. En tiedä, tiedättekö, mutta minä tamperelaisena tiedän.

Mutta ei tämä tätä asiaa miksikään muuta. En minä ehdota lakia hylättäväksi enkä muuta. Onnittelten Heinolaa ja ed. Ihämäkeä, kun sinne on tällainen hieno asia saatu, mutta minä luulen, että tässä nyt kaunistellaan asiaa vähän liikaa.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja kertoi jo lain valiokuntakäsittelystä. Aivan helposti ei yksimieliseen päätökseen päästy, mutta lopulta se onnistui, ja siihen on oltava tyytyväinen.

Me keskustalaiset edustajat olimme alusta alkaen hallituksen esittämän ratkaisun kannalla. Meistä on oikein, että tämän koulutuskeskuksen kotipaikka on Heinola. Heinolassa on menestyksellä hoidettu koulutustoimintaa tähän saakka, ja sillä on hyviä edellytyksiä kehittää toimintaa myös tästä eteenpäin. Näemme, että Tampereelikin varmasti löytyy tarkoituksenmukaisia tehtäviä.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Aivan muutama vastaus. Esimerkiksi ed. Viitamies sanoi, että Tampereelle jää ammattikoulun opettajien täydennyskoulutus. Nythän uusi Opetusalan koulutuskeskus ei jakaudu sillä tavalla vaan koko koulutuskeskus järjestää myös ammatti-puolen täydennyskoulutusta, käytetään sekä Tampereen että Heinolan vahvuuksia, joten tällaista jakoa tähän ei valiokunnan käsityksen mukaan jää, mutta todella niin, että toivoo sopii, että tämä uusi yksikkö pystyy toimimaan.

Ed. Rehn sanoi, että Heinolan yksikkö on toiminut kannattavasti. Se ei valitettavasti pidä paikkaansa, koska vuonna 1996 on tullut lähes 4 miljoonan markan tappio. Senpä takia tämä uudistus on paikallaan.

Ed. Aittoniemi sanoi, että täällä on kuunneltu kirjaston asiantuntijoita Tampereelta. Pitää paikkansa, ja juuri nämä kirjaston asiantuntijat osoittivatkin muun muassa, että Tampereella ja varmaan Heinolassakin on tullut rönsyjä alkupe- räiseen toimintaan. Kirjastoalan ihmisten kouluttaminen on juuri tällainen rönsy, joka ei alun perin kuulu ollenkaan Tampereen koulutuskeskuksen tehtäviin. Senpä takia valtion tukema koulutus on kilpailua vääristävää.

Mitä ed. Korteniemi sanoi, se on aivan totta, ja tässä oppositio antoi hallitukselle täyden tuen, mikä oli minusta aivan järkevä ja hyvä.

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Ongelma sivistysvaliokunnassa oli se, että hallituksen esitys oli huonosti valmisteltu. Itse asiassa hallituksen esityksen perustelut ja itse lain pykälä olivat ristiriidassa keskenään, ja tämä aiheutti myös tiettyä kitkaa sivistysvaliokunnan sisällä. Se kompromissi, joka kyettiin saavuttamaan, näkyy ennen kaikkea sivistysvaliokunnan hyväksymässä ponnassa, jonka lähtökohtana on se, että kou-

lutusta järjestetään erityisesti Heinolassa ja Tampereella sekä muilla paikkakunnilla, missä koulutuksen järjestäminen on tarkoituksenmukaista. Ed. Ihmäki, koulutusta ei järjestetä ensi sijassa Heinolassa ja tarvittaessa muilla paikkakunnilla, vaan koulutusta järjestetään ensi sijassa Heinolassa ja Tampereella sekä muilla paikkakunnilla, missä se on tarpeellista. Tämä kompromissi on erityisen tärkeä, koska ilman tätä kompromissia ei olisi syntynyt yksimielisyyttä.

Toinen asia, jonka haluaisin sanoa vielä täydennykseksi sivistysvaliokunnan puheenjohtajan ed. Ala-Harjan puheenvuoroon ed. Aittoniemelle: Ed. Aittoniemi, meillä oli kuultavana lukuisia muitakin asiantuntijoita Tampereelta kuin vain kirjastosta. Jos te tuntisitte Tampereen paremmin, te huomaisitte, että siellä toimii muun muassa Ammattikasvatustieteiden koulutuskeskus, jonka edustajat olivat kuultavina Tampereelta. Ed. Aittoniemi ei tunnu nytkään kuuntelevan tätä vastausta.

Ed. Ihmäki: Arvoisa puhemies! Opetusalan täydennyskoulutusta ovat siis antaneet Heinolan kurssikeskus ja Ammattikasvatustieteiden koulutuskeskus. Ed. Ala-Harjan puheessa todettiin, että kummankaan toiminta ei ole ollut taloudellisesti kannattavaa ja että tämän takia on valtiovalta joutunut toimintaa taloudellisesti tukemaan. Tähän haluan todeta, että tämä tukiraha on pienentynyt niin, että tänä vuonna kurssikeskus saa 1,2 miljoonaa markkaa, kun se sai vuonna 1994 yli 6 miljoonaa markkaa, vuonna 95 4,5 miljoonaa markkaa ja vuonna 96 3,2 miljoonaa markkaa. Kurssikeskuksen vuokramenot Heinolassa ovat 2,3 miljoonaa markkaa, josta siis valtion tuki kattaa vain noin puolet. Kurssikeskuksen vuokramenot maksetaan Valtion kiinteistölaitokselle. Ensi vuodelle varattu 2,0 miljoonaa markkaa valtion talousarviossa ei sekään näitä vuokramenoja kata. Valtio itse asiassa siirtää rahoja taskusta toiseen, sillä tämän laitoksen toiminta ei ole kannattavaa.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Ala-Harjan puheenvuoron johdosta sanon sen verran, että totesin Tampereen toiminnalliseksi profiiliksi jäävän ammatillisten oppilaitosten opettajien täydennyskoulutus. Vetoan sivistysvaliokunnan mietintöön, jossa todetaan, että yhtenä vahvuutena Tampereella on ollut tämän alan osaaminen. Minusta se on oikein hyvä asia. Tuskin meillä tässä mitään erimielisyyttä onkaan.

Sen lisäksi haluan myös omalta osaltani kiittää sivistysvaliokunnan puheenjohtajaa siitä työstä, jota tässä on tehty. Kompromissi, jota ed. Laakso kuvaili, on asiallinen ja hyvä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Haluan vielä todeta sen, että Pirkanmaata ja Tampereettahan on rokotettu joka asiassa nykyisin. Tässäkin on kysymys siitä. Jos katsotaan Tampereen koulutuksellista tasoa ja yleensä sopivaisuutta tällaisen koulutuksen keskuspaikaksi, kyllähän se on ihan omaa luokkaansa. Jokin Heinola on sen rinnalla korpikylä, jolla ei ole mitään mahdollisuuksia antaa samanlaisia olosuhteita kuin Tampereella. Mutta näin se vain käy, en tiedä, kuinka pitkään. Se on meidän pirkanmaalaisten kansanedustajien vika, ettemme pysty tätä vastustamaan. Sieltä viedään pois varmasti lähiaikoina kaikki. Se nähdään esimerkiksi lääketieteen koulutuksesta. Vaikka se ei nyt liity tähän asiaan, lääketieteen tiedekuntaa kohdellaan todella kaltoin, jos se nyt sillä tavalla menee kuin suunnitellaan, ellei opetusministeriö sitten niitä suunnitelmia muuta. Kaikilla alueilla tähän koulutetaan Tampereetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 15) asia.

16) Hallituksen esitys laeiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 223/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 35/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

17) Hallituksen esitys rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 158/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 26/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

18) Hallituksen esitys laiksi passilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 182/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 27/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys 197/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys laeiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain sekä eräiden muiden metsätalouden rahoitukseen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 212/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.

Täysistunto lopetetaan kello 19.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

